

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 18.

ΤΟΜΟΣ Γ'.

6 ΜΑΡΤΙΟΥ 1894.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἐν τῇ ἑλληνικῇ Βουλῇ ἤρξατο καὶ ἐξακολουθεῖ ἡ συζήτησις τοῦ προϋπολογισμοῦ μετὰ προεισαγωγῆς πάντοτε ἐπὶ τοῦ σταθιδικοῦ ζητήματος, περὶ οὗ ὁ κ. Τρικούπης οὐ παύει ἐπαγγελλόμενος θεραπείαν. — Μετὰ τὸν κ. Εὐταξίαν, σφοδρῶς καὶ διὰ μακρῶν κατελέξαντα τὴν οικονομικὴν πολιτικὴν τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ, ὃν ὡς μόνον ἔδειξεν αἴτιον τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως, καὶ καταγγείλαντα τὸν ὑποβληθέντα προϋπολογισμὸν ὡς ἐρειδόμενον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ εἰκονικοῦ συστήματος, δι' οὗ ἐπὶ τοσαῦτα ἔτι διεδουκολήθη τὸ πανελλήνιον, καὶ διὰ τοῦτο προσωρισμένον καὶ τοῦτον νὰ καταλήξῃ, οὐχὶ εἰς περισσεύματα, ἀλλ' εἰς ἰκανῶν ἑκατομμυρίων αὐτῆς ἔλλειμμα, ὃ τῆς πλειονοψηφίας τῆς ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐπιτροπῆς εἰσηγητῆς κ. Σιμόπουλος ἠγόρευσεν ὑπὲρ τοῦ κ. Τρικούπῃ, ὃν παρέστησεν ὡς πάσῃ δυνάμει ἐργασθέντα ὑπὲρ τῆς ἑλικῆς ἀνορθώσεως τοῦ τόπου καὶ διὰ τοῦτο ἀδίκως κακιζόμενον ὡς δημιουργὸν τῆς πτωχεύσεως τοῦ κράτους, ἧς κυρία αἰτία ἐγένοντο αἱ ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς ὑπέρογκοι δαπάναι, ἡ ὅποια δὲ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἦν ἥδη παρεσκευασμένη, ἀλλὰ τὴν ἐκδηλώσιν αὐτῆς παρεκώλυεν ὁ κ. πρωθυπουργὸς διὰ τῶν δεξιῶν οικονομικῶν συνδυασμῶν αὐτοῦ καὶ τῆς μετατροπῆς τῶν δανείων· κατέληξε δὲ συστήσας τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς οικονομικῆς διαχειρίσεως τοῦ κράτους ἀπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῆς πολιτικῆς, εὐχόμενος μάλιστα ὑπὲρ τοῦ θεσπισμοῦ ἰσοβίου ὑπουργοῦ τῶν οικονομικῶν. — Ἀλλὰ ταῦτα λέγων ὁ ἀξιότιμος ἐκ Παρνασσίδος βουλευτῆς, δύο τινῶν νομιζόμεν ὅτι ἐπελάθετο, ὅτι τὴν μὲν ἐποχὴν, ἀφ' ἧς ὁμολογεῖ σήμερον ὅτι τὸ κράτος κατ' οὐσίαν εἶχεν ἥδη πτωχεύσει, οὐκ ἔπαυε μετὰ τοῦ κ. Τρικούπῃ διακηρύττων κατὰ τὸν ρητότατον καὶ ἐπισημώτατον τρόπον ὅτι τὸ κράτος καὶ ἡ χώρα ἐπλήρουν εἰς ἐπιτέλειαν τῶν ὑποχρεώσεων αὐτῶν, τὸν

δὲ χωρισμὸν τοῦ οικονομικοῦ ζητήματος ἀπὸ τῆς πολιτικῆς, χωρισμὸν, ὅστις πράγματι ἠδύνατο γὰρ σώσῃ τὴν χώραν ἀπὸ τῆς χρεωκοπικῆς ἀτιμώσεως καὶ νὰ περιφρουρήσῃ ἐφεξῆς τὴν οικονομικὴν αὐτῆς τιμὴν, τὴν σωτήριον, λέγομεν, ταύτην ἀρχὴν ἡ μερὶς αὐτοῦ πρὸ ὀλίγων ἔτι μηνῶν οἰκτρῶς κατεπάτει, ῥίπτουσα τὴν προκάτοχον κυβερνήσιν ἐπὶ τοῦ οικονομικοῦ ἀκριβῶς ζητήματος. — Ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῆς κυβερνήσεως, αὕτη φαίνεται ὅτι ἀπειλεῖται ὑπὸ σπουδαίας χαλαρώσεως τῶν κοινοβουλευτικῶν δυνάμεων αὐτῆς, ἥδη ἐγκαταλιπόντων τὸν κ. Τρικούπῃν τριῶν τῶν μάλιστα αὐτῷ ἀφωσιωμένων ἀρχαίων καὶ οὐχ ἥττον διαπρεπῶν πολιτικῶν φίλων, τῶν κκ. Κοσονάκου, Κανάρη καὶ Κοπανίτσα. Δύο ἢ τρεῖς τοιαῦται ἔτι μεταστάσεις καὶ ἡ κυβερνήσις ἀπόλλυσι τὴν ἀπαρτίαν καὶ κατ' ἀκολουθίαν παύει δυνάμεν νὰ ἐργασθῇ διὰ τὰς κωλυσιεργικὰς ἀποφάσεις τῆς ἀντιπολιτεύσεως.

Ἐνῶ ὁ βασιλικὸς λόγος, δι' οὗ ἐκκηρύχθη ἡ ἐναρξίς τῶν ἐργασιῶν τῆς νέας συνόδου τοῦ ἀγγλικοῦ κοινοβουλίου, εἴτε λαλῶν, εἴτε σιωπῶν, ἐπέτρεπε τὴν εἰκασίαν, ὅτι διὰ τῆς ἀναρρήσεως τοῦ λόρδου Ρόμπερν εἰς τὴν πρωθυπουργίαν τῆς κυβερνήσεως οὐσιωδῶς διάφορος τῆς προτέρας ἐγκαινίζεται τῇ μερίδι τῶν φιλελευθέρων πολιτικῆ· ἐνῶ αἱ περὶ ἄκρας ἐν Ἰρλανδίᾳ ἠδυσχίας διαβεβαιώσεις τοῦ λόγου τούτου καὶ ἡ τελεία ἐν αὐτῷ σιγῇ περὶ τοῦ ἰρλανδικοῦ ζητήματος ἐνέβαλλε τὴν ἰδέαν, ὅτι διὰ τούτων ὑπεδουλοῦτο ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ὅτι ἐξέλειπεν ἡ ἀνάγκη ἐπαιγούσης ἐπιλύσεως τοῦ ζητήματος τούτου· ἐνῶ ἡ ἀπόλυτος ὡσαύτως ἐν τῷ ἐναρκηθίῳ σιωπῇ περὶ τῆς ἐξέσεως τῶν δύο νομοθετικῶν σωμάτων παρεῖχεν ὑπονοίας τινὰς περὶ τῆς εὐσταθείας τοῦ πρωθυπουργοῦ ἐν ταῖς ἐναντίον τῆς στάσεως τῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων καὶ τῶν προνομίων αὐτῆς ἀρχαῖς, ἃς ὑπὸ τὸν κ. Γλάδδωνα τοσάκις καὶ κατὰ τρόπον ἰκανῶς ἔντονον διετύπωσε, δηλώσας τοῦ ἀγγλοῦ πρωθυπουργοῦ, τῇ ἐπαύριον τῆς ἀναγνώσεως τοῦ βασιλικοῦ λόγου πρὸς συνέλευσιν φιλελευθέρων γενόμεναι, παρέχουσι τούναντιον πλειστάς ἐλπίδας περὶ τῆς καὶ

ὑπὸ τὴν νέαν κυβερνήσιν ἐξακολουθήσῃς τῆς ἐν τοῖς πλείστοις ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος τοῦ περικλειοῦς τῆς πολιτικῆς ἀποστράτου. — Τοῦλάχιστον ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τοῦ βασιλικοῦ λόγου μετὰ τῶν περὶ ὧν πρόκειται δηλώσεων τοῦ λόρδου Ρόσμπερη δύναται τις νὰ συναγάγῃ ὅτι ἡ μὲν προσωπικὴ τοῦ κ. Γλάδστονος γνώμη περὶ ἐπαρκείας τῶν ἐνεστώσων ναυτικῶν δυνάμεων τοῦ κράτους ἐγκαταλείπεται, τῆς νέας κυβερνήσεως ῥητῶς ἐν τῷ ἐναρκτηρίῳ ὑποσχόμενης τὴν αὐξήσιν τῶν σκαφῶν τοῦ στόλου, τὰ δὲ κύρια τοῦ προγράμματος τῆς Νεοκαστέλλης κεφάλαια, ὡς καὶ ἡ ἰρλανδικὴ αὐτονομία καὶ ὁ κατὰ τῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων ἀγὼν, παραμένουσι πάντοτε ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς τῆς μεριδος τῶν φιλελευθέρων. — Ἐν τῷ ἐναρκτηρίῳ λόγῳ οὐδὲν, ὡς εἶπομεν, ὑπῆρχε περὶ ἰρλανδικοῦ ζητήματος ἢ περὶ τῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων· ἐν τῇ ἀγορεύσει ὅμως αὐτοῦ πρὸς τὴν συνέλευσιν τῶν φιλελευθέρων ὁ ἄγγλος πρωθυπουργὸς ῥητῶς ἐκίρυσεν ὅτι ἡ κυβερνήσιν ἐμμένει ἀνεπιφυλάκτως ἐν τῇ περὶ τῆς ἰρλανδικῆς αὐτονομίας ἰδέᾳ, ὅτι θὰ μετέλθῃ πάντα τὰ μέσα, ὅπως καταδείξῃ τῇ χώρᾳ τὸν κίνδυνον, ὅστις ἀπειλεῖ αὐτὴν ἐκ τῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων, «ἥς ἢ ἐνεστώσα σύστασις ἀποτελεῖ ἀνωμαλίαν» ἐν τῇ πολιτείᾳ, καὶ ὅτι τὸ πρῶτον νομοσχέδιον, τὸ ὁποῖον θὰ ὑποβάλῃ τῇ Βουλῇ τῶν κοινοτήτων, ἔσται περὶ χωρισμοῦ τῆς ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς Πολιτείας. — Αἱ δηλώσεις αὗται, ἂν μὴ περιορισθῶσιν ἐν τῷ κύκλῳ τῶν ἐπαγγελιῶν, εἶνε ἀναμφιδόλως ἐπιτιθέσθαι εἰς ἐξασφάλισιν τοῦ γοήτρου, ὅπερ τὴν μερίδα τῶν φιλελευθέρων περιέβαλλε καθ' ὅλην τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Γλάδστονος διεύθυνσιν αὐτῆς. — Αἱ περὶ τῆς ἰρλανδικῆς αὐτονομίας διαβεβαιώσεις δὲν εἶνε βεβαίως λαοῦται, ὥστε νὰ καταγορευθῶσιν τοῖς περὶ τὸν λόρδον Τσαμπερλάν ἐνωτικούς· ἢ ὑπόσχεσις ὅμως τοῦ πρωθυπουργοῦ περὶ αὐξήσεως τῶν ναυτικῶν δυνάμεων τοῦ κράτους, δεύτερον τοῦτο σημεῖον, ἐν ᾧ οὗτοι διεψώνησαν πρὸς τὸν κ. Γλάδστονα, μετριάξει τὸ ἀπὸ τῶν κυρίως φιλελευθέρων χωρίζον αὐτοὺς χάσμα. — Ἐν γένει, ἂν μὴ τι ἐπέλθῃ ἀπρόοπτον, τὰ τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ νέου ἀγγλικοῦ ὑπουργείου φαίνονται εὐαρέστως πῶς διασαφηνέντα. — Ὡς πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν, αἱ τοῦ βασιλικοῦ λόγου καὶ εἴτα τοῦ λόρδου Ρόσμπερη δηλώσεις οὐδὲν πέραν τῶν τυπικῶν ἐκφράσεων περὶ φιλίων σχέσεων πρὸς τὰς ξένας Δυνάμεις, περὶ ἐλπίδων φιλικῆς ἐξομαλίσσεως τῶν πρὸς τὴν Ρωσίαν καὶ Γαλλίαν ἀποικιακῶν διαφορῶν καὶ περὶ περιθρονησεως τῆς τιμῆς τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς εἰρήνης περιλαμβάνουσιν· ἀνεψύη ὅμως νέον ἐν Ἀφρικῇ ἐπεισόδιον, μέλλον νὰ ὑποβάλῃ εἰς πρώτην δοκιμασίαν τὴν πρὸς τὰς σωβινιδικὰς παρορμήσεις ἀντοχὴν αὐτοῦ. — Κατὰ τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο δηλαδὴ τμήμα τῆς μαῦρης ἡπείρου, ἐν ᾧ πρὸς τετραετίας αἱ ὑπὸ τὸν πορτογάλον στρατηγὸν Σέρρα Πίντον καὶ τὸν ἄγγλον διοικητὴν Ἰόνστονα δυνάμεις συνεπλάκησαν, διαφιλονεικοῦσαι τὴν κατοχὴν χρυσοφόρου τινὸς παρὰ τὸν Ζαμβέζην ταινίας γῆς, Ἀγγλοὶ καὶ Πορτογάλοι συνεκρούσθησαν αὐθις, τούτων μὴ ἐπιτροπόντων ἐκείνοις γὰ ἐμπλήξωσιν ἐπὶ τοῦ πορτογαλικοῦ ἐδάφους τηλεγραφικοὺς πασσάλους πρὸς σύναψιν διὰ τηλεγραφικῆς συγκοινωνίας τῶν ἀμφο-

τέρωθεν ἀγγλικῶν κτήσεων, καίτοι ἢ μετὰ μακρὰς καὶ δυσχερεῖς διαπραγματεύσεις συνομολογηθεῖσα τῶν δύο Δυνάμεων σύμβασις ἐπιτρέπει ἑκατέρω τῶν συμβαλλομένων νὰ ἐπεκτείνῃ τὰς τηλεγραφικὰς αὐτοῦ γραμμὰς ἐπὶ τῆς χώρας τοῦ ἑτέρου. — Φαίνεται ὅμως ὅτι οἱ Πορτογάλοι ἐκώλυσαν τοὺς Ἀγγλοὺς ἀποδίδοντας ἰδιωτικὸν χαρακτῆρα εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην, ἢ δὲ δικαιολογία αὕτη θὰ ἐπιτρέψῃ ἔτι μᾶλλον τῷ ἄγγλῳ πρωθυπουργῷ ν' ἀψηφίσῃ τὰς πρὸς τραχύτητα κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Σαλισδουρῆ παρορμήσεις τῶν σωβινιδῶν καὶ νὰ προσενεχθῇ κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ δικαίου καὶ τοῦ διαλλακτικοῦ πνεύματος, ὅπερ ἐμπνέει καὶ τὴν συμπεριφορὰν αὐτοῦ ἐν τῇ ἐπὶ τῇ ἐν Σιέρη Λεόνη ἀγγλογαλλικῇ ῥήξει διαφορᾷ.

Εὐάρεστον γεγονός ἀποτελεῖ ἡ ὀριστικὴ ἐπιψήφισις ὑπὸ τοῦ γερμανικοῦ κοινοβουλίου τῆς πρὸς τὴν Ρωσίαν ἐμπορικῆς συμβάσεως. — Διὰ τῆς συνετωπίας ταύτης ψήφου αὐτῶν οἱ τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους ἀντιπρόσωποι, ὀρθότερον καὶ πατριωτικώτερον τῆς πλειονοψηφίας τοῦ γαλλικοῦ κοινοβουλίου σκεφθέντες, ἔθηκαν τέμα εἰς τὸν ἀπὸ πολλοῦ μεταξὺ Γερμανίας καὶ Ρωσίας διεξαγόμενον πεισματώδη τελωνειακὸν πόλεμον, ἐν ᾧ ἤρξαντο ἤδη προκύπτοντα καὶ αἱματηρὰ ἐπεισόδια διὰ τὸν ὑπερβολικὸν ζῆλον τῶν ἐπιτετραμμένων τὴν φρούρησιν τῶν μεθορίων ἀπὸ λαθρεμπορικῶν παραβιάσεων, μετ' αὐτοῦ δὲ ἀπέτρεψαν τὴν ἐξακολούθησιν καταστάσεως, ἥτις ἠδύνατο καὶ αὐτὰς τὰς πολιτικὰς σχέσεις τῶν δύο ὁμόρων αὐτοκρατοριῶν νὰ διακυβεύσῃ. — Ἡ οὕτως ἀγαθὴ τύχη συντελεσθεῖσα προσέγγισις Γερμανίας καὶ Ρωσίας, οὕσα ἀναμφιδόλως εἰς τῶν κυριωτάτων παραγόντων τῆς διατηρήσεως τῆς εὐρωπαϊκῆς εἰρήνης, ἀποτελεῖ ἀληθῆ θρίαμβον — τὸν μόνον ἴσως μέγρι τοῦδε — τοῦ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ πρίγκιπος Βίσμαρκ κρατήσαντος ἐν Βερολίῳ συστήματος, θρίαμβον, ὃν οὐδὲ αὐτὸς ὁ σιδηροῦς ἀρχιγραμματεὺς παρὰ τὰς διαβεδομημένας ρωσικὰς συμπαθείας αὐτοῦ κατόρθωσε νὰ καταγάγῃ. — Ἐν τούτοις παραδόξως τῇ ἐπαύριον ἀκριβῶς τῆς ἀναγγελίας τοῦ θριαμβοῦ τούτου, οὐ ἰκανὸν μέρος ὀφείλεται τῇ πολιτικῇ τοῦ κόμματος Καπρίβη, διαδιβάλλοντα ἡμῖν εἰδήσεις περὶ θουλλουμένης παραιτήσεως τοῦ γερμανοῦ ἀρχιγραμματέως. Τί ἄρα τοῦτο σημαίνει; Τὴν φήμην βεβαίως ἀναγράφομεν μετ' ἐπιφυλάξεως· ἀλλὰ μὴ εἰς οὐσιαστικώτερον τι πέπρωται νὰ καταλήξῃ ἢ ἄρτίως γενομένη συνδιαλλαγῇ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τοῦ ἐρημίτου τῆς Φρειδριχσρούνης; Μὴ τὸ γεγονός τοῦτο ὁ κόμης Καπρίβης θεωρεῖ ὡς ἐλάττωσιν τῆς πρὸς αὐτὸν αὐτοκρατορικῆς ἐμπιστοσύνης καὶ παραιτεῖται εὐθὺς ὡς εἶδε περατούμενον τὸ μέγιστον τῶν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ ἔργων; Ἄγνωστον ἔτι· ἀλλ' ἂν τοιοῦτό τι συμβαίῃ, ὁ τοῦ πρίγκιπος Βίσμαρκ διάδοχος δὲν θὰ εὕρισκε καταλληλοτέραν ὥραν, ὅπως περιβεβλημένος ὑπὸ ὄσον οἶόν τε λαμπροτέρου γοήτρου καταλίπῃ τὴν ἐξουσίαν. Ἡ τῆς γερμανορωσικῆς ἐμπορικῆς συμβάσεως ἐπιψήφισις καὶ ἡ διὰ ταύτης γενομένη βελτιώσις τῶν σχέσεων τῶν δύο κρατῶν θ' ἀπετέλει καλλίστην ἐπίστασιν τῆς ἐργασίας αὐτοῦ.

ΘΕΣΠΡΩΤΙΚΑ.*

Ἀνεκδότον ἔτερον σιγγιλιῶδες γράμμα τῆς παρὰ τὸ Δέλβινον Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.

Δημοσιούμεν ἐνταῦθα τὸ ἕτερον σιγγιλιῶδες γράμμα τῆς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ὅπερ ἐν ἀντιγράφῳ ἐπίσης κατέχομεν.

« † Κωνστάντιος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικός Πατριάρχης.

Τῆς ἐκκλησιαστικῆς περὶ πάντα προνοίας περισπούδαστον καὶ προυγαίτερον ἔργον τελεῖ τὸ συνιστῆν ὑπερφερόντως καὶ κρατύνειν ὡς ἔνεστι κατὰ πάντα καιρὸν τὰ καλῶς καὶ εὐλόγως προχωρήσαντα· ἀνθ' ὃ... καὶ κατ' ἔχνος ἐπόμεινοι τοῖς φθάσασιν οἱ τὴν πνευματικὴν διαδεξάμενοι προστασίαν περιέπειν ὅλη δυνάμει τὰ συμφερόντως ἐξεργασούμενα οὐκ... καὶ μάλιστα τὰ κατὰ φιλοτιμίαν ἐπιβραβευθέντα τοῖς ἱεροῖς, καὶ σεβασμίαις Μοναστηρίοις γράμματα ἐπικυροῦν. Τῶν ὑπὸ χρόνον καὶ γὰρ τῷ ἀκάθεκτα ρέοντι χρόνῳ συρρεῖν, καὶ ἀπορεῖν πεφυκότων, διαρκείας, γονιμότητος, καὶ συστάσεως διηνεκοῦς πρόξενος. Ἐν τοῖς τοιούτοις κατὰ διαδοχὴν καινουργία, ἧς τινος ἀμελουμένης ἢ χρονικῆς περιπέτεια βυθῷ τῆς λήθης τὰ καλῶς ποτε ἐναρξάμενα παραδιδούσα, ζημίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν τοῖς ὀφειγόνις συνεπιφέρεται. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν ἐνεφανίσθη ἡδὴ τῇ ἡμετ. Μετρίωτητι προκαθημένη Συνοδικῶς Γράμμα Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν ἐν μεμβράναις σιγγιλιῶδες τοῦ ἀειμνήστου ἐν Πατριαρχίαις κυροῦ Παΐσιου, ἐκ δεδομένου κατὰ τὸ παραλεληλυθὸς α ψ κ' ἔρον σωτήριον ἔτος κατὰ μῆνα Ἰούνιον, καὶ διαλαμβάνον ὅτι ἢ ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ Βοθροντοῦ καὶ Γλυκῆος εὐρισκομένη ἱερά καὶ σεβασμία Μονὴ τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου πλησίον τοῦ χωρίου Μαλτζάνι, ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ὑπήρξε, καὶ διετέλεσε Πατριαρχικὴ, καὶ Σταυροπηγιακὴ, ἐλευθέρᾳ καὶ ἀδουλωτῶς, καθὼς ἀπεδείχθη ἐκ τοῦ τνικαῦτα ἐμφανισθέντος τῇ Ἐκκλησίᾳ μαρτυρικοῦ ἐνουπογράφου Γράμματος τοῦ κατ' ἐκεῖνον καιροῦ ἀρχιερατεύοντος Ἐπισκόπου Βοθροντοῦ καὶ Γλυκῆος Παρθενίου, περιέχοντος καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἐπισκόπου Χειμάρρας Νικηφόρου, καὶ τὰς μαρτυρίας ἰκανῶν πλησιοχώρων ἐκεῖ χριστιανῶν, ὅπερ ἀρχιερατικὸν καὶ κοινὸν γράμμα περιεῖχε ρητῶς, ὡς ὁ ἡγούμενος τοῦ ρηθέντος Μοναστηρίου ἐν ἱερομονάχῳ Ζαχαρίας ὁμοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν πατέρων προσεκόμισαν τῷ ρηθέντι ἐπισκόπῳ Βοθροντοῦ Παρθενίῳ τὴν διαθήκην τοῦ κτίτορος τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ μοναστηρίου Γρηγορίου μοναχοῦ, κτητοραλισμένην οὖσαν ταῖς ὑπογραφαῖς τῶν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ ἀρχιερατευόντων, τοῦ μητροπολίτου Ἰωαννίνων Νήφροντος, καὶ τῶν ἐπισκόπων αὐτοῦ, τοῦ Βελλᾶς Δοσιθέου, τοῦ Δρυϊνουπόλεως Νικοδήμου, τοῦ Βοθροντοῦ καὶ Γλυκῆος Μακκαρίου, καὶ τοῦ Χειμάρρας καὶ Δελβίνου

Σωφρονίου, καὶ δηλοποιούσαν, καὶ παριστώσαν τὴν Σταυροπηγιακὴν ἀξίαν τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ἀλλὰ τῇ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου μακροῦ παραστάσει, καὶ ταῖς καιρικαῖς ἀνωμαλίαις καὶ περιστάσεσιν ἐξίτηλα ἐγένοντο τὰ προσεκδοθέντα παραστατικὰ τῆς Σταυροπηγιακῆς αὐτοῦ ἀξίας καὶ ἐλευθερίας πατριαρχικὰ σιγγιλιῶδη Γράμματα, οὗ ἕνεκα ὁ τότε, ὡς εἴρηται, ἡγουμενεύων Ζαχαρίας μετὰ τῶν συνασκουμένων πατέρων, τὸ ἀρχιερατικὸν καὶ κοινὸν ἐκεῖνο ἀποδεικτικὸν Γράμμα ἐμφανίσαντες πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ θερμῶς αἰτησάμενοι ἐξέλαβον αὐτὸ δὴ τοῦτο τὸ πρὸς ἡμᾶς ἐμφανισθὲν ἡδὴ πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν Σιγγιλιῶδες Γράμμα ἀνανεωτικόν, ὡς διελεπται, καὶ ἐπικυρωτικὸν τῆς ἀρχαίας σταυροπηγιακῆς ἀξίας καὶ ἐλευθερίας τοῦ ἱεροῦ τούτου μοναστηρίου, ἀναφέρον δὲ καὶ τὰ συνηνωμένα καὶ ὑποκειμένα αὐτῷ μετόχια καὶ παρεκκλήσια, ὅπερ ἐφεξῆς κἀνταῦθα ἐκτεθήσεται, καὶ ἐπὶ τέλους, δι' ἀρῶν καὶ ἐπιτιμιῶν ἀλύτων ἀποκορῶν πᾶσαν βίαν πρὸς ἀνατροπὴν τῆς σταυροπηγιακῆς αὐτοῦ χάριτος. Ταῦτα διαλαμβάνοντος τοῦ ἐξονομασθέντος Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Σιγγιλιῶδους Γράμματος, οἱ ἡδὴ ἐν αὐτῷ συνασκούμενοι ὁσιώτατοι πατέρες ἀνενεχθέντες δι' ἀναφορὰς αὐτῶν πρὸς τὴν κατ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν διεσάφησαν ὅτι τὸ διαληφθὲν ἱερὸν μοναστήριον τῆς μετανοίας αὐτῶν ὑπὸ τῶν καιρικῶν περιστάσεων καὶ τῶν ἀγχιστρόφων περιπετειῶν πολλὰς ἐπηρείας ὑπέστη, καὶ δειναῖς ἀτυχεῖς περιέπεσε, καὶ προσβολαῖς ὀλεθραῖς, ὥστε συνέβη πολλοῦς τῶν συμμοναστηριακῶν ἀναχωρήσαι, καὶ ἡδὴ, ἦν μὴ ἢ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑπερασπίσεως ἐπιουρία προκαταλάβῃ, καὶ τὰ τῶν προνομίων αὐτῷ ἐπικυρωθῇ διὰ δευτερογενεῶς σιγγιλιῶδους, εἰς χεῖρῳ τῆς προτέρας καταστάσεως περιστήσεται, καὶ ἔρημον ἐναποληφθήσεται, ἐτοιμῶν ὄντων καὶ αὐτῶν, τῶν μολὶς ἡδὴ χάριν ἀσκήσεως ἐν αὐτῷ συνελθόντων διασπαρῆναι. Ἐφ' οἷς καὶ ἐνθεριμον ἐποίησαντο τὴν ὑπὲρ τῆς ἀνακαινίσεως τῶν προνομίων παράκλησιν, ἦν δὴ καὶ ἡμεῖς εὐλογον, καὶ δικαίαν Συνοδικῶς ἐπικρίναντες, καὶ πρὸς διάσωσιν καὶ εὐστάθειαν τοῦ ἱεροῦ τούτου μοναστηρίου ἀφορῶσαν, ἐγνωμεν ἐν δέοντι τὴν ἀξιοῦμεν ἐκκλησιαστικὴν ἐπιδείξασθαι πρόνοιαν, καὶ ὑπεράσπισιν, οὐχ ἥττον τῆς συστάσεως τῶν Ἱερῶν Μοναστηρίων ἐπιέμενοι, ἰδιαιτέρως δ' ἅμα φιλοτιμούμενοι περὶ τῶν ἐπιγραφουμένων τῷ Πατριαρχικῷ ἡμέτερον ὄνομα. Τούτου χάριν γράφοντες ἀποφαινόμεθα Συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς Ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν, καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα τὸ διαληφθὲν ἱερὸν καὶ σεβάσιμον Μοναστήριον τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἐν τῇ ὑπαρξάσῃ ἐπισκοπῇ Βοθροντοῦ καὶ Γλυκῆος κείμενον πλησίον τοῦ χωρίου Μαλτζάνι, ὅπερ ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς, κατὰ τὴν περιλήψιν τοῦ προσεκδομένου Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Σιγγιλιῶδους εἰρημένου Γράμματος, οὕτω καὶ εἰς τὸν ἐξῆς ἅπαντα χρόνον ὑπάρχῃ μετὰ τε τῶν συνηνωμένων καὶ ὑποκειμένων αὐτῷ μετοχίων καὶ παρεκκλησίων, δηλονότι

*) Ἰδε ἀριθ. 17, σελ. 316—320.

τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, σὺν τῇ χώρᾳ Σμίντζι, κει-
 μένου μεταξύ τοῦ Γριάσδανι, καὶ Λιτίνδα, τῆς κοιμή-
 σεως τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐν τῷ Ναζακάμι ἐπάνω
 τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, ἀφιερωθέντος παρὰ τοῦ Γεροδανιήλ,
 καὶ ἄλλου τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν τῷ Κούστοβῳ
 μεταξύ τῆς Δίθρας καὶ κάτωθεν καλῆς βίας ἐν τῷ λόγ-
 γῳ τοῦ Παλαιοχωρίου καὶ τρίτου τῆς αὐτῆς κοιμήσεως
 ἐν τοποθεσίᾳ Σορονίτς, καὶ τοῦ ἁγίου Νικολάου κάτωθεν
 τῆς Λεσινίτζας, ἔτι δὲ καὶ τοῦ ρήπεσι λεγομένου παρεκ-
 κλησίου εἰς μνήμην τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ὑπερ-
 ἤδη δι' ἀξιοπίστων, καὶ βεβαίῳ ἀποδείξεων, καὶ μαρ-
 τυριῶν ἀπεδείχθη, καὶ ὁμολογῆται ἀρχαίον κτῆμα αὐ-
 τοῦ, καὶ μετὰ πάντων τῶν λοιπῶν πραγμάτων, καὶ κτη-
 μάτων αὐτοῦ κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων, τῶν τε ἤδη
 ὄντων, καὶ τῶν εἰσέποτε ἐλέω Θεοῦ προσγενομένων, καὶ
 λέγεται καὶ παρὰ πάντων γινώσκεται ἡμέτερον Πατριαρ-
 χικόν, καὶ σταυροπηγιακόν ἐλεύθερον, ἀδούλωτον, ἀκα-
 ταπάτητον, ἀσύδοτον τε καὶ ἀκαταζήτητον παρὰ παν-
 τὸς προσώπου Ἱερωμένου, καὶ λαϊκοῦ, καὶ αὐτοῦ τοῦ
 κατὰ καιροῦ ἐπισκόπου Παραμυθίας, ἐπὶ μηδεμιᾷ αἰτίᾳ
 καὶ προφάσει, καὶ διατελεῖται πάσης καὶ παντοίας δου-
 λαγωγίας ἀνώτερον, καὶ παντὸς βάρους καὶ ἀπαιτήσεως
 ἀπηλλαγμένον, καὶ μηδενὶ ἄλλῳ ὑποκείμενον, εἰμὴ μόνῳ
 τῷ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτῳ, πατριαρχικῷ, ἀποστολικῷ καὶ
 οἰκουμηνικῷ θρόνῳ, καὶ ὑπ' αὐτοῦ μόνον διεξαχόμενον,
 κρινόμενον τε καὶ ἀνακρινόμενον, μνημονευομένου ἐν αὐτῷ
 ἀενάως τοῦ κανονικοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος, καὶ μη-
 δενὶ μηδὲν ὀφείλον παρέχειν, εἰμὴ μόνον τὸ τεταγμένον
 ἐτήσιον πρὸς τὸ κοινὸν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Με-
 γάλῃς Ἐκκλησίας γρόσια τριακόσια, ἐπὶ τῷ λαμβάνειν
 τὴν δέουσαν τῆς παραλαβῆς ἀποδείξειν, καὶ μηδεὶς ποτε
 ἔχη ἄδειαν, μήτε ὁ κατὰ τόπον ἀρχιερεὺς κατεπεμβαί-
 νειν τῆς ἱεράς ταύτης Μονῆς καὶ ἐνοχλεῖν καὶ ἐπηρεάζειν
 τοὺς ἐν αὐτῇ ἐνασκουμένους πατέρας, καὶ ἀπαιτεῖν παρ'
 αὐτῶν ὅσιν πολλὴν ἢ ὀλίγην, ἢ τῶν πραγμάτων καὶ
 ἀφιερωμάτων, καὶ μετοχιῶν καὶ παρεκκλησίῶν, καὶ τῶν
 προσόδων τε καὶ εἰσοδημάτων αὐτῶν τελείως ἀπτε-
 σθαι. ὀφείλωσι δὲ καὶ οἱ ἐν αὐτῷ συνασκούμενοι Πα-
 τέρες πολιτεύεσθαι εὐτάκτως, καὶ διάγειν σωφρόνως
 κατὰ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ μοναστικοῦ βίου, καὶ κατὰ τὰς
 διατάξεις, τὰς ἐν τῇ Διαθήκῃ τοῦ κτίτορος Γρηγορίου,
 ἐπιμελούμενοι τῆς ἐπὶ τὰ πρόσω αὐξήσεως τῆς μετα-
 νοίας αὐτῶν. Ἐπειδὴν δὲ ἐν χρεῖᾳ χειροτονίας γίνων-
 ται, ἔχουσιν ἐπ' ἀδείας προσκαλεῖν ὃν ἂν βούλωνται τῶν
 πλησιοχώρων ἀρχιερέων ἐπὶ τῷ ἐκτελεῖν τὰς χειροτο-
 νίας αὐτῶν μετὰ πάσης τῆς κανονικῆς παρατηρήσεως,
 ὡς νενομίσται. Ἐν στερηθεῖ δὲ ἡγουμένου γενόμενοι ἔχω-
 σιν ἐκλέγειν ἕνα ἐκ τῆς ὁλομελείας αὐτῶν, τὸν μᾶλλον
 ἄξιον, καὶ τοῦτον ἀποκαθιστᾶν Ἠγούμενον ἀναγγέλ-
 λοντες καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐπὶ τῷ ἐπικυροῦσθαι τὰ τῆς
 ἀποκαταστάσεως αὐτοῦ. Ταῦτα ἀπεφάνθη καὶ κεκύρω-
 ται Συνοδικῶς. Ὅς δ' ἂν, καὶ ὁ ὁποῖος τῶν ἀπάντων
 Ἱερωμένος ἢ λαϊκὸς γνώμη σκαιότητος καὶ κακοβου-
 λίᾳ νικώμενός ποτε τολμήσῃ διασεῖσαι τὴν σταυροπη-
 γιακὴν ἐλευθερίαν, καὶ ἀδουλωσίαν τοῦ διαληφθέντος
 Ἱεροῦ Μοναστηρίου καὶ βλάβῃν αὐτῷ καὶ ζημίαν ἐμ-

ποιῆσαι, ἢ ἐνόχλησιν καὶ ἐπήρειαν προξενῆσαι τοῖς ἐν
 αὐτῷ ἀσκουμένοις πατράσι, καὶ ὅπως βουλευθῆ ἀνατρέ-
 ψαι μέχρι κεραίας τὰ ἐν τῷ παρόντι Συνοδικῶς ἐκπε-
 φασμένα, ἀφωρισμένους ὑπάρχει παρὰ τῆς ὁμοουσίας καὶ
 ζωοποιου καὶ ἀδιαίρετου Μακαρίας Τριάδος, τοῦ ἐνὸς τῆ
 φύσει μόνου Θεοῦ, καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος,
 καὶ ἄλλυτος μετὰ θάνατον καὶ τυμπανιαῖος, καὶ πάσαις
 ταῖς πατοικαῖς καὶ Συνοδικαῖς ἀραῖς ὑπεύθυνος, καὶ
 ἔνοχος τοῦ πυρὸς τῆς Γεένης, καὶ τῷ αἰωνίῳ ὑπόδικος
 ἀναθέματι. Ὅθεν εἰς ἐνδειξὴν καὶ διηλεκτὴ τὴν ἀσφά-
 λειαν, ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον Πατριαρχικόν καὶ
 Συνοδικόν Σιγιλλιῶδες ἐν μημβράναις Γράμμα, κατα-
 στρωθὲν κἄν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ
 Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, καὶ ἐπεδόθη πρὸς τὸ διαληφθὲν
 ἱερὸν ἡμέτερον Πατριαρχικόν καὶ Σταυροπηγιακόν Μονα-
 στηρίον τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τὸ παρὰ τῷ
 χωρίῳ Μάλτζανι.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ αὐλαφ κατὰ μῆνα ὀκτώμβριον.

† Κωνστάντιος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κων/πό-
 λεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμηνικός Πατριάρχης.

† Κυζίκου Ἀνθιμος. † Νικομηδείας Πανάρετος. † Δέρ-
 κων Νικηφόρος. † Σμύρνης . . . † Διδυμοτείχου Καλ-
 λίνικος. † Ἀγγιάλου Σωφρόνιος. † Δυρραχίου Κύριλλος».

Τοιοῦτον καὶ τὸ δεύτερον τοῦτο τῆς Μονῆς Ἰωάννου
 τοῦ Θεολόγου παρὰ τὸ Δέλιβον ἀνέκδοτον σιγιλλιῶδες
 γράμμα, ἐν ᾧ ἀναφίνεται, πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ὁ τί-
 τλος πλέον Παραμυθίας, ὁ ἀντικαταστήσας τὸν πρότερον
 Βουθρωτοῦ καὶ Γλυκεῶς, ὡς εἶπομεν καὶ ἐν τῇ Χρονολο-
 γικῷ Καταλόγῳ ἡμῶν τῆς Ἐπισκοπῆς ταύτης (Νεολόγ.
 Ἐβδ. Ἐπιθεώρ. ἔτος Β'. ἀριθ. 16^{ος}). Ἐφερε καὶ τοῦτο
 ἔξωθεν τὴν πατριαρχικὴν σφραγίδα στρογγύλην ἐκ με-
 τάλλου διὰ μεταξίνων κλωστῶν προσηρτιμένην, ἐπὶ τῆς
 μιᾶς ἐπιφανείας τῆς ὁποίας διεκρίνετο ἡ Παναγία μετὰ
 τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν ταῖς ἀγκάλαις καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλῃς
 ἐν ἑπτὰ σειραῖς καὶ κεφαλαίοις γράμμασι τὸ ὄνομα τοῦ
 Πατριάρχου ὡς ἄνω καὶ τὸ ἔτος 1828. Τοιαύτη ἦν καὶ
 ἡ τοῦ προδημοσιευθέντος σφραγίς, διάφορος μόνον κατὰ
 τὸ ὄνομα τοῦ Πατριάρχου, ὅστις ἦν ὁ Παΐσιος, καὶ ὑπερ
 ἐν πέντε σειραῖς ἐφέρετο ἐν τῇ ἑκτῇ δὲ σειρᾷ εἶχε μόνον
 τὸ ἔτος 1725. Τούτου δ' ἐπανορθοῦντες ἐνταῦθα τινὰ
 τῶν ὀνομάτων τῶν ὑπογεγραμμένων συνοδικῶν, ἅτινα
 ἐσφαλμένως ἀναγνώσαμεν, σημειοῦμεν ὅτι ὁ Ἡρακλείας
 Γεράσιμος ἐστίν, ὁ Κυζίκου Αὐξέντιος, ὁ Νικομηδείας
 Σεραφεῖμ, ὁ Χαλκηδόνος Νικόδημος, ὡς ἐξάγομεν ἐκ
 συγχρόνου περίπου σιγιλίου, ἔτους 1727, κατὰ ἐν δη-
 λονότι προγενεστέρου τοῦ ἡμετέρου, ὑπερ ὁ κ. Ἄλ. Λαυ-
 ριώτης ἐξέδοτο (ἐν τῇ Ἐκκλ. Ἀληθεῖᾳ ἔτος ΙΓ'. ἀριθ. 7.)
 καὶ τοι οὐ σμικρὰ ἀσυμφωνία ὑπάρχει μεταξύ τούτου καὶ
 τοῦ καταλόγου τοῦ κ. Ἄν. Ἀλεξούδη, ὅστις Ἡρακλείας
 μὲν τίθησι περὶ τὸ 1720 — 1727 τὸν Παΐσιον καὶ τὸ
 1730 τὸν Ἱερώνυμον, μὴ ἀναφέρων Γεράσιμον· Κυζίκου
 δὲ κατὰ τὸ 1723 τὸν Ἀντώνιον, κατὰ τὸ 1730 τὸν
 Μητροφάντην καὶ τὸν Αὐξέντιον κατὰ τὸ 1711—1721,
 εἰς ἀπομειμακρυσμένην δηλονότι ἐποχὴν τοῦ τε ἡμετέρου
 καὶ τοῦ κ. Λαυριώτου σιγιλίου, καὶ Νικομηδείας τὸ
 1726 τὸν Γεράσιμον, τὸ 1728 τὸν Γεννάδιον γ' τὸ

1728—1752 τὸν Γεράσιμον, οὐδόλως μνημονεύων του τοῦ Σαρραφείμ. Ἐπίσης κατὰ τοὺς καταλόγους τοῦ κ. Ἄν. Ἀλεξούδη, Δρυϊνουπόλεως ἦν τὸ 1728 ὁ Στέφανος. Ἐν τέλει σημειούμεν ὅτι καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τούτῳ σιγγιλίῳ δυσανάγνωστον ἐστὶ τὸ ὄνομα τοῦ Σμύρνης, ὡς ἐπίσης ἐρευνήσιμον καὶ τὸ τοῦ Δυρραχίου, ἂν Κύριλλος ἐστίν, ἢ Χρυσάνθος, ὡς ἀναφίνεται ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν μητροπολιτῶν Δυρραχίου τοῦ κ. Ἄν. Ἀλεξούδη (Νεολ. ἀριθ. 6688), ἔνθα Κύριλλος οὐδαμῶς ἀναφέρεται.

Ἐν Παραμυθίᾳ, τῇ 9ῃ Φεβρουαρίου 1894.

Δ. Α. ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗΣ.

ΦΥΣΙΚΟΧΗΜΙΚΑ*

Περὶ θερμότητος.

Ἐξετάζων ἀπὸ κοινοῦ τοὺς τρεῖς τούτους τύπους ὁ κ. Faye θεωρεῖ τοὺς εἰς ἕκαστον τούτων ἀνήκοντας ἀστέρας ὡς ἀντιστοιχοῦντας εἰς τοὺς τρεῖς τῆς καταψύξεως βαθμούς. Ἐν ταῖς δυσὶ πρώταις τάξεσι τὸ ὑδρογόνον εὐρηται στοιχειῶδες, ἐν τῇ τρίτῃ ἀφανίζεται συνθετικόν ὄν μετ' ἄλλων στοιχείων ἐν ἐνώσεσιν. Κοινότης συστατικῶν, αὐτῶν τούτων τῶν συνιστῶντων τὴν ἡμέτεραν γῆν, κοινότης δυνάμεων καὶ χημικῶν δράσεων, ἐπέκτασις, δηλονότι, τῆς γῆνης Μηχανικῆς καὶ Φυσικῆς, καὶ αὐτῆς ἐτι τῆς γῆνης Χημείας, εἰς ἅπαν τὸ ἀστρῶδες σύμπαν, ἀποτελοῦσι τὰ διὰ τῆς φασματοσκοπικῆς ἐρεῦνης ἀποκαλυπτόμενα ἡμῖν ἔξοχα τῆς φύσεως μυστήρια.

Τῆς μελέτης ταύτης τῶν ἀστρῶν σχηματισμῶν τῆς πρώτης κλάσεως, τῶν μεμονωμένων, δηλονότι, ἀστέρων, ἔπεται ἡ τῆς τῶν ἄλλων δύο τάξεων, ἢτοι ἡ τῆς διπλῶν καὶ τῆς τῶν ἀστρῶν σωρῶν, ἵτις συνοψίζεται ἐν τοῖς ἐπομένοις: Δὲν ἀπαγορεύεται βεβαίως εἰς τὴν φαντασίαν ν' ἀποδώσῃ εἰς τοὺς μεμονωμένους ἀστέρας μικροὺς σκοτεινοὺς πλανήτας, ὁμοίους πρὸς τοὺς τοῦ ἡμέτερου συστήματος, ἀδύνατον ὅμως ν' ἀρνηθῇ τις σήμερον τὴν ὑπαρξίν κόσμων πολλὰς πρὸς τὸν ἡμέτερον παρουσιαζόντων ἀναλογίας. Οἱ κόσμοι οὗτοι εἶνε οἱ διπλοῖ, τριπλοῖ καὶ πολλαπλοῖ ἀστέρες, ἀποτελούμενοι ἐξ ἡλίων, ὧν εἰς, δύο ἢ καὶ πλείονες περιφέρονται ὡς περ οἱ πλανῆται τοῦ ἡμέτερου συστήματος, παραμείναντες διάπυροι ἔνεκα τῆς ὑπερβαλλούσης αὐτῶν μάξης. Τὸ ἀναφορικῶς πρὸς τοὺς κόσμους τούτους σπουδαιότατον τῶν ζητημάτων εἶνε τὸ νὰ γνωσθῇ ἐὰν αἱ κινήσεις αὐτῶν διέπονται ὑπὸ τῶν αὐτῶν τοῦ ἡμέτερου κόσμου νόμων, ἐὰν, δηλονότι, ἡ ἔλξις ἐνεργῆ καὶ παρ' αὐτοῖς καθ' ὃν καὶ ἐν τῷ ἡλιακῷ ἡμῶν συστήματι τρόπον.

Πρὸς λύσιν τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου ζητήματος, λέγει ὁ κ. Faye, οἱ ἀστρονόμοι ἠναγκάσθησαν νὰ ἐρευνήσωσι τὰ συστήματα ταῦτα ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος μετὰ τῆς μεγαλύτερας ἐπιμελείας, ἵνα παράσχωσι τῷ

ὑπολογισμῷ τὰ ἀναγκαῖα στοιχεῖα. Εὐρον δὲ οὕτως ὅτι ὁ δορυφόρος ἀστῆρ κινεῖται περὶ τὸν κεντρικὸν ἀστέρα ἐν ἑλλειπτικῇ τροχίᾳ, πρῶτος δὲ ὁ Savary ἔδειξεν ὅτι, ἐὰν ὁ κεντρικὸς ἀστῆρ δὲν φαίνεται κείμενος ἐπὶ τῆς ἐστίας τῆς ἑλλείψεως ταύτης, τοῦτο δέον ν' ἀποδοθῇ εἰς τὸ ὅτι ἡ ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ θόλου διαγραφομένη αὐτῆ καμπύλη οὐδὲν ἕτερον εἶνε ἢ ἡ προβολὴ τῆς ἀληθοῦς τοῦ ἀστέρος τροχιάς. Ὑπολογίζων δὲ τὰ στοιχεῖα τῆς τελευταίας ταύτης ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νόμων τῆς νευτωνείου ἑλξεως, ἀπέδειξεν ὅτι ἀντιστοιχοῦσιν ἀκριβῶς πρὸς τὰς γενομένας παρατηρήσεις, ἐξ οὗ ἔπεται ὅτι ἡ ἔλξις δὲν εἶνε ἴδιος τοῦ ἡμέτερου κόσμου νόμος, ἀλλὰ γενικὸς, ἅπαντας τοὺς κόσμους τοῦ σύμπαντος διέπων.

Ὁ κ. Faye προβαίνει καὶ πέραν τούτου. Θεωρῶν τὰ ἀφ' ἡμῶν μακροκρυμμένα ταῦτα συστήματα τοσοῦτον ὅμοια περὶ τὸν ἡλιακὸν κόσμον, ἀποδίδει εἰς ταῦτα τὴν αὐτὴν ἀρχὴν καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦ σχηματισμοῦ, παρατηρῶν ἐν τούτοις ὅτι διαφέρουσι κατὰ τὰς λεπτομερείας οὐσιωδῶς, οὐχὶ ἀπὸ τῆς καθαρῶς μηχανικῆς ἢ φυσικῆς ἀπόψεως, ἀλλ' ἀπὸ τῆς τοῦ κατοικησίου αὐτῶν, καθ' ὅσον, ἐν ᾧ αἱ τροχιαὶ τῶν ἀνήκόντων εἰς τὸν ἡμέτερον κόσμον πλανητῶν εἰσὶ σχεδὸν τελειῶς κυκλικαί, αἱ τροχιαὶ τῶν συστημάτων τούτων εἰσὶν ἄπασαι ἔκκεντροι καὶ εἰς τοιοῦτον μάλιστα βαθμὸν, ὥστε ἐὰν, ἐν παραδείγματι, ὑποθεθῇ ἀποσβεσθεὶς ὁ δορυφόρος τοῦ γ τῆς Παρθένου, τὸ ποσὸν τῆς θερμότητος, ὅπερ οὗτος θὰ ἐλάμβανε παρὰ τοῦ κεντρικοῦ αὐτοῦ ἡλίου, θὰ ἐκυμαίνετο κατὰ τὰς δύο ἄκρας ἐν τῇ περὶ τὸν κεντρικὸν ἀστέρα τροχίᾳ τοῦ δορυφόρου τούτου θέσεις κατὰ λόγον 1 πρὸς 200, ἐνῶ κατὰ τὰς αὐτὰς περιστάσεις ἢ ὑπὸ τῆς ἡμέτερας γῆς παρὰ τοῦ ἡλίου λαμβανομένη θερμότης κυμαίνεται μόνον κατὰ λόγον 1 πρὸς 1.03.

Τοῦ λόγου δὲ γενομένου περὶ τοῦ γ τῆς Παρθένου, ὁ κ. Faye παρατηρεῖ γενικῶς ὅτι ἡ ἀνωτέρω γενομένη ὑπόθεσις περὶ ἀποσβεσεως τοῦ ἐνὸς τῶν συστατικῶν τῶν πλείστων διπλῶν ἀστέρων πρὸ τοῦ ἑτέρου κείται ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας, προκειμένου περὶ διπλῶν ἀστέρων, ὧν ἕκαστος δὲν ἔχει—ὡς ἐξαιρετικῶς τοῦτο συμβαίνει εἰς τὸν γ τῆς Παρθένου—τὴν αὐτὴν ἔντασιν φωτοβολίας καὶ τὸν αὐτὸν χρωματισμὸν. Περὶ ἐκείνου προκειμένου, ἐπειδὴ οἱ δύο συνιστῶντες τὸ γ τῆς Παρθένου ἀστέρες εἰσὶν ἴσοι καὶ λευκοί, εἰς τὸν πρῶτον ἀνήκοντες τύπον, δὲν θ' ἀποσβεσθῶσιν ἐπὶ μακρὸν καὶ θ' ἀποσβεσθῶσι συγχρόνως, ἐνῶ συνήθως ὁ δορυφόρος ἀστῆρ ἀνῆκει εἰς κατώτερον τοῦ πρωτεύοντος τύπον, ἀποτελοῦνται δὲ οὕτω δυαδικὰ συστήματα ἑτεροχρόν ἀστέρων, οἷον κανοῦν καὶ κιτρίνου, κιτρίνου καὶ ἐρυθροῦ, πρασίνου καὶ ἐρυθροῦ, προφανῶς δὲ ἡ διὰ καταψύξεως ἀποσβεσις τοῦ δορυφόρου γεννῆσεται πρὸ τῆς τοῦ εἰς ἀνώτερον τύπον ἀνήκοντος κεντρικοῦ ἀστέρος.

Μετὰ τὴν συντόμως ἀναγραφείσαν ἀνωτέρω ἐρευναν τῆς δευτέρας τάξεως τῶν ἀστρῶν σχηματισμῶν, ὁ κ. Faye μεταβαίνει εἰς τὴν τρίτην τάξιν, τὴν τῶν ἀστρῶν σωρῶν, ὑποδιαιρουμένην εἰς τὴν τῶν ἀκανονιστῶν, εἰς ἣν ἀνήκουσιν ἐν ἄλλοις οἱ ὑπὸ τὰ ὀνόματα Πλειάδες, Υάδες, Κόμη τῆς Βερενίκης, σωροί, εἰς τὴν τῶν σπειροειδῶν, οἷος ὁ τῶν Κυνηγετικῶν κυνῶν, καὶ εἰς τὴν τῶν κανο-

*) Ἔς ἀριθ. 17, σελ. 324—328.

νικῶν σωρῶν, τῶν παρουσιαζόντων ὄψιν σφαιροειδῆ, οἷοι οἱ ἀπαντῶντες ἐν τοῖς ἀστερισμοῖς τοῦ Ἡρακλέως καὶ τῶν Κυνηγετικῶν κυνῶν. Θεμελιώδης διακριτικὸς χαρακτὴρ τῶν ἀστέρων σωρῶν ἀπὸ τῶν νεφελωδῶν ἀστέρων μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς φασματοσκοπικῆς ἐρεῖνης εἶνε τὸ εἶδος τοῦ φάσματος, ἥτοι ἡ φύσις τοῦ φωτὸς αὐτῶν, ἄλοσχερῶς τοῦ τῶν νεφελωδῶν διαφέροντος καὶ ταυτιζομένου μετὰ τοῦ τῶν μεμονωμένων ἀστέρων, καίτοι εἰς τινὰς τῶν σωρῶν τούτων ἡ προσέγγισις τῶν ἀναριθμητῶν συστατικῶν αὐτῶν ἀστέρων εἶνε τοσαύτη ὥστε καὶ τὰ ἰσχυρότατα τῶν τηλεσκοπιῶν ἀδυνατοῦσι νὰ διαλύσωσιν αὐτοὺς εἰς διακριθιμένους ἀστέρας, οὕτω δὲ καὶ ἐν τούτοις παρουσιάζεται ἡ αὐτὴ καὶ διὰ τοῦ ἀόπτου ὀφθαλμοῦ νεφελώδης ὄψις, ἀποτέλεσμα τῆς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ γινομένης συγχύσεως τῶν εἰς ἀπειροστάς ἀπ' ἀλλήλων γωνιώδεις ἀποστάσεις κειμένων ἀστέρων, οἵτινες συναποτελοῦσι τοὺς σωρούς τούτους.

Ἰδιαιτέρως δὲ ἀσχολεῖται ὁ κ. Faye εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς μεγαλοπρεποῦς συμπικνωσέως ἀστέρων, νεφελωδῶν καὶ ἀστέρων σωρῶν, τῆς περιβαλλούσης τὸν ἡμέτερον οὐρανόν, γνωστῆς δὲ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Γαλαξίου, παρατηρῶν ὅτι ἀληθῶς μὲν ἡ μέση τῆς ἀκανονίστου ταύτης ζώνης γραμμὴ διαγράφει μέγαν ἐπὶ τῆς σφαίρας τοῦ οὐρανοῦ κύκλον, ὅτι ὁ ἡμέτερος κόσμος κεῖται περὶ τὸ μέσον τοῦ κατὰ τὴν γνώμην τῶν Wright, Kantius, Lambert καὶ Herschel ἐπιπέδου στρώματος ἀστέρων, σχεδὸν ὁμοιομόρφως διανεμημένων κατὰ τὸ πάχος αὐτοῦ, ἀλλ' ὅτι ἡ περὶ Γαλαξίου γνώμη ἐκείνων, καθ' ἣν οὗτος ἀποτελεῖ σύστημα κόσμων συγκρατουμένων διὰ τῶν δεσμῶν τῆς ἀμοιβαίας αὐτῶν ἐλξεως καὶ ὅτι τὰ διάφορα αὐτοῦ μέρη περιφέρονται περὶ κέντρα ἐλξεως μετὰ ταχυτήτων ἐξαρτωμένων ἐκ τοῦ ἀθροίσματος τῶν συνιστώσων αὐτὰ μαζῶν, ὅτι, λέγομεν, ἡ ἰδέα αὕτη δὲν

συμφωνεῖ πρὸς τὰς μετὰ τοὺς ἀνωτέρω μνημονευθέντας γενομένας ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἀστρονόμων μεταρτίσεις τῶν κινήσεων τῶν κόσμων τούτων. Διότι, εἴαν τὸ σύμπαν ἀπετέλει κόσμον ἀνωτέρας τάξεως, ἴδιαν κεκμημένον εὐστάθειαν, εἶδει αἱ κινήσεις τῶν ἀστέρων νὰ ἔχωσι διεύθυνσιν πρὸς τὸ ἐπιπέδον τοῦ Γαλαξίου καὶ νὰ τελῶνται μετ' ἄκρας βραδύτητος ἐν τῷ ἐπιπέδῳ τούτῳ περὶ τι κέντρον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον δεδιλωμένον. Ἀλλὰ τοῦτο οὐδόλως συμβαίνει. Αἱ κινήσεις αὗται οὐδένα νόμον φαίνονται ἀκολουθοῦσαι, τὸ μόνον δὲ ὑπὸ τῶν ἀστρονόμων βεβαιωθὲν κοινὸν χαρακτηριστικὸν τῶν κινήσεων τούτων εἶνε ἡ ἀσθενὴς τάσις πρὸς τὴν κατὰ τινα διεύθυνσιν σύγκλισιν τῶν κινήσεων τούτων, σύγκλισιν ἥτις ταυτίζεται ἀπλῶς πρὸς τὴν τῆς μεταστάσεως τοῦ ὡς καὶ οἱ λοιποὶ κόσμοι μεταφερομένου ἐν τῷ διαστήματι ἡλιακοῦ ἡμῶν συστήματος, ἀλλὰ καὶ τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς σύγκλισεως εἰς μεγίστην κεῖται ἀπὸ τοῦ Γαλαξίου ἀπόστασιν. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ Γαλαξίας δὲν ἀποτελεῖ πλέον σήμερον ἐντελῶς περιορισμένον σύνολον, καθ' ὅσον παρουσιάζει ἀβύσσους, ὧν τὰ ὅρια οἷδὲ τὰ ἰσχυρότατα τοῦ Herschel τηλεσκοπία προσέγγισαν. Ἐάν δὲ ἀποβλέψῃ τις εἰς τὴν τετραγαμμένην ὄψιν τῆς φωτεινῆς ταύτης ζώνης, εἰς τὰς διακοπὰς αὐτῆς, εἰς τὸν μερικὸν διχασμὸν αὐτῆς εἰς δύο διακριθιμένους κλάδους ἢ εἰς μεμονωμένους σωρούς, ὧν τινες, ὡς αἱ νεφέλαι τοῦ Μαγγελάνου, κεῖνται εἰς μεγάλιν τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου ἀπόστασιν, καὶ εἰς τὴν ἐν αὐτῇ ὑπαρξίν τῶν μεγάλων κενῶν διαστημάτων, τῶν ὑπὸ τῶν ναυτικῶν φερομένων ὑπὸ τὸ ὄνομα σακκῶν ἀνθρακός (sacs à charbon),

1) Δύο λευκότερες ἐν τῷ νοτίῳ ἡμισφαιρίῳ τοῦ οὐρανοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα νεφέλαι τοῦ Μαγγελάνου ἢ τοῦ Ἀκρωτηρίου (nubes de Magellan ἢ du Cap).

ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ.

ΠΟΙΚΙΛΗ ΔΙΑΛΕΞΙΣ.

Τέλος παρῆλλον αἱ ἀπόκρηφ, ἀπόκρηφ πρελλαῖ ἐκτάκτως κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο. Οὐδαὶ ἐνθυμῆται ζωηρότερας ἀπόκρηφ, οὐδαὶ βεβαιῶ μείζονα κίνησιν ἐν ταῖς ὁδοῖς κατὰ τὴν τελευταίαν ἑβδομάδα αὐτῶν, οἷα ἐγένετο ἰδίᾳ ἐν Σταυροδρομίῳ καὶ μάλιστα κατὰ τὴν νύκτα. Μεθ' ὅλα ὅμως ταῦτα, ὡς καὶ πρότερον εἶπομεν, οὐδεμία πρωτοτυπία ἐν ταῖς ἀμειβεσῖν ἐν ταῖς ὁδοῖς, διότι ἐξικυροῦνται οἱ ἀμειβεσμοὶ χαρισιστῶν δεσποινίδων καὶ νέων, οὗς ἔφερον ἐν ἐσπερίᾳ, πᾶσαι ἦσαν κοιναί, αἱ πλεῖστα δ' ἀηδεῖς καὶ ἀναιδέως ἀληθῶς. Ὅσῳ ἐπεθυμοῦμεν νὰ ἴδωμεν καλλιτεχνικὴν τι, ὅσῳ ἐπεθυμοῦμεν νὰ ἴδωμεν χάριν τι, τόσῳ ἐβλέπομεν ἀφιλόκαλα ράκη καὶ οὐδὲν πλέον. Καὶ ἐν τοῖς χοροῖς μεταημερισμένων δὲν διεκρίνομεν τι πλὴν τῆς ὑπὸ νέου γνωστοῦ ἐν τῷ Πέραν ἐν μὲν τῷ χορῷ Ταταούλων φερομένης στολῆς Costume Empire καὶ ἐν τῷ ὑπὲρ τῶν σχολῶν Γαλατᾶ Pierrot Watteau, ἀμφοτέρων περικαλλεστάτων καὶ φιλοκάλως διατεθειμένων. Ἐξ ὅλων τούτων

φανερὸν ὅτι εἴχομεν δίκαιον εἰπόντες ὅσα ἐν προτέρῳ φύλλῳ εἶπομεν περὶ τῶν προσωποποιῶν παρ' ἡμῖν.

* *

Ἐν Ἑλλάδι πρό τινων ἡμερῶν ἔληξεν ἡ προθεσμία πρὸς ὑποβολὴν τῶν εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν διδασκτικῶν βιβλίων ὑποβαλλομένων τοιοῦτων τῆς τε πρώτης καὶ μέσης παιδείσεως. Ὡς γνωστόν, ὁ ἀγῶν οὗτος κατὰ Ὀλυμπιάδα ἀνανεύσεται, διότι ἐπὶ ὀλόκληρον τετραετίαν ἐν τοῖς σχολαῖσι τῆς τε πρώτης καὶ μέσης παιδείσεως χρήσις γίνεται τῶν ἐν τῷ ἀγῶνι ἐγχεθέντων. Πρὸ τῆς παρελεύσεως τῆς τετραετίας οὐδεμία καινοτομία, πρὸ τῆς παρελεύσεως αὐτῆς, κὴν ἄριστον ὑπὸ τε παιδαγωγικῆν καὶ ἐπιστημονικῆν ἔποψιν ἐκδοθῆ βιβλίον, δὲν δύναται νὰ εἰσαχθῆ ἐν τοῖς σχολαῖσι τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἐν τούτῳ ἐσμὲν πρωτότυποι, ὅτι κανονίζομεν τὴν πρόσδον κατὰ Ὀλυμπιάδα, κατὰ τετραετίαν. Ἐνθὲντες διὰ μακρῶν ἄλλοτε τὰ ἐν Ἑλλάδι γινόμενα περὶ διδασκτικῶν βιβλίων ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ βασιλείου, τὰ ἐν Γαλλίᾳ περὶ αὐτῶν κρατοῦντα καὶ τὰ ἐν Πρωσίᾳ ἰσχύοντα, οὐδαμῶς σκοποῦμεν νὰ ἐπανέλθωμεν ἐπ' αὐτῶν ἢ ν' ἀναδημοσιεύσωμεν ἐκείνα. Οὕτε ἐν Γαλλίᾳ, οὕτε ἐν Πρωσίᾳ κρατεῖ τοιοῦτο σύστημα οἷον ἐν Ἑλλάδι, ἀλλ' ἐν ἐκείνῃ μὲν πλήρης ἀφίσταται τοῖς καθηγηταῖς καὶ διδασκάλαις ἐλευθερία ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν διδασκτικῶν βιβλίων, ἐν

θά συμπεράνη ότι ὁ Γαλαξίας προσομοιάζει μᾶλλον πρὸς εὐρὺν δακτύλιον ἐν ἀποσυνθέσει εἰς ῥάκι εὐρισκόμενον ἢ εἰς ἐπίπεδον καὶ ὁμοιομερὲς στρώμα ἀστέρων καὶ νεφελῶδων. Πάντα τὰ φαινόμενα ταῦτα γεννῶσι μᾶλλον τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ Γαλαξίας, οὐδόλως ἀποτελῶν σύστημα ἀνωτέρας τάξεως, ὑπεῖκον, σήμερον ὡς καὶ ἐν τῷ παρελθόντι, εἰς τοὺς ἀμεταβλητοὺς τῆς ἔλξεως νόμους, οὐδὲν ἕτερον εἶνε ἢ ὑπόλοιπον τοῦ συνόλου τῶν ὑλικῶν, ἅτινα ἀρκτικῶς ἀπετέλουν τὸ σύμπαν, ὑλικῶν βαθμυδῶν διασπαρμένων ἐν τῷ διαστήματι δυνάμει προτύπου προώσεων, διατηροῦν λείψανα εὐρέως στρωβίλου ἀνεξαρτήτου τῶν ἔλξεων τῆς ὄλης μάξης.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ἀστέρων σωρῶν. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ κ. Faye ποιεῖται λόγον περὶ τινῶν εἰδῶν μεμονωμένων ἀστέρων, οἳ οἱ ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν μεταβλητῶν καὶ τῶν ἐν κατατροφῇ εὐρισκομένων προσκαίρων ἀστέρων. Τὸ μεταβλητὸν τῆς φωτοβολίας τινῶν τούτων, οἷον τοῦ Algol (6 τοῦ Περσέως), φαίνεται ὀφειλόμενον εἰς τὴν κατὰ περιόδους διάβασιν μεταξὺ τοῦ κεντρικοῦ ἀστέρος καὶ τῆς ἡμέτερας γῆς, κατὰ τὴν διεύθυνσιν, διπλονότι, τῆς ὀπτικῆς ἡμῶν πρὸς τὸν φωτεινὸν ἀστὲρα ἀκτίνος, σκοτεινῶν σωμάτων περὶ τὸν κεντρικὸν ἥλιον περιφερομένων, ἅτινα προκαλοῦσι κατὰ πᾶσαν τοιαύτην διάβασιν αὐτῶν μερικὴν τοῦ φωτεινοῦ ἀστέρος ἐκλείψιν. Ἄλλ' οἱ λοιποὶ μεταβλητοὶ ἀστέρες ἀποτελοῦσιν ὅλως διάφορον εἶδος. Τὸ φῶς αὐτῶν ὑψίσταται τῷ ὄντι τοσοῦτον σημαντικὰς περιοδικὰς διακυμάνσεις, ὥστε ἀδύνατον εἶνε ν' ἀποδοθῶσιν αὐταὶ εἰς τὴν στιγμιαίαν παρενθεσιν σκοτεινοῦ δορυφόρου. Οὕτως, ἐν παραδειγματι, ὁ ο τοῦ Κήτους, ὅστις ὅτε μὲν λάμπει ὡς ἀστὴρ δευτέρου μεγέθους, ὅτε δ' ἀποβαίνει ὀλοσχερῶς ἀόρατος διὰ τοῦ ἀόπλου ὀφθαλμοῦ, ἔχει περίοδον 11

μηνῶν. Ἄπαντες οἱ ἀστέρες οὗτοι ἀνήκουσιν εἰς τὸν τρίτον τύπον, τὸν τῶν ἐρυθρῶν ἀστέρων, ὧν τὸ φῶς ταπεινὴν ἐνδείκνυσθαι θερμοκρασίαν. Τῶν ἀστέρων τούτων εὐρισκομένων παρὰ τὴν τελευταίαν αὐτῶν, οὐδόλως ἄπορον εἶνε νὰ ὑψίσταται τὸ ἐξησθενημένον φῶς αὐτῶν κατὰ διαδοχὴν στιγμιαίας ἀναλάμψεις ὁμοίας πρὸς τὰς τοῦ μετὰ μικρὸν δεδωσμένου λύχνου, ἀφ' οὗ καὶ αὐτὸς ὁ ἡμέτερος ἥλιος, καὶ περ ἀνίκων εἰς ἀνώτερον τύπον, τὸν δεύτερον, παρουσιάζει ἤδη ἐλαφρὰς τοῦ εἴδους τούτου φωτεινὰς αὐξομειώσεις, ὧν ἡ περίοδος ἀνέρχεται εἰς 11 ἔτη.

Ἐπὶ τούτοις ὁ κ. Faye μνημονεύει τῶν ἐν κατατροφῇ εὐρισκομένων ἀστέρων, ἀναφέρων τὰς κατὰ τὰ ἔτη 1572, 1606, 1866 καὶ 1876 αἰθηνιδίας ἐμφανίσεις λαμπροτάτων ἀστέρων, ὧν ἡ λάμψις βαθμυδῶν ἐξησθένησε καὶ οἵτινες μετὰ τινὰς μῆνας ἀπέβησαν, διὰ τὰς μικρὰς ἐντάσεως τοῦλάχιστον διόπτρας, ἀόρατοι. Μεταξὺ τούτων ἰδιαίτερον ἀναγράφει ὡς καλλιῶν παρατηρηθεῖσαν ἐμφάνισιν τὴν ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ τῆς γεφυροδοποιίας κ. Courbehaïsse, ὅστις τὴν ἑσπέραν τῆς 13ης μαΐου 1866 εἶδεν ἐν τῷ ἀστερισμῷ τοῦ Βορείου Στεφάνου λάμποντα ἀστὲρα, ὃν δὲν εἶχε παρατηρήσει τὰς προηγουμένας ἡμέρας. Ὁ ἀστὴρ οὗτος ἐσδέσθη κατ' ὀλίγον. Ἐνα δὲ μετὰ τὴν ἐμφάνισιν αὐτοῦ μῆνα ἤτο ὀλοσχερῶς ἀόρατος διὰ τοῦ ἀόπλου ὀφθαλμοῦ. Ὁ ἀστὴρ οὗτος δὲν ἤτο νέος, διότι ἔτη τινὰ πρότερον εἶχεν ἐγγραφῆ ἐν τοῖς καταλόγοις ὡς ἀστὴρ 9ου μεγέθους, εἰς ὃ καὶ μετὰ τὴν κατατροφὴν αὐτοῦ ἐπανέπεδεν. Ὁ τὸ φῶς αὐτοῦ ἀναλύσας κ. Huggins ἀνεκάλυψεν ἐν τῷ φάσματι αὐτοῦ τὰς χαρακτηριστικὰς τοῦ ὑδρογόνου ῥαβδώσεις, οὐχὶ ὅμως μελαίνας, ἀλλὰ φωτεινὰς καὶ λαμπράς. Συνεπέθανεν ὅθεν ἐνεαῦθεν ὅτι τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο ὀφείλετο εἰς βιαίαν ἐκρηξιν τοῦ ἀερίου τούτου, σφενδονισθέντος ἀπὸ τῆς ἐσωτερικῆς τοῦ ἀστέρος μάξης.

ταύτη δὲ ὑψίσταται τις περιορισμὸς, ἀλλ' ὁ περιορισμὸς οὐδαμῶς παρακωλύει τὴν πρόδον καὶ τὴν ἐκδοσιν κριττόνων διδακτικῶν βιβλίων, τοῦναντίον ἐνθαρρύνει αὐτὴν καὶ ἀποσκοραχίζει πᾶν ὃ, τ' ἀπεδείχθη κακῶς ἔργον, οὐχὶ ἀθαιρέτως, ἀλλὰ διὰ τῆς πείρας καὶ τῆς παρατηρήσεως. Ἡ βιβλιοκαπηλεία ἐν Ἡρωσσίᾳ δὲν δύναται νὰ ἐγείρῃ κεφαλήν, ὡς παρ' ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ κατ' αὐτῆς τεθεσπισμένα οὔτε τὴν ἐκδοσιν, οὔτε τὴν εἰσαγωγὴν νέων διδακτικῶν βιβλίων ἀναγκαιτίζουσι. Τὸ πρῶτον ὑπουργεῖον τῆς παιδείας, τμηματάρχου μάλιστα ὄντος τοῦ διοργανωτοῦ καὶ τῶν αὐστριακῶν σχολείων μακαρίτου Bonitz, σφῶς περὶ πάντων προνόησεν, οὐδαμῶς δὲ διελάθε τὴν προσοχὴν αὐτοῦ τὸ σπουδαιότατον ζήτημα τῶν διδακτικῶν βιβλίων. Τίνας ἕνεκα δὲν παρακολουθεῖται αὐτό;

Ὁ φιλέλλην, ἑλληνοστῆς καὶ τῶν δικαίων τῆς ἡμέτερας ἐκκλησίας ὑπέρμαχος, ἔνδοξος ῥώσος στρατηγὸς Τέρτσιος Φιλίππου ἀφικνεῖται μετὰ πεντεκαίδεκα ἡμέρας εἰς τὴν ἡμέτεραν πόλιν, περιοδείας χάριν. Ὁ ῥώσος οὗτος στρατηγὸς ὁμιλεῖ τε καὶ γράφει τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν κάλλιστα, ἄνευ ξενισμῶν, ὡς ἐνθυμῶνται ὅσοι ἤκουσαν αὐτοῦ κατὰ τὴν πρὸ ἑπτακαίδεκα ἔτων νταῦθα διατριβὴν αὐτοῦ, ὅτε παραστὰς καὶ ἐν συνεδίᾳ τοῦ Ἑλ-

ληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ἔλαθε τὸν λόγον καὶ ὁμίλησεν ἑλληνοστῆ καί, ὡς ἀνεκμνησκότα ὅσοι ἀνεγνώσαν ἐπιστολὰς αὐτοῦ ἢ πραγματείας ἑλληνοστῆ δημοσιευθείσας ἐν τε τοῖς περιοδικῶς τοῦ Ἑλλ. Φιλ. Συλλόγου καὶ ἐν ἄλλοις συγγράμμασιν, ἐν αἷς ἀείποτε ἐνθουσιωδῶς ἐποιεῖτο λόγον ὑπὲρ τοῦ φαναριωτικοῦ κλήρου, ἐξ οὗ καὶ ἐν Ῥωσίᾳ Φαναριώτης ἀπεκλήθη. Ὁ στρατηγὸς Φιλίππου σὺν ἄλλοις ῥώσοις σοφοῖς ἀποδείκνυνται ἑλληνοκίτερον καὶ αὐτῶν τῶν Γερμανῶν γράφοντες τὴν νέαν ἑλληνικὴν, ὡς ἡμεῖς αὐτοὶ ἠδυνήθημεν ν' ἀντιληφθῶμεν, ἀναγνόντες ἐπιστολὰς Γερμανῶν, Γάλλων, Ἀγγλῶν, Ἀμερικανῶν, Ἑλβετῶν καὶ Δανῶν ἑλληνοστῶν.

*
*

Τὸ θέατρον τῆς Βολώνης παρέστησεν ἄρτι ἔργον τοῦ νορβεγικανοῦ δραματικοῦ Björnson "μετ' ἐξόχου ἐπιτυχίας. Τὰ χειροκροτήματα οὐδαμῶς διεκόπτοντο καὶ ἡ αὐλαία κτεπετάνυστο ὅπως ἀναπετασθῆ αἴθρις, οἱ ὑποκριταὶ τεσσαρακοντάκις ἐκλήθησαν ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Ὁ δὲ μεταφραστὴς τοῦ δράματος, ὅστις παρῆν κατὰ τὴν παράστασιν ἔκρινε καλὸν νὰ μετασχη καὶ αὐτὸς τοῦ θριαμβοῦ, δι' ὃ καὶ κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν πρώτην ἐμφάνισιν τῶν ὑποκριτῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς συμπαρέστη καὶ οὗτος, ἀλλ' εὐθὺς τὰ πράγματα μεταβάλλονται, διότι συριγμοὶ ἄφθονοι ὑπε-

Ἡ σύλληψις τῆς ιδέας ταύτης πρὸς ἐρμηνείαν τοῦ περι οὗ ὁ λόγος γεγονότος θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ κ. Faye ὡς φυσικὴ συνέπεια τῶν ὑπὸ τινῶν ἀστρονόμων παραδεχθέντων ὅτι αἱ τὸν ἥλιον πολλακίς περιβάλλουσαι ἐξ ὑδρογόνου φλόγες εἰσὶν ἀποτελέσματα ἐκρήξεων. Ἄλλ' ὡς παρατηρεῖ οὗτος, ἡ προσεκτικὴ τοῦ ἡλίου μελέτη διδάξει ἡμᾶς μετὰ μικρὸν ὅτι αἱ ὑδρογονοῦχοι αὐταὶ φλόγες ὀφείλονται οὐχὶ εἰς ἡφαιστειακὰς ἐκρήξεις, ἀλλ' εἰς ἀπλῆν καὶ κανονικὴν κυκλοφορίαν. Ἄλλαχού λοιπὸν ὁσὸν ν' ἀναζητηθῶσι τὰ αἷτια τῆς ἀξιωμασημοσύνης ταύτης καταστροφῆς. Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ κ. Faye πρόκειται περὶ ἐνὸς τῶν φαινομένων, ἅτινα δύνανται νὰ λάβωσι χώραν κατὰ τὴν φάσιν τῆς ὀριστικῆς τῶν ἀστέρων ἀποσβέσεως. Ἡ φάσις αὕτη χαρακτηρίζεται ὑπὸ τῆς ἐνάργεως τοῦ σχηματισμοῦ ὀστεροῦ τῆς ἀτμοσφαιρας ἐπιπέδου, ὅταν τὰ συντηροῦντα ταύτην ἐσωτερικὰ ρεύματα ἀπέβησαν ἤδη συνεπείᾳ τῆς βαθμιαίας συμπυκνώσεως τῆς ἐσωτερικῆς μάζης μάλλον ἐστενοχωρημένα καὶ βραδύτερα. Οὕτω σχηματίζεται εἰδὸς τι ἐπιπέδου, ὅστις, ἐὰν ὀλοσχερῶς ἐπὶ γυνυτο, θὰ παρεκάλυε παρευθὺς πᾶσαν ἀκτινοβολίαν. Ἄλλ' ὁ ἐπιπάγος οὗτος, κατ' ἀρχὰς λεπτότατος, δυνατὸν εἶτε ἐν μέρει εἶτε καὶ καθ' ὅλοκληρίαν νὰ καταβυθισθῆ καὶ οὕτω ν' ἀνέλθωσιν ἀποτόμως ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ὑλικά τῶν χυμυλοτέρων στρωμάτων, λίαν ὑψηλὴν διατηροῦντα εἰσέτι τὴν θερμοκρασίαν. Τὸ ὑδρογόνον τότε, ἀπὸ μακροῦ χρόνου συντεθὲν χημικῶς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἀστρου, ἀναστοιχειοῦται καὶ ἐκφαίνεται διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ῥαβδώσεων. Ἄλλὰ μετὰ τὴν καταστροφὴν, ἡ κανονικὴ κατάψυξις ἐξακολουθῆσει, ἡ φωτόσφαιρα ἐκ νέου καλυφθῆσεται ὑπὸ ἐπιπέδου, οὕτω δὲ σχεδὸν ὀλοσχερῶς διακοπήσεται ἡ τῆς ἐσωτερικῆς θερμότητος ἐκροή, γεγονόνος πολλακίς ἴσως λαβῶν χώραν, καθ' ἣν ἐπο-

δέξαντο αὐτὸν καὶ φωναὶ ἤκούοντο λέγουσαι : «θέλωμεν ὀλόκληρον τὸ ἔργον ! τὸ ἔργον εἰς τέσσαρας πράξεις». Ὁ μεταφραστής, φαίνεται, ἐτροποποίησε τὸ ῥῆμα, περιλαβὼν αὐτὸ εἰς τρεῖς πράξεις ἀντὶ τῶν τεσσάρων ἐν τῷ πρωτοτύπῳ. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἀχροατήριον δὲν ἐνόει νὰ ἡσυχάσῃ, ἡ διεύθυνσις ἀνῆγγειλεν ὅτι θὰ παρουσιάσῃ νέαν μετάφρασιν τοῦ ἔργου. Ἐκ τούτων φανεροῦται ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἔργου τοῦ συγγενοῦς καὶ ἀντιζήλου του Ibsen. Τὰ ἔργα ταῦτα ὡς καὶ τὰ τοῦ Ibsen εἰσί, δύνανται τις εἰπεῖν, τοῦ συρμοῦ ἐν Εὐρώπῃ καὶ αὐτοῖς τοῖς Παρισίοις, καίτοι ὁ πρῶτανος τῶν κριτικῶν Sarcey οὐ παύεται καταμεμψόμενος αὐτὰ.

* *

Ἐν τῇ ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῶν γραμμάτων ἐν Παρισίοις ὁ κ. Leon Heuzey ἀνεκινώσατο ἐλληνιστὶ ἐπιγραφὴν ἀνακαλυφθεῖσαν ἐπὶ μωσαϊκῷ ἐν Saint-Ceme παρὰ τῇ Νίμῃ ἔχουσαν οὕτω κατὰ τὴν ἐκ τοῦ γαλλικοῦ μετάφρασιν : « Πύθις ὁ υἱὸς τοῦ Ἀντιόχου ἐποίησε [τὸ ἔργον τοῦτο] Χαῖρε ! ». Καὶ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης φανεροῦται ἡ θέσις, ἣν οἱ Ἕλληνες καλλιτέχνηαι εἶχον ἐν Ρώμῃ.

Ἐν τῇ αὐτῇ ἀκαδημίᾳ κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίαν ὁ κ. Ravaisson ἀποπερατοῖ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ὑπομνήματος αὐτοῦ

χὴν ὁ κατ' ἐπιπολὴν ἐπιπάγος τῆς ἡμετέρας γῆς ἤξαστο σχηματιζόμενος.

Τὰς ἀνωτέρω διὰ βραχέων ἐκτιθεμένας γενικὰς περὶ σύμπαντος καὶ κόσμων ἐρεύνας καὶ σκέψεις τοῦ κ. Faye ἐπισφραγίζει οὗτος συνάγων ἐκ τούτων τὸν θεμελιώδη ὀρισμὸν τοῦ ἡμετέρου κόσμου, ἀποφανόμενος ὅτι οὗτος ἀνῆκει εἰς τὸν δεῦτερον κλάδον, ἢτοι εἰς τὸν τῶν ἀστρῶν σχηματισμῶν, εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀστέρων τῶν συνοδευομένων ὑπὸ δορυφόρων, ἀλλὰ δορυφόρων ἐσβεσμένων, καὶ εἰς τὸ εἶδος τῶν κυκλικῶν κινήσεων· ὅτι ὁ ἡμέτερος ἥλιος εἶνε ἀστὴρ τοῦ δευτέρου φασματικοῦ τύπου, κείμενος ἐν αὐτῷ τῷ ἐπιπέδῳ τοῦ Γαλαξίου, ὀλίγον τι ἐκκέντρως, ἀποσπασθεὶς δὲ τοῦ ἀρκτικοῦ συνόλου καὶ ἀποβάς ἀνεξάρτητος ὡς καὶ οἱ λοιποί. Ἐπὶ τῇ βάσει τούτων, λέγει ὁ κ. Faye, τὰ ζητήματα τῆς γενέσεως ἀπλοποιοῦνται διὰ τε τοῦτον καὶ δι' ἅπαντας τοὺς μεμνημένους ἀστέρας. Ἡ ὑπαρξίς τῶν μικρῶν δορυφόρων αὐτοῦ δευκνύει ἀπλῶς ὅτι κατὰ τὴν μόρφωσιν τοῦ κεντρικοῦ ἀστέρος τοῦ ἡμετέρου κόσμου δὲν συνεκεντρώθησαν ἅπαντα τὰ ὑλικά τοῦ ῥάκου τοῦ χάους ἐξ οὗ οὗτος προέκυψε. Διὰ τῆς μελέτης δὲ τοῦ ἡλίου τούτου, μόνου προσιτοῦ ἡμῖν ἀστέρος, καὶ διὰ τῆς ἐκζητήσεως τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ μυστηριώδους αὐτοῦ ἑρμητισμοῦ, μέγα ποιήσομεν πρὸς τὴν λύσιν τοῦ οὕτω περιορισμένου κοσμογονικοῦ προβλήματος βῆμα, σπρηζόμενον οὐχὶ ἐπὶ ὑποθέσεων, ἀλλ' ἐπὶ γεγονότων.

Καὶ ἤδη παρακολουθῶμεν τὸν σοφὸν καθηγητὴν καὶ συγγραφέα ἐν τῇ ἀναπτύξει τοῦ περὶ ἡλίου τμήματος τοῦ περιόπουδάστου αὐτοῦ ἔργου, ἰδίᾳ δέ τοῦ ἀναφερομένου εἰς τὸν τρόπον τῆς μορφώσεως αὐτοῦ, τὴν διαπύρωσιν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἔντασιν, τὴν μακρὰν διάρκειαν καὶ τὸ σταθερὸν τῆς ἀκτινοβολίας αὐτοῦ.

(Ἀκολουθεῖ).

H. Γ. ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ.

ἐπὶ τοῦ θέματος. «Τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸν μῦθον τοῦ Ἀχιλλέως ἐλληνικὰ μνημεῖα». Ἐν τῷ τελευταίῳ τούτῳ μέρει τοῦ ὑπομνήματος αὐτοῦ ὁ Ravaisson ἐπραγματεύσατο περὶ τοῦ περιφρήμου ἀναγλύφου ἐν ᾧ ὁ Visconti παρετήρησεν ἐπίσκεψιν τοῦ Βάχχου, πρὸς τὸν βασιλέα Ἰκάριον, πατέρα τῆς Ἡριγόνης.

* *

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ζακύνθου κ. Λάττας μετέβη, ὡς γνωστὸν, εἰς τὴν ἐκθεσιν τοῦ Σικάγου, ἐνθα μετέσχε τοῦ ἑρθεσκυτικοῦ συνεδρίου, ἀπὸ δὲ τῆς Ἀμερικῆς ἦλθεν εἰς τὰς Ἰνδίας, τὴν Καλκούταν. Ἀπὸ τῶν Ἰνδιῶν μετέβη εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, ὅπου ἐξεφώνησε λόγον ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναυτῆς ρωσικῆς ἀποστολῆς, ἣτις ἐδρεύει ἐν τῇ ἰαπωνικῇ πρωτεύουσῃ, κατὰ τὴν ἡν ἰανουαρίου, ἤτοι τὴν ἡμέραν τῶν Θεοφανείων. Ὁ λόγος οὗτος μεταφρασθεὶς ἀμέσως ἰαπωνιστῶ, ἀπηγγελέθη ἐνώπιον τοῦ πλήθους ὑπὸ τοῦ ἰάπωνος ἱεροδιακόνου Σύμωνος, τῆ δ' ἐπιούσῃ ἐκτυπωθεὶς ἰαπωνιστῶ διανεμήθη εἰς πλεῖστα ἀντίτυπα πανταχοῦ τῆς Ἰαπωνίας. Ἀφοῦ ὁ ἅγιος Ζακύνθου ἀρέσκαται ἐν ταῖς περιουδείαις, διατὶ δὲν γίνεται ὀρθόδοξος ἱεραπόστολος τοῦλάχιστον ;

πίζωσιν ἀγερώχως ἐπιθέσεις ἐχθρικός. Ὁ ὑψιμέτωπος πύργος φαίνεται ἔτι οἰονεὶ ἀναμένων τὴν προσέγγισιν τοῦ γερμανικοῦ ἱππικοῦ καθ' ὅσον ἀποτόμως ἐκτείνεται κατὰ μῆκος ὁδῶν κλιμακωτῶν καὶ ἀρμοδίων ἵνα διασκελιζῶνται ὑπὸ αἰγῶν, ἐπὶ τῶν παροχθίων λοφίσκων τοῦ Ροδανοῦ. Θὰ ἠδύνατο νὰ προκαλέσῃ ἄλλα ὑπερῦψηλον ἐμποιοῦν ἐκπληξιν καὶ τρόμον αἰχμαλώτου τινὸς καθολικοῦ ἢ ἐνωμότου, ὅστις, κατὰ τοὺς ἥκιστα πρὸς ὑπερευαισθησίαν διατεθειμένους χρονολόγους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἵνα κατέλθῃ ἐκεῖθεν εἶδει ἵνα ἔχῃ οὐχὶ κνήμας ἀλλὰ πτέρυγας ».

Περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΖ' αἰῶνος νέον διαμερίσμα προσηγήθη εἰς τὸν παλαιὸν πύργον, ὅστις ἐπεσκευάσθη ἐπὶ μεγάλης δαπάνης : οὕτω πολεμιστῆς οὐ ἐλευκάνθησαν αἱ τριχες ὑπὸ τὴν χαλκοθώρακα πανοπλίαν ἀλλὰ σφριγᾶ ἔτι ἡ καρδία, νυμφεύει τὸ κλέος αὐτοῦ μετὰ τοῦ κάλλους ἠδώσης παρθένου, ἢν στεφανοῖ ἢ χάρις ἢ γλυκεῖα καὶ εὐμειδής. Ἡ κατοικία εὐάρεστος ἐν συνόλῳ, κατέχει μετὰ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτῆς λωρίδα γῆς λίαν ἐπικλινῆ ὀριζομένην ἀνωθεν μὲν ὑπὸ τῶν ρειθρῶν τοῦ Ροδανοῦ, κάτωθεν δὲ ὑπὸ τῆς ἀρχαίας ταχυδρομικῆς ὁδοῦ. Ἡ αὐλή, τὰ δώματα τῶν θεραπόντων, οἱ ἀνθῶνες καὶ ὁ λαχανόκηπος πληροῦσι τὴν ἐπὶ τοῦ ὕψους ἰδρυμένην ὀριζοντίαν ζώνην· τὸ δ' ἐπίλοιπον τοῦ γυπέδου μέρος κατέχεται δι' εὐθυτάτης ἀποκλίσεως πρὸς τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ· τέλος δὲ τὴν ὅλην κατοικίαν, ἧς ἢ ἐπιφάνεια ἐκτείνεται μέχρι 500000 τετραγωνικῶν μέτρων ἐπὶ ἐδάφους παντελοῦς χέρσου καὶ ἀγόνου, περιφράσσεται ὑπὸ τείχους τετραγωνοειδοῦς σχήματος. Οὕτως οἱ κάτοικοι τοῦ χωριδίου, ὑπαινωττόμενοι περὶ τῆς δαπάνης, ἵν ἀπήτησε τὸ κολοσσαῖον σχετικῶς τείχος τοῦτο, ὅπερ ἔχει μῆκος τριῶν τετάρτων τῆς λεύκης περιπέου, ἐνασμενίζονται νὰ λέγωσιν.

— Ὁ φλόιος τοῦ Σενάκ ἀξίζει πλεיותרον ἢ τὸ κάστανον.

Πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν τὸ ταχυδρομεῖον διήρητο καθ' ἐκάστην πρὸ τοῦ δεσημασμένου κικλιδιωτοῦ, ὅπερ ἀποτελεῖ πλευράν τινα τῆς αὐτῆς τοῦ κτιρίου.

Ἄλλ' ἀπὸ τῆς συντελέσεως τῆς ἐπὶ τῆς ἀπέναντι ὄχθης τοῦ Ροδανοῦ ἐκτεινομένης σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, οἱ πυργοδεσπῶται, ἀπολέσαντες τὴν παλαιὰν εὐχέριαν τῆς προσεγγίσεως, ἀφ' οὗ ἐξέλωσι τοῦ σιδηροδρόμου ἐν τῷ σταθμῷ, ὅστις εὐρίσκεται ἀπέναντι τοῦ ἀρχαίου πύργου, ἵνα φθάσωσιν εἰς αὐτόν, διανύουσι διὰ πλοιαρίου ποταμὸν κατ' εὐθείαν, θέλοντες ν' ἀποφύγῃ τὴν ὑπὸ τῶν πολυπληθῶν διακλαδώσεων τῆς δεξιᾶς ὄχθης προξενουμένην χρονοτριβήν. Ἡ πρόσδος ὡς καὶ ἡ ἀρετὴ ἐνέχει σημεῖα ἀσυμβίβαστα.

Εἰδικὰ συγγράμματα ἐκπονηθέντα χάριν τῶν περιγητῶν ποιοῦνται λόγον περὶ τοῦ πανοράματος, ὅπερ παρουσιάζει, εὐκόρουφος πύργος τοῦ Σενάκ ἀνὰ μέσον τῶν καλλονῶν τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας. Πρὸς ἀνατολὰς ὁ Ροδανὸς καὶ ἡ στενὴ ἔτι κοιλάς αὐτοῦ σχηματίζουσι τὸ πρῶτον ἐπίπεδον γλαφυρὸν καὶ βαθυπράσινον τάπητα χλόης ἐφ' οὗ διαγράφεται καὶ τὸ ὀχρότερον χλωρὸν τῶν πυκνοφύλλων ἐλαιῶνων, οἵτινες ἀρχονται θάλλοντες· πέραν δ' ἐκτείνεται κατ' ἀποψιν καμπύλην τὸ μεγαλοπρεπὲς ἀμφιθέα-

τρον τοῦ Γρεδιβωδᾶν καὶ τῶν ὑψηλῶν ἄλπεων ἐπερειδομένων δεξιᾷ ἐπὶ τοῦ ἐρήμου καὶ χιονοβλήστου Βαντού. Ἐνίοτε ἐν τῇ καθαρᾷ ἀτμοσφαίρᾳ ἡρεμαίας φθινοπωρινῆς ἐσπέρας διαφαίνεται ἐπὶ στιγμῆν, ἀνὰ μέσον τῶν ροδοβαθῶν πέπλων τῆς Αὐγῆς, ἥτις ἀρχεται ἀποκοιμημένη ἐν τῇ γνοφῶδει σκιᾷ, οἰονεὶ ἀγνωστος γίγας, τὸ Πελδοῦ, τοῦ ὁποῖου ἢ κορυφῆ ἢ ἀστερογείτων. καταισχύνουσα γαύρωσ τὰ ἐγγύς ἄρτι, δέχεται τὰς τελευταίας τοῦ Φοῖβου θωπείας καὶ ἀναμένει νὰ λάβῃ τὴν ἐπιούσαν τὸ πρῶτον χρυσόπυρον βέλος του.

Πρὸς δυσμᾶς τρεπομένη ἡ ὄρασις θέλγεται ἥττον ἔχουσα πρὸ αὐτῆς τὴν ἀτερπῆ καὶ ἀνώμαλον θέαν τῶν Κηθενῶν, ἐν ἧ πολλὰ διάφοροι ἐξελιγείς διαγράφονται ἀναμιξ. Πεδία στενά, ἀλλὰ βριθόντα πλουσίας βλαστήσας περιορίζονται ἐκεῖ ὑπὸ ξηρῶν καὶ ἐρήμων γρανιτικῶν λοφίσκων, διατεθειμένων κατὰ πολύγωνον σειράν, ἐπὶ δὲ τῶν χέρσων ὄροπεδίων ἐφαπλοῦται ὡς βαθύχρους καλύπτρα ἢ ψυτεία μαρμαρωδῶν ἐρεικῶν καὶ δενδρυλλίων, ἀνὰ μέσον τῶν ὁποῖων μόνη ἀνθρωπίνη κατοικία προβάλλει ἢ ἐκφαιῶν λίθων ἐκτισμένη καλύβη τοῦ ἐρημοδίου βοσκοῦ.

Πόρρω χωριδιὰ τινα μόλις φαινόμενα, κατακρύπτονται ἀποτόμως ὑπὸ γιγαντωδῶν καὶ σφαιροκεφάλων κασταναῶν, ὁ δὲ ὀρίζων περατοῦται ὑπὸ τῶν πολυσχιδῶν διακυμάνσεων τῆς γραμμῆς τῶν κορυφῶν τούτων, αἵτινες, καίτοι μέτρια τὸ ὕψος ἐν γένει, ὑψοῦνται ὅμως ἀρκούντως ὅπως κωλύσῃ τὸ βλέμμα τοῦ ν' ἀνεύρῃ τὴν ὄροσειρὰν τῆς Τανάργης καὶ τοῦ Δρυμῶνος τῶν σχοιῶν, ἀπαρλλάκτως ὡς ἀνθρωπίσκοι τινὲς μηδαμινοὶ καὶ ἀνάξιοι λόγου, προσελκύντες ἐφ' ἑαυτοὺς τὴν προσοχὴν τοῦ χύδην λαοῦ, κακοδούλως κωλύουσι παντὶ τρόπῳ τὸν πρὸς τὴν μεγαλοφυῖαν ὀφειλόμενον θαυμασμόν.

Ἐξ ὅτου ὁ Λαυρέντιος κόμης τοῦ Σενάκ, στρατηγὸς τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων, ἐπεσκεύαζε τὸν παλαιὸν αὐτοῦ πύργον καὶ ἀνύψου ὑπὸ τὴν στέγην αὐτοῦ νέον οἶκημα, τὸ γραφικὸν τοῦτο τοπίον σπανίως μόνον ἐτιμῆθη ὑπὸ τῆς διαμονῆς ἢ καὶ τῆς ἐπισκέψεως ἔτι τῶν κυρίων αὐτοῦ. Ὁ Γάστων δὲ Σενάκ, υἱὸς τοῦ προορηθέντος, ἀνὴρ πολεμιστῆς ἄμα καὶ διπλωμάτης, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἀγέρεχος αὐλικός, ἔλεγε πρὸς ὄντινα ἐπεθύμει ν' ἀκούσῃ αὐτοῦ :

— « Ἡ λαμπροτάτη θεὰ τὴν ὁποίαν γνωρίζω ἐν τῷ κόσμῳ εἶναι ὁ χρυσομπλεῶν τῶν Βερσαλλίων, ὅταν ὁ βασιλεὺς καταβαίνει τὴν μεγάλην αὐτοῦ κλίμακα, διερχόμενος μέσῳ πεντηκοντάδος ἐπαφροδίτων γυναικῶν· μετ' αὐτὸν δὲ κατατάσσω τὴν παρὰ τὸν Ροδανὸν τοποθεσίαν ὅπου κεῖται τὸ μέλαθρόν μου, ὡς ἀμέσως ὠραιότεραν, ὅσον ὀλίγον κἂν τὴν ἐνθυμοῦμαι, διότι δὲν τὴν εἶδον ἀπὸ δεκαπέντε ὁλῶν ἐτῶν.

Ἐπεὶ δὲ ὠραία τις κυρία ἠρώτησέ ποτε τὸν κομψὸν ἀριστοκράτην διατί οὐδέποτε φέρει τὸ βῆμα πρὸς τὴν θαυμασίαν ταύτην τοπογραφίαν, οὕτως ἀπήτησε.

— Διὰ δύο λόγους· ὁ πρῶτος εἶναι ὅτι δὲν θὰ βλέπω ὅσας ἐκεῖ· ὁ δεῦτερος ὅτι ὁ ἀνὴρ τοῦ τόπου εἶναι ἀνθυγιεινὸς δι' ἡμᾶς· διότι ἀπὸ πεντακοσίων

ετών πεντήκοντα Σενάκ απέθανον, ἄνδρες καὶ γυναῖκες.

Ἄλλὰ τὸ παραδοξότατον εἶναι ὅτι ἀπεβίωσεν, ἐκεῖ καὶ αὐτὸς οὗτος, μεταβάς ποτε ἐκεῖ ὄλως ἀνεξαρτήτως τῆς θελήσεως αὐτοῦ, συνεπεῖρα τολμηροῦ τινος καὶ λίαν πνευματώδους λόγου ὃν ἐξεστόμησε κατὰ τῆς Πομπადούρ. Ἀπέθανε δὲ οὐχὶ τόσον ἔνεκα τοῦ γήρατος, ὅσον ἔνεκα τῆς λύπης ὅτι ἐπαύσατο βλέπων τὸν βασιλέα, ἀσθενείας οὐχὶ θανάσιαν ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ, καθ' ἣν δὲν συνέβαιναν ὅτι καὶ σήμερον, ὅτε οἱ βασιλεῖς μᾶλλον ἀσθενοῦσιν ὅταν παύσωσι βλέποντες τοὺς ὑπνικῶς αὐτῶν.

Ὁ υἱὸς τοῦ αὐλικοῦ τούτου, νεανίας ἔχων δεξιὰν τὴν γλώσσαν καὶ τὴν καρδίαν λίαν εὐαίσθητον, ἠκολούθησε τοὺς ἄρχοντας εἰς περιηγήσιν, ὃφ' ἧς ἐπανέκαμψεν εἰς Γαλλίαν ὁμοῦ μετ' αὐτῶν.

Μετὰ τὴν ἀπέλευσιν αὐτοῦ ὁ πύργος, ἐκτεθεὶς εἰς πῶλιν, ὡς προγεγραμμένους τρόπον τινά, ἠγοράσθη ὑπὸ ἰθαγενοῦς χωρικοῦ ξυλμπόρου, ὀνόματι Καδαρού, ὅστις ἐπωφελήθη, ὡς ἦτο δίκαιον, τὴν ἀγορὰν ταύτην, ἐπὶ μικρᾷ σχετικῶς δαπάνῃ.

Καθ' ἣν στιγμήν ὁ πρόγονος τοῦ Ἀλβέρτου, μόλις ἐπανελθὼν εἰς Παρισίους μετ' ἐπιτελείου κόμητος τῆς Προβηγκίας, ἐξίτηι νὰ πληροφορηθῆ ἂν τῷ ἦτο δυνατὸν νὰ εἰσέλθῃ καὶ πάλιν εἰς τὸ ἀρχαῖον αὐτοῦ κτῆμα, βλέπει αἰφνης ἀνατέλλουσαν πρὸ αὐτοῦ ἀπροσδοκῆτως τὴν πονηρὰν μορφήν αὐτοῦ καλῶς ἐνδεδυμένου, ὅστις πρῦτεινεν αὐτῷ τὴν ἐκ νέου ἀγορὰν, ἀλλ' ἐπὶ τιμῇ ἄδρᾳ, τοῦ πύργου μετὰ τοῦ περιόλου καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ, ἐκ προνοητικότητος ἔφερον ἐν τῷ θυλακίῳ τὰ ἔγγραφα τῆς ἰδιοκτησίας. Τὸ παράδειγμα τοῦτο τῆς εὐθύτητος ἀπέσπασεν ἀπὸ τῶν ἰδόντων ἐπιφωνήσεις θαυμασμοῦ, ἀλλὰ καὶ φθόνου ἀπὸ τῶν ἥττον ὑπο τῆς τύχης εὐνοηθέντων ἢ ὁ εὐτυχὴς Σενάκ, ὅστις ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ παρουσιάσῃ τὸν εὐεργέτην αὐτοῦ, ὡς τὸν ἀπεκάλει, πρὸς τὴν αὐτοῦ Μεγαλειότητα, μελετῶν ἵνα μεσιτεύσῃ ὅπως τῷ δοθῆ ἑπαρχία τις, καθ' ὅτι ἄλλως τε ἐθεώρησεν αὐτόν, ὡς καὶ πράγματι ἦτο, ἄρμοδιώτατον πρὸς ὑποθέσεις πολιτικᾶς. Ἄλλ' ὁ ἀφέλης ἀνὴρ, ἀπέκρουσεν ὄλως ταύτας τὰς τιμᾶς, ἀπῆλθε δὲ μόνον ταχεῖαν ὅσον οἶόν τε τὴν ἐξαργύρωσιν, ἐπιθυμῶν ν' ἀνακτήσῃ τὸν οἰκίσκον ὃν εἶχε κτίσει οὐχὶ μακρὰν τοῦ πύργου Σενάκ. Θαυμάσας δὲ τὰς μετριοπαθεῖς αὐτοῦ κλίσεις ὁ κόμης, οὐχὶ μόνον ἐμέτρησεν αὐτῷ τάχα τὰ ποσὸν δι' οὗ τῷ ἐπεστρέφετο ἡ ἀρχαία ἰδιοκτησία του, ἀλλὰ καὶ συνώδευσεν αὐτὸς οὗτος ἐφ' ἀμάξης τὸν εὐεργέτην οἴκαδε, μυρία δῶρα φέρων πρὸς τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ.

Μετὰ τινὰς ἑβδομάδας ἐπιθυμῶν νὰ ἐπισκοπήσῃ τὸ κτῆμα αὐτοῦ, ὅπερ ἀπὸ εἰκοσαετίας καὶ πλέον δὲν εἶδεν ὁ ὑπεράγαν εὐπιστος ἀριστοκράτης, ἀνεψθε τὸν περιόλον του, τοῦ ὁποῖου διελάλει ἡ Δαγκεδόκη ὅλη τὰς σφριγηλὰς αἰωνοβίους ὄψεις, ἄχλωρον ὡς ἀγρὸν βρόμου μετὰ τὴν συγκομιδὴν. Ὁ τίμιος Καδαρού εἶχε λησμονήσει, φαίνεται, νὰ τῷ εἴπῃ ὅτι ἐφρόντιζε νὰ κόψῃ πᾶν αὐτοῦ ξύλον, προδιῶως ἵνα κατασκευάσῃ χάρακα! Μετὰ τὴν ἀφώνως καὶ ἀθορύβως ἐκτελεσθεῖσαν ἐπὶ τῶν δένδρων ἐγχείρησιν, ἡ ἀπότισις τῶν δικαιωμάτων τῆς κτήσεως ἐγένετο δι-

πλῆ ὑπὸ τοῦ ἀγοράζοντος, καὶ τοῦτο παρεκτός τῆς κατ' εἶδη ἀποτίσεως. Ὡστε, εὐτυχῶς διὰ τὸν Καδαρού, διακόσμαι χιλιάδες λιγῶν, οὐχὶ εὐκαταφρονήτων, μὴ συμπεριλαμβανομένου ἐν αὐταῖς καὶ τοῦ οἰκίσκου, ὅστις ὀκοδομήθη εἰς διαστάσεις πυργίσκου μᾶλλον, οὐχὶ ἀσχήμου παρὰ τὸν μέγαν πύργον, ἐβάθυναν ἐπὶ τῶν νότων αὐτοῦ. Ἄλλ' ἔκτοτε ὁ ἀξιώτιμος ἄνθρωπος ἐγνώσθη ἐν ὅλῃ τῇ χώρᾳ ὑπὸ τὸ χαρακτηριστικὸν ἐπωνύμιον ὁ « ὕλοτομος », ὅπερ ἡ οἰκογένειά του τηρεῖ μέχρι τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἡ ἱστορία ἡμῶν ἐξελιθίζεται.

Ἴδου πῶς οἱ Σενάκ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διεξῆγον τὰς ὑποθέσεις αὐτῶν. Ὁ δὲ ἡμέτερος, ἢ κάλλιον εἰπεῖν, ὁ τῆς Θηροσίας δὲ Κιλλιάν, ἐδείκνυτο μὲν πιστότατος εἰς τὰς οἰκογενειακὰς παραδόσεις, μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν περὶ διαμονῆς ὀρέξεων, ἀλλ' ἡ ἀπομάκρυνσις αὐτοῦ ἐκ τοῦ μελάθρου δὲν ὑπῆρξεν ἐκουσία τὸ κατ' ἀρχάς. Νεώτατος ἐτι στεγνθεὶς τῶν γονέων, περιέπεσεν εἰς τὰς ἱκανωτάτας ἄλλως τε χεῖρας κηδεμόνος ἀρκούντος ὄριμον τὴν ηλικίαν, ἀλλὰ πολὺ πλεόν μανιακοῦ. Ὁ ἐξαιρετος οὗτος ἐπίτροπος, ὡς δικαίως ἀπεκάλουν αὐτὸν οἱ ἐν τῷ προαστείῳ, καθ' ὅτι ἐφαίνεται ὅτι χάριν αὐτοῦ καὶ μόνου ἐδημιούργησε τὸν τίτλον τοῦτον ἡ γραμματικῆ, ἐνόμιζεν ὅτι διαμένει ἐν πλήρει Προβηγκίᾳ κατὰ τοὺς ἑξ μῆνας, ἄς διήρχετο ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, ἐν Βοί, καὶ κατὰ τὰς δύο ὥρας ἄς διέτριβεν ἐν Παρισίοις τὴν δὲ Λυὸν, Τολῶσαν καὶ Βορδῶ ἐθεώρει ὡς ἀποικιακὰς κτήσεις, ἄς μόνον οἱ Μογγολᾶρκοι τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ ἐπεσκέπτοντο.

Μέχρι τῆς ἐξόδου αὐτοῦ ἀπὸ τῆς σχολῆς ὁ Ἀλβέρτος εἶχεν ἀκούσει περὶ τῆς προγονικῆς του ἰδιοκτησίας ὡς περὶ νέου ἀγνώστου, οἰκουμένης, εἰμὴ ὑπ' ἀνθρωποφάγων, ἀλλ' ὑπὸ φύλων τοῦλάχιστον ξένων πρὸς οἰονδήποτε πολιτισμὸν· ἀλλ' οὐδὲ νὰ συλλάβῃ τὴν ἰδεάν τοῦ νὰ περιέλθῃ ποτὲ αὐτὸ μόνος ἐδύνατο. Ὁ γέροντς κηδεμῶν, ὅστις δὲν ἦτον ὑγιής, ἐθεώρει δ' ἄφ' ἑτέρου τὴν κατάστασιν αὐτοῦ σοβαρωτέραν ἢ ὅσον ἀληθῶς ἦτο, ἐπέπληττε μεγαλοφῶνως ὅταν ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ ἐξίτηι ἄδειαν ὅπως μεταβῆ καὶ δευπνήσῃ μόνος ἐν τῷ προαστείῳ. Ἀληθῶς εἶπεῖν, πράγματι οὐχὶ ὁ γέροντς τοῦ νέου, ἀλλ' ὁ νέος τοῦ γέροντος ἦτο κηδεμῶν.

Ὅταν ὁ γηραιὸς ἀπέβη παλίμπαις, τοῦθ' ὅπερ ἔλαβε χώραν μικρὸν μόλις μετὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν λογαριασμῶν εἰς τὸν προστατευόμενον αὐτοῦ, οὗτος ἀπῆλθε εὐλευθερίαν τινά, δὲν κατεχράσθη αὐτῆς ὅμως. Οὐχ ἥττον, γαργαλούμενος ἡμέραν τινά ὑπὸ τοῦ διαβολικοῦ πόθου μεγάλων περιπετειῶν, ἀνεχώρησεν εἰς Σενάκ, ὅπου φθάσας ἀβλαβῆς καὶ σφῶς κατὰ τὴν αὐτὴν ἐσπέραν, ἐξεπλάγη, διότι ἡ ὁδὸς ἦν βραχυτέρα ἢ ὅσον ἐνόμιζε, καὶ πρὸ πάντων διότι ἴκους λαλομένην τὴν Γαλλικὴν ἐν τῷ διαμερίσματι τῆς Ἀργέσσας.

Ἀληθῶς εἰπεῖν ἡ ἐκπληξις αὐτοῦ προέβη μέχρις ἀπογοιτεῦσεως πάντα τὰ ἐκεῖ, ἄνθη, δένδρα, ζῆα καὶ αὐτοὶ ἐτι οἱ ἄνθρωποι παρουσίαζον θλιβεράν οὕτως εἰπεῖν θεῶν, μηδὲ ὄλως παραλλάσσουσαν ἀπὸ τῆς περιγραφῆς ἣν ὁ Ἀλβέρτος εἶχεν ἴδῃ ἀκούσει παρὰ τοῦ κηδεμόνος αὐτοῦ.

Τὸ μελάθρον ἐφάνη αὐτῷ λίαν σκυθρωπὸν, καὶ δι-

καίως, καθ' ὅτι ἐδωτερικῶς μὲν τὰ δώματα ἀπέπνεον ὁσμήν ἐρημώσεως καταθλίβουσαν τρόπον τινα τὴν ψυχάν, ἔξω δ' ἢ συνεχῶς καταπίπτουσα βροχὴ ἐκώλυε τὸν ἐπισκέπτην τοῦ ν' ἀπολαύσῃ τὸν ὡσεὶ δάσος παρθένον ἀνεξερεύνητον περιβολὸν αὐτοῦ ἐν τῷ ὀποίῳ τὰ μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ πρώτου ὑλοτόμου ἔμπορικὴν ἐξαγωγὴν φυτευθέντα δένδρα ἔσχον τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον, ὅπως περιπτυσσόμενα τοὺς κλάδους ἀλλήλων, κατακλείσωσι τοὺς περιδρόμους, οἷον εἰ προσπαθοῦντα ἵνα πνίξωσιν ἐν τῇ ζοφῶδει λήθῃ τὰς πενήθιμους ἡμέρας τῆς ἐρημώσεως.

Σύμψαν τὸ χωρίον ὑπεδέξατο θερμότητα τὸν ἀπόγονον τῶν ἀρχαίων κυρίων αὐτοῦ, παρεκτός τῶν Καδαροῦ οὗς ἢ ἀπενκταία αὐτὴ ἐπάνοδος τοῦ ἀπόντος ἔμελλε πάντως νὰ ὑποβιάσῃ εἰς τὴν δευτέραν βαθμίδα ἀπὸ τῆς πρώτης, ἢν τέως κατεῖχον. Διότι οὗτοι ἐλάμβανον ἤδη τὰς ἐπιστολάς αὐτῶν διευθυνομένας πάντοτε εἰς τὸ «μέλαθρον Σενάκ», ἀκριβῶς ὡς ἐάν ὁ παλαιὸς πύργος εἶχε μεταβληθῆ εἰς χορτοβολῶνα, πόρρω δὲ ἀπέειχεν ἢ ἐποχῆ, καθ' ἢν ὁ δροστόμος Καδαροῦ ἐλάλει περὶ τοῦ «οἰκίσκου» αὐτοῦ περιστρέφων ἐντὸς τῶν δακτύλων τὰ λιπῶδη ἄκρα τοῦ πίλου αὐτοῦ.

Ἄφ' ἑτέρου οἱ χωρικοὶ πύχοντο προσεχῆ ἀποκατάστασιν τοῦ νομίμου αὐτῶν κυρίου, τὸ μὲν ἐκ συμφέροντος, τὸ δὲ ἐξ ἀφοσιώσεως πατροπαραδότου πρὸς τὸ γένος, ὅπερ εὐηργέτησεν αὐτοὺς ἄριπποτε. Οὐχ ἦν τὸν ὄμιον ὁ Ἄλδέρτος ἐγίνωσκεν ὅτι εἰς ἐκ τῶν προγόνων αὐτοῦ ἀπέθανεν ἐξ ἀνίας ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ὃν ἢ ἀπουδία τοῦ θαλπεροῦ ἡλίου καθίστη μελαγχολικόν, ὡς συμβαίνει καὶ ἐν ταῖς ὡραιότεραις ἔτι τῆς Μεσημβρίας χώραις· ὅθεν ἢ ὑγιεινὴ κατάστασις τοῦ θεοῦ αὐτοῦ τῷ ἐχρησίμευσεν ὡς πρόφασις ἵνα ἀποχωρήσῃ τοῦ Σενάκ μόλις ἐνεφανίσθη, πρόφασις ὅμως σφαλερά, καθ' ὅτι ὁ ἐσχατολόγος, παντελῶς ἤδη ἐκπεπτωκὸς τῶν δυνάμεων αὐτοῦ, ἠδυνάτει ἀπολύτως νὰ διακρίνῃ τοὺς μυστάκας τῆς ἀδελφῆς Εὐτυχίας, τῆς νεσοκόμου αὐτοῦ, ἀπὸ τῶν μακροτέρων, ἂν μὴ ἀφθονώτερον, μυστάκων τοῦ καλλιμόρφου ἀνεψιοῦ του.

Ἐν τούτοις ὁ νεαρὸς κόμης ἐπανεβλῶν κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος, εὔρε τὸ τόπον ὁποῖος ἀληθῶς ἦτο, θαῦμα δὴ δὴ γραφικῆς θέας καὶ ζειδῶρου ἔαρος, καθ' ὅτι κύματα ἤδη ἐνυλίου φέγγους κατεπλημύρουν αὐτόν. Ἀλλὰ μόλις λαβὼν τὸν καιρὸν ἵνα θαυμάσῃ τὴν ἀπὸ πύργου ἀποψιν, ἔμαθεν ὅτι οἱ ἐνοικιασταὶ παρεψύλαττον ἤδη τὴν ἀπέλευσιν αὐτοῦ, γνωρίζοντες ὅτι ὀλιγοχρόνιος ὅπως ὄλιποτε θὰ ἦτον ἢ ἐπίσκεψις τοῦ κυρίου των.

Ὅτε προσέθηκε τὰ ἀθροίσματα τῶν ποσῶν τῶν ἀναγκαιούντων πρὸς ἐπέκτασιν ἢ ἐπιστερέωσιν τῶν κτιρίων, ἐπισκευὴν τῶν τειχῶν, βελτιώσιν τῶν ὁδῶν, καὶ ἀνιδρυσιν τῆς ἐκκλησίας, ἦτις ἠπεῖλει κατάπτωσιν καὶ τοῦ σχολείου τῶν ἀδελφῶν τοῦ ἐλέους ὅπερ εὐρίσκειτο ἐν ἀχρηστία διὰ τὸ νοσηρὸν τοῦ οἰκίματος, ὁ δυστυχῆς παρετήρησεν ὅτι εἰς ταῦτα πάντα δὲν θὰ ἐξήρουν οὐδὲ δέκα ὄλων ἐτῶν πρόσοδοι. Ἀληθῶς εἰπεῖν τὸ κτήμα μικρὰν ὠφέλειαν ἀπέδιδεν, ἐάν δὲν ἐξησκεῖτο ἐπ' αὐτοῦ συντόμως ἢ μέθοδος τῆς δεινροτομίας ἢν τόσῳ ἐλευθέρως ἐφήρμοσέ ποτε ὁ ἰδρυτῆς δυναστείας τῶν Καδαροῦ.

Μετὰ βροχὴν ὄλην αἰτιήσεων πολλῶ ἀποθαρρυντικώτερον, ἢ ἢ βροχὴ ἢν ραίνει ἢ Πανάγαθος Πρόνοια, ὁ Ἄλδέρτος ἔφυγε καὶ πάλιν. Ἀλλὰ πάραυτα μετενόησε καὶ ἐθλίβη μάλιστα, διότι τὸ προσφιλὲς θέλητρον τῶν οἰκογενειακῶν παραδόσεων, τοῦ ὀνόματος ὅπερ ὑπερηφάνως ἔφερε, τῆς οἰκογενειακῆς ἰδιοκτησίας ἢν ἄλλοι «ἐγὼ» αὐτοῦ τέως κατεῖχον, ὅλαι αὐταὶ αἱ κρύφιαί φωναὶ, αἰφνιδίως ἀψυπνισθεῖσαι, τοσοῦτῳ ἐντόμως ἐλάλουν πρὸς τὸ οὖς τοῦ νεαροῦ ἀνδρός, ὥστε ἠδύνατό τις νὰ καθορίσῃ τότε τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ ὡς «καρδίαν ποιητοῦ ἐν στήθει ἀριστοκράτου».

Μετὰ λύπης ὅθεν ἐξορίστου εὐσεβῶς ἦδη ἀποχαιρετῶντος τὸ πάτριον ἔδαφος, ἐπάτησε τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ ταχυπόρου πλοίου, διευθυνομένος πρὸς τὴν ἀπέναντι ὄχθιν τοῦ Ροδανοῦ, ὅθεν ἔμελλε νὰ ἐπιβῆ τοῦ εἰς Παρισίους ἄγοντος σιδηροδρόμου, τὴν δ' ἐπομένην πρωΐαν ἀνεψάην ἐφιππος εἰς περίπατον ἀνὰ τὸ Δάσος.

Φίλος τοῦ τις, — αὐτὸς οὗτος ὁ Κιλλιάν, τοῦ ὁποίου ἔμελλε νὰ γείνη ποτὲ γαμβρός, — τὸν ἠρώτησεν εἰρωνικῶς κατὰ τὴν στορφήν διαδρόμου τινός.

— Τόσῳ ταχέως ἐπέστρεψες εἰς τὴν φοβεράν αὐτὴν πόλιν, μήπως τυχόν ἢ ὑψηλὴ φιλοσοφία σου συμβιβάζεται καλλίτερον μὲ τὰς πλαγγόνας τῶν αἰθουσῶν μας καὶ τὰ νευρόσπαστα τῶν λεσχῶν, ἵνα μεταχειρισθῶ τὰς ἰδίας λέξεις σου, ἢ μὲ τοὺς νυκτικόρακας καὶ τοὺς λύκους τῶν ἐρήμων σου χερσῶν;

— Καὶ διὰ τί δὲν λέγεις στρουθοκαμίλους καὶ τίγρεις; εἶπεν γελῶν ὁ Σενάκ· ἀγαπῆ φίλε, μάθε ὅτι αἱ ἐρημοὶ χέρσοι μου εἶναι ἀπλούστατα ἐπαυλὶς ἀρεκτὰ μεγαλοσπεπῆς, ἐκτισμένη εἰς θέσιν σχεδὸν μοναδικήν.

— Δὲν ἔλεγες τὸ αὐτὸ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος.

— Τότε δὲν εἶχον δυνήθῃ νὰ ἐξέλθω ἄλλως ἢ μὲ ἀλεξιβροχὸν καὶ πιλοβατιδας.

— Καὶ ἐφέτος;

— Ἄ, ἐφέτος, λαμπρὸς ἡλίου, ἀνοιξὶς θελκτικῆ· μόνον, ἐδέησε νὰ φύγω ἀφίνων τὴν αὐλήν μου πληρη γεωκτημόνων οἱ ὁποῖοι μ' ἐζήτουν χρήματα ἀντὶ νὰ μοὶ δώσουν, καὶ θὰ περιμείνω νὰ γείνω πλούσιος ἵνα μεταβῶ ἐκ νέου εἰς τὰς γαίας μου.

Ἄλλ' ἢ τρίτῃ ἐπίσκεψις παρέσχεν εἰς τὸν νέον πᾶν ἄλλο ἢ ἐνόησιν ἕνεκα τῆς βροχῆς καὶ τῶν ἀργυρολογικῶν δυσχερειῶν. Μετὰ δύο ὄλα ἔτη βίου ἀστυδιαίτου, τὸν ὁποῖον οὐχὶ εὐαρέστως διήγαγε, δυσανασχετῶν ἐπὶ τῇ ἀνία αὐτοῦ, ἐκτραχυνόμενος ὑπὸ τῆς προθυμίας μεθ' ἧς οἱ ἄλλοι διεσκέδαζον, ὁ Ἄλδέρτος ἔλαβε πάλιν τὴν πρὸς τὰς γαίας αὐτοῦ ὁδόν. Περὶ τὴν ὁγδόον τῆς πρωΐας, ὑπὸ τὴν ἐκλαμψὴν εὐφραγοῦς ἑαρινοῦ ἡλίου, ὅστις ἔβελγεν αὐτόν ὡς ἐνήδονον ὄναρ μετὰ τὴν πυκνόφυλλον πάχνην ἦτις ἐκάλυπτε τὰ δένδρα κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς χθὲς, κατέλαβε θέσιν ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ, ὅπερ ἔμελλε νὰ μεταβιάσῃ αὐτόν εἰς τὴν ἐναντίαν ὄχθιν τοῦ Ροδανοῦ, ὅπου οὐχὶ ἄνευ ὑπερηφανίας τινός διέβλεπεν ὑψούμενον τὸν πατρικὸν αὐτοῦ πύργον.

Ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ χονδροειδοῦς ξυλίνου βήθρου τοῦ πλοίου νεαρὰ κόρη ἐκάθητο πλησίον γυναικὸς ὁμοίας πρὸς χωρικὴν ἐνδεδυμένην ἐορτάσιμα, ἦτις ἀναμφιβόλως ἦτον ἢ παιδαγωγὸς αὐτῆς.

Ἐτερός τις, «ἀληθῆς Παρισιανός», μόλις ἤθελε τιμῆσαι διὰ διαβατικοῦ βλέμματος τὴν πρωινόφιλον ταύτην καλλονήν, ἣν θὰ εὔρισκεν ἀγρότιδα κατωτέρω τῆς καλαισθησίας αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ Σενάκ δὲν ἦτο ἐκ τῶν ἐγκαυχωμένων ἐπὶ τῷ τίτλῳ τοῦ Παρισιανοῦ, τὸ δὲ ζωηρὸν καὶ ἀπροσδόκητον θέλητρον τῆς συνοδοιπόρου του κατεκυρίευσεν αὐτοῦ κατὰ λόγον ἐκπλήξεως καὶ ἀντιδράσεως οὕτως εἰπεῖν, ὡς καὶ ὁ ἴλιος τῆς Προβηγκίας.

Ἡ καλλιπάρειος αὕτη μελάγχρους εἶχεν αἰδημοσύνην καὶ δειλίαν τόσην ὅσης ἦσαν ἐπιδεκτικοὶ οἱ βαθυμέλανες αὐτῆς ὀφθαλμοὶ οἱ ἀπαστράπτοντες διὰ φλογὸς φωτοβόλου, ἣν δὲν θὰ ἠδύνατο ν' ἀποδῶσθῃ ἢ κρύψῃ ὑπὸ τὰς μακρὰς τῆς βλεφαρίδας κᾶν ἐτι προσεπάθει πρὸς τοῦτο· τοῦτέστιν οὐδόλωσ ἦτο δειλὴ· ἀλλ' ἡ τόλμη ἀπέναντι ξένου θεωρεῖται ἀπλῶς ὡς πολιτισμοῦ ἦθος ἀγνὸν καὶ κόσμιον παρὰ ταῖς κόραις τῆς Μεσημβρίας, εἰς ὅσας ἡ ἐλευθερία τοῦ πολιτισμοῦ δὲν μετέδωκεν ἐτι τὴν ὑποκριδίαν.

Πρὶν ἢ ἀπομακρυνθῶσι τῆς ὄχθης κατὰ ἑκατὸν μέτρα, ὅλοι οἱ ἐπιβάται τοῦ σκάφους, ὅπερ τὸ σφοδρὸν τὸν κυμάτων ρεῦμα ὤθει κατὰ μῆκος τῆς σιδηρᾶς ράβδου τῆς τεταμένης ἀπὸ τῆς μῆδος εἰς τὴν ἄλλην ἀκτὴν, ἤρχισαν συνδιαλεγόμενοι πρὸς ἀλλήλους. Ὁ γέρον Σινιόλ ὄρθιος ὀπισθεν τῶν ἄλλων, στηριζὼν τὰ εὐρέα νῶτα ἐπὶ τοῦ πηδαλίου καὶ τὰς χεῖρας ἔχων ἐντὸς τῶν θυλακίων, διεξῆγεν ἀμιλλαν εὐφρολογιῶν πρὸς τὴν ἀειπάρενον παιδαγωγόν. Ἐμπρὸς δὲ ἡ ὠραία ἐπιβάτις κατεμέτρει διὰ τοῦ βλέμματος τὸν συνοδοιπὸρον αὐτῆς, κρίνουσα αὐτὸν, κατὰ τὴν ἰδίαν πείραν, ὡς ἓνα τῶν κομψῶν νεανιῶν τῆς πλατείας Βελκούρ εἰς Λυών, ὡς τὴν ὑπάτιν ὀπλονότι τελειότητα τοῦ εἶδους τοῦτου, ἥτις τῇ ἦτο γνωστὴ.

Ἐκεῖνος ἀφ' ἑτέρου ἐθεώρησεν αὐτὴν ὡς θυγατέρα πλουσίου τινὸς ἀστοῦ τῆς πόλεως ὅπου ὁ σιδηρόδρομος εἶχεν ἀποθέσει αὐτόν.

— Πηγαίνετε μακρὰν, κύριε; ἠρώτησεν ἡ μελάγχρους, ἐξαντληθείσης τῆς ὑπομονῆς αὐτῆς, καθ' ὅτι ἀπὸ δύο σχεδὸν λεπτῶν εἰδῶπα.

— Ὄ, ὄχι, εἶπεν ὁ Ἀλδέρτος· πιστεύω μάλιστα ὅτι θ' ἀποβιβάσθῃ πρὸ ὑμῶν.

— Ἀμφιβάλλω, εἶπεν ἡ ἀφελὴς ταξειδιώτις διανοίγουσα τοὺς μαργαρώεις ὀδόντας τῆς· καὶ δεικνύουσα διὰ τοῦ δακτύλου μεθ' ὑπερσφάνιας τὴν ἐπὶ τῆς ἀντίπεραν ὄχθης οἰκίαν τῶν Καδαρού, ἐπανάλαβεν :

— Ἐρχομαι ἐδῶ διὰ νὰ διέλθω τὴν ἡμέραν μετὰ τινος φίλης μου.

— Καὶ ἐγώ, εἶπεν ὁ Ἀλδέρτος, δεικνύων τὸν ἐπιβλητικὸν ὄγκον τοῦ γηραιοῦ τιμαρειωτικοῦ οἴκου, ἔρχομαι ἐδῶ ἵνα διέλθω μόνος ἡμέρας ἀγνοῶ πόδας.

— Ὄ ! λοιπὸν, κύριε κόμπε, ἠπέλαβεν ἡ κόρη τεθορυβημένη πως, τὸ μέρος ὅπου πηγαίνετε ἀξίζει πολὺ περισσότερον παρ' ἐκεῖνο ὅπου ἐγὼ πηγαίνω.

— Εἰς συνήθεις περιπτώσεις, ἴσως· ἀλλὰ τὸ οἰκνύμα τοῦ κ. Καδαρού θ' ἀξίζει καλλίτερον τοῦ ἰδικοῦ μου μετ' ὀλίγον ὅταν ὑμεῖς θὰ φθάσητε ἐκεῖ.

Ἐκεῖνι ἀπεδέξατο τὸν χαριεντισμὸν μετὰ τινος ψυχραιμίας, ἀλλὰ παρεστῆς αἰσθανομένη τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἐπανορθῶσθῃ τὴν ἑλλειψιν αὐτῆς.

— Βεβαίως, εἶπε, μ' εὐρίσκετε ἀνόνητον· ἀλλ' ἰδοῦ

τί κερδαίνει τις ὅταν ἀφήνῃ ἀκατοίκητον τὸ ἴδιον αὐτοῦ κτήμα· ὁ γείτων οἰκειοποιεῖται τὸν τίτλον αὐτοῦ.

— Ὅ τοιοῦτος εἶναι εὐτυχῆς ἐὰν ὁ γείτων τοῦ δὲν οἰκειοποιηθῇ καὶ τι ἄλλο ! παρετήρησεν ὁ νεανίας ὑπονοῶν τὰς παλαιοφύτους δρυς τοῦ προγόνου αὐτοῦ.

Πολλοὺς μῖνας μετὰ ταῦτα ὁ Σενάκ κατόκει ἐτι τὸ μέλαθρον αὐτοῦ, ἡ δὲ νεαρὰ κόρη ἦν συνήντησεν ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ δὲν τῷ ἦτο πλέον ὄλως ἄγνωστος. Ἐμαθε τὸ ὄνομά τῆς, ὅπερ ἀνῆκεν εἰς γένος μικρᾶς τινος ἀπρηχαιωμένης εὐγενείας κάτοχον. Εἰκοσάκις δὲ διέσχισε τὸν Ροδανὸν διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου τοῦ γηραιοῦ Σινιόλ· πορευόμενος πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Κλοτίλδης δὲ Σωνέβ ἐν τῇ ἀρκούντῳ πενιχρᾷ ἀριστοκρατικῇ ἀγροικίᾳ, ἣν κατόκει μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς. Ἀφ' ἑτέρου ἡ παρθένος δὲν ἤρχετο πλέον πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν Καδαρού, τοὺς ὁποίους εὔρισκεν ἦδη ἀναξίους ἑαυτῆς ἀφ' ὅτου ὁ κύριος τοῦ χωρίου κατέθηκε πρὸ τῶν ποδῶν τῆς τὸν πύργον καὶ τὸ στέμμα αὐτοῦ. Ἀλλ' ἄγνωστον διὰ τί ἡ ὠραία Κλοτίλδη ἐβράδυνεν ἀκουσίως νὰ γείνη κόμνησα δὲ Σενάκ... Τοῦλάχιστον ἂν ὁ δυστυχῆς Ἀλδέρτος ἐγνώριζεν, ἐκεῖνος κᾶν, τί ἡ μνηστὴ του ἀνέμενε !

Ἀλλοίμονον ! ἡ ἀπιστος ἐκέρδαινε τὸν χρόνον τῆς. Ἄλλος τις γείτων ἐν τῇ ἀγροικίᾳ ὀλιγώτερον εὐγενῆς ἀλλ' οὐχὶ ὀλιγώτερον ἐρωτόληπτος ἢ ὁ Ἀλδέρτος, καὶ δεκάκις πλουσιώτερος, τὴν ἐπεσκέπτετο καθ' ἃς ὥρας ἀπουσίαζεν ἐκεῖνος, ἡ δὲ καλλιμορφὸς ἐρωτῦλη εἰργάσθη οὕτως ὥστε ὁ πυργωδεσπότης τῆς δεξιᾶς ὄχθης νὰ μάθῃ αἰθνηδίως ὅτι ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης ὑπῆρχεν ἕτερος πυργωδεσπότης καλούμενος Κεστεμδέρτ, πλουτήσας ἐξ ἐμπορικῶν ἐργασιῶν ἐν Παρισίοις, καὶ πατὴρ υἱοῦ ὅστις, ζητήσας τὴν χεῖρα τῆς Κλοτίλδης, ἔτυχεν αὐτῆς, καὶ μάλιστα ἄνευ ἀναβολῆς.

Ὄρας τινὰς μετὰ τὸ κεραυνοβόλον ἀκουσῆμα, τὸ πάθος τοῦ νεαροῦ εὐγενοῦς μετετρέπη εἰς μῖσος ἀσπονδον οὐχὶ μόνον κατὰ τῆς Κλοτίλδης, ἀλλὰ καθ' ὅλου τοῦ γυναικείου φύλου, πρὸς ὃ ἤρξατο ἦδη τρέψον δυσπιστίαν μᾶλλον ἢ ἐνθουσιασμὸν.

Κατ' ἀρχὰς ἀπεφάσισε ν' ἀσπασθῇ τὸν μοναχικὸν βίον· ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἀνέγνω ἐν ἑαυτῷ ὅτι μακρὰν τοῦ νὰ ἔχῃ ἐν νῷ τὸν θάνατον, εἶχε τὴν Κλοτίλδην δὲ Σωνέβ, τοῦθ' ὅπερ διὰ μὲν τὸν μέλλοντα κόσμον ἦν ἠκίστα ἐπωφελές, διὰ δὲ τὸν παρόντα ἠκίστα εὐάρεστον. Τότε ἀνεχώρησε πορευόμενος εἰς τοὺς ἀντίποδας καὶ μελετῶν νὰ διαμεῖνῃ ἐκεῖ ἂν ποτε εὔρισκε χώραν τινὰ, ἐν ἣ δὲν ὑπῆρχον γυναικες.

Μάτην, ἐνῷ τὸ φέρον αὐτὴν πλοῖον ἠγείρειν ἄγκυραν ἀπὸ τοῦ ὄρμου τοῦ Ἀδείου, ἀνεκάλεσεν αὐτὸν ἡ εἰδησις ὅτι ὁ γηραιὸς θεῖός του ἀπέθανε κληροδοτῶν αὐτῷ πρόσδοτον πλειοτέραν τῶν 50000 λιγρῶν, περίπτωσις ἦν ἡ Κλοτίλδη δὲν εἶχεν ὑποπτεύσει, πολλῷ ἦττον προἰδοῦσα τὴν ταυτοχρόνως σχεδὸν συμβῆσαν αὐτοκτονίαν καὶ οἰκονομικὴν καταστροφὴν τοῦ πενθεροῦ τῆς, ἥτις κατέστησεν αὐτὴν πτωχὴν. Ὁ Σενάκ, ἀπαξ ἀναχωρήσας, ἐξηκολούθησε μετὰ πλείονος ἐτι πόθου τὸ ταξειδίον αὐτοῦ.

Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἠναγκάσθη νὰ ἐπαναπέσῃ

ΕΝΙΣΜΟΙ ΕΝ Τῇ ΑΡΧΑΙΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚῇ ΓΛΩΣΣῃ.*

Ἐν τούτοις ὑπὸ πάντων ὁμολογεῖται, ὅτι ἐν τῇ τῶν τύπων ἀφρονίᾳ καὶ τῇ μετὰ τούτων συνεχομένη λεπτῇ τῶν νοημάτων διακρίσει ἔγκειται πλεονέκτημα ἀντιλήψεως καὶ κρίσεως, ὅπερ σαφῶς τὴν λεπτότητα τοῦ πνεύματος τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν μαρτυρεῖ, διὸ καὶ ἡ σπουδὴ τῶν γλωσσῶν αὐτῶν καθ' ἑαυτὰς κρίνεται ὑπὸ τῶν φιλοσόφων καὶ παιδαγωγῶν ἄριστον τοῦ πνεύματος ἀσκητήριον (Schulung des Geistes) Αἱ καταλήξεις περιπίπτουσιν εἰς τὰς λέξεις νεῦρα καὶ μῦς καὶ ποιοῦσιν αὐτὰς οἰοῦναι κινούμενα καὶ ἐνεργὰ ὄντα, ἐν ᾧ ἐν ταῖς νεώτεραις γλώσσαις αἱ λέξεις καθ' ἑαυτὰς φαίνονται νεκρὰ καὶ ἄψυχοι. Τὸ πλῆθος τῶν καταλήξεων ἔχει καὶ τοῦτο τὸ καλόν, ὅτι ἡ ἀκοὴ ἀντιλαμβάνεται ἀμέσως τῶν εἰς ἀλλήλας ἀναφερομένων λέξεων, αἱ δὲ περιόδοι προσκτῶνται συμμετρίας τινά· τούναντίον δὲ αἱ νεώτεροι τῶν γλωσσῶν ἐνδεεῖς οὔσαι καταλήξεων διὰ τῆς ἀκάμπτου τῶν λέξεων παραθέσεως ἢ συγκόπτουσι τὴν ζωηρὰν ἔκφρασιν τῶν τῆς ψυχῆς αἰσθημάτων ἢ ἀναγκάζουσι τὸν ἀκούοντα μετὰ τινος κόπου ν' ἀναζητήσῃ τὴν πρὸς ἀλλήλα σχέσιν τῶν μελῶν τῆς περιόδου. Ἀπλῶς δ' εἰπεῖν αἱ μὲν νεώτεροι γλώσσαι δὲν προσβάλλουσι τὰ ὄσα, ἀλλὰ τρέπονται εὐθέως τὴν ἐπὶ τὸ πνεῦμα ὁδόν, αἱ δὲ κλασικαὶ διεγείρουσαι τὴν ἀκοὴν υποβοηθοῦσι πως τὴν διάνοιαν, οἷον δι' ἀνακρούσεως προμηνύουσαι τὸ ἐν ταῖς λέξεσιν νόημα. Καὶ ταῦτα μὲν καθόλου περὶ τῶν γλωσσῶν τῆς Ἰνδογερμανικῆς ὁμοφυλίας.

Τὰδε δὲ διακρίνουσι τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν τῶν ἄλλων ὁμοφυλίων γλωσσῶν. Ὡς πρὸς τοὺς φθόγγους ἔχει αὕτη τὴν χρυσεὴν μεσότητα, ἧς μετέχουσι πάντα τὰ διανοητικὰ ἔργα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἴσα ἀπέχουσα τῆς τε πληθώρας καὶ τῆς ἐνδείας τῶν ὁμοφυλίων γλωσσῶν. Ἡ Σανσκριτῆ, ἣτις ἔχει τὰ δευτερεῖα κατὰ τε τὸ ὕψος καὶ τὸ κάλλος τοῦ λόγου, ὑπερέχει μὲν τῆς ἑλληνικῆς κατὰ τὸ πλῆθος τῶν συμφώνων, ἀλλ' ὑπολείπεται πολὺ αὐτῆς κατὰ τὰ βραχέα φωνήεντα, δι' ὃ καὶ ἡ ἄλλως ἐμμελεστάτη τῶν Ἰνδῶν ποίησις διὰ τὴν μονότονον τοῦ βραχέος ἄλφα ἐπιφορὰν σφόδρα λυπεῖ τὴν ἀκοήν. Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα τούναντίον πλὴν τοῦ πλῆθους τῶν φθόγγων ἔχει καὶ ἄλλας ποικιλωτάτας ἐκ συμπλοκῆς τῶν φωνηέντων παραγομένας φωνάς. Ὡς πρὸς δὲ τὴν εὐφωνίαν αἱ μὲν ἄλλαι συνθλίβουσαι ἢ ἀποκείρουσαι τὰς καταλήξεις κατέστησαν ἀσθενῆ τὸν λόγον ἢ δὲ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐποίησατο μὲν χρῆσιν τῆς εὐφωνίας, ἐξ ὧν τὰ πολλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῶν λέξεων πάθη, ἐκθλιψίς, κράσις, ἀφαιρέσις, συναίρεσις, συγκοπή κ.τ.λ., ἀλλ' ἡ κλίσις πρὸς τὴν ὀρθὴν μεσότητα, διότι αὕτη εἶναι ἡ ἀρετὴ κατ' Ἀριστοτέλην, ἤγαγεν αὐτὴν εἰς ἐναρμόνιον μίξιν τῶν φωνηέντων καὶ τῶν συμφώνων, ὥστε οὐδαμοῦ ἀπόλωσε τῆς χάριτος ἢ εὐφωνίας ἐνεκα τὴν δύναμιν τοῦ λόγου

καὶ κατέστη οὕτως ἐπιτηδεῖα εἰς τὰ ποικιλωτάτα τῆς ποιήσεως καὶ τῆς λογογραφίας εἶδη.

Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐκ τῆς κυρίας Ἑλλάδος, ἐνθα πιθανώτατα ἐμορφώθη, ἐξηπλώθη ὕστερον ἀνά τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, τὴν Κάτω Ἰταλίαν, τὴν Σικελίαν, τὰς νήσους καὶ τὰς διεσπαρμένας ἀποικίας. Ἄλλ' ὅσα μᾶλλον διεδίδото καὶ ἐξηπλώτο εἰς χώρας ποικιλοῦσας κατὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἐδάφους, τὴν γεωγραφικὴν θέσιν καὶ τὸ κλίμα, τοσούτω περήλλασε καὶ μετεσχηματίζετο κατὰ τὴν ἰδιάζουσαν ἐκάστη χώρα φύσιν καὶ τὴν ἐκ ταύτης ῥυθμιζομένην διαίτην καὶ ἀσχολίαν τῶν κατοίκων. Ἡ κατὰ τόπους αὕτη διαφορὰ ἐπὶ τοσούτον σὺν τῷ χρόνῳ ἐπετάθη, ὥστ' ἐν τέλει διεκρίθησαν διάλεκτοι, πρῶτος δὲ ὁ Ὀμηρὸς ἐν τῇ Ὀδυσσεῖᾳ (Τ 172—175) μνηεῖν ποιεῖται διαλεκτικῆς διαφορᾶς τῶν ἐν Κρήτῃ Ἑλλήνων.

«Κρήτη τις γὰρ ἔστι, μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ,
καλὴ καὶ πλείρα, περίρροτος· ἐν δ' ἄνθρωποι
πολλοί, ἀπειρέσιοι, καὶ ἐννήκορα πόλιες·
ἄλλη δ' ἄλλων γλῶσσα μεμιγμένη».

Τοιαῦτα παλαιότερον διαστελλόμενα διάλεκτοι ἦσαν τέσσαρες· ἡ Αἰολικὴ, ἐξ ἧς πιθανῶς ἀπεσπάσθη ἡ Δωρικὴ, καὶ ἡ Ἴακ, ἐξ ἧς φαίνεται προελθοῦσα τελευταία ἡ Ἀττικὴ.

Περὶ τοῦ τρόπου καὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν διεσπάσθη ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα εἰς διαλέκτους, οὐδένα ποιῶμαι λόγον, πρῶτον μὲν διότι τοιαύτη ἔρευνα ἤθελεν ἀποπλανήσει ἡμᾶς εἰς πέλαγος λόγων, ἔπειτα δὲ διότι τὸ σκοτεινὸν τοῦτο ζήτημα δὲν εἶναι δυνατὸν ἀποχρώντως νὰ διευκρινηθῇ, διότι ὁ χωρισμὸς ἀπ' ἀλλήλων τῶν διαλέκτων ἐγένετο ἐν χρόνοις παλαιότατοις καὶ πολλῶ προγενεστέροις πάσης ἱστορικῆς παραδόσεως, δυναμένης νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀφετηρία καὶ βᾶσις ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης.

Ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τοῦ χαρακτῆρος ἐκάστης τῶν διαλέκτων, εἰ καὶ πλείστα ἤδη ὑπὸ σοφῶν ἐγράφησαν, μένουσιν εἰσέτι ἀνεξαρτίβωτα διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους. Πρῶτον τὰ περισωθέντα εἰς ἡμᾶς διαλεκτικὰ μνημεῖα ἀνέγονται εἰς χρόνους, καθ' οὓς οἱ διάφοροι τῆς Ἑλλάδος λαοὶ εἶχον ἤδη ἔλθει εἰς ἄμεσον συγχρωτισμὸν καὶ ὑποστῆ οὐσιώδη ἀμοιβαίαν συγχώνευσιν· οὐδεμία ἄρα διάλεκτος κατέλιπεν ἡμῖν μνημεῖα ἀμιγῆ καὶ ἀπηλλαγμένα ἄλλοτρίας ἐπιδράσεως. Δεύτερον ἐν τοῖς σωζομένοις διαλεκτικοῖς μνημείοις καὶ συγγράμμασι δὲν ἐκπροσωποῦνται ἐν ἴσῃ μοίρᾳ καὶ αἱ τέσσαρες διάλεκτοι· ἐν ᾧ λ. χ. τῆς Ἀττικῆς διαλέκτου σωζονται πλείστα καὶ σπουδαιότατα συγγραφαί, τῆς δὲ Ἰωνικῆς ἱκαναί, τὰ λείψανα τῆς Δωρικῆς καὶ ἰδίᾳ τῆς Αἰολικῆς διαλέκτου εἶναι ἀνεπαρκῆ καὶ ἀσήμαντα ὅπως παράσχωσιν ἡμῖν πλήρη καὶ σαφῆ περὶ αὐτῶν ἰδέαν. Τρίτος λόγος εἶναι ὅτι πολλάκις σπουδαιότατα συγγράμματα διαλέκτου τινὸς τυγχάνουσιν ἔργα ἑτεροφύλου χειρός. Ὁ Ἡρόδοτος λ. χ. ἐγεννήθη μὲν καὶ ἀνετράφη ἐν Ἀλικαρνασσῶ, πόλει Δωρικῆ, ἀλλ' ἔγραψεν Ἰαστί· ἡ διάλεκτος ἄρα αὐτοῦ δὲν εἶναι ἄκρατος Ἰωνικὴ οὐδ' ἀπηλλαγμένη

*) Ἴδε ἀρ. 17, σελ. 333—335.

ὅπως ζένης ἐπιδράσεως, ὡς ἀποχρώντως ἀπέδειξε τοῦτο ὁ ἐκ τῶν νεωτέρων αὐτοῦ ἐκδοτῶν H. Stein ἐπὶ τε ἄλλων Γραμματικῶν βασιζόμενος καὶ δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ Ἑρμογένους (Περὶ ἰδεῶν σ. 399) λέγοντος: «Ἐκαταίος ὁ Μιλήσιος, παρ' οὗ δὴ μάλιστα ὠφέληται ὁ Ἡρόδοτος, καθαρὸς μὲν ἐστὶ καὶ σαφής, ἐν δὲ τισι καὶ ἡδὺς οὐ μετρίως, τῇ διαλέκτῳ δὲ ἀκράτῳ ἴδι καὶ οὐ μειμιγμένη χρῆσάμενος οὐδὲ κατὰ τὸν Ἡρόδοτον ποικίλῃ». Ὡσαύτως καὶ ὁ μέγιστος τῶν Λυρικῶν Πίνδαρος ἐποίησε μὲν Δωριστί, ἦτο δ' Αἰολεὺς τὸ γένος. Ἐκ τούτων καὶ ἄλλων λόγων, οὓς παραλείπω, ἵνα μὴ λυπῶ ἡμᾶς μηδ' ἐνοχλῶ δι' ἀδολεσχίας φιλολογικῆς, εὐνόητον καθίσταται ὅτι ἡ αὐστηρὰ τῶν διαλέκτων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης διάκρισις δυσχερεστάτη ἢ μᾶλλον ἀδύνατος ἀποβαίνει.

Ἄλλ' ἐξ ὅσων ἔχομεν γνησίων λειψάνων ἐκάστης διαλέκτου ἐξάγεται, ὅτι ἡ μὲν Αἰολικὴ καὶ Δωρικὴ, ἐν χώρῃς ὀρεινότεραις καὶ ἀνωμαλωτέραις λαλούμεναι, ἦσαν τραχεῖαι καὶ ἀνδρώδεις, ἡ δὲ Ἰωνικὴ καὶ Ἀττικὴ, ἐν ὀμαλωτέραις χώρῃς καὶ ὑπὸ γλυκύτερον κλίμα ἐπιχωριάζουσαι, ἦσαν μαλακκαὶ καὶ ἀνεμιμένα. Περὶ τοῦ γενικοῦ τούτου τῶν διαλέκτων χαρακτῆρος ὤδε καὶ ὁ Σχολιαστὴς Διονυσίου τοῦ Θερκῆος (Ἀνεκδ. Bekker σ. 662) ἀποφάνεται: «Γινώσκειν δὲ χρὴ ὅτι τῶν Ἑλλήνων οἱ μὲν εἰσι Δωριεῖς, οἱ δ' Αἰολεῖς, οἱ δ' Ἴωνες, οἱ δ' Ἀττικοί. Συμβεβηκυίας δὲ διὰ τούτων δηλοῦμεν ποιότητας καὶ γὰρ οὗτοι τρόποις καὶ ἤθεσι διαφέρουσιν ἀλλήλων. Δοκεῖ γὰρ τὸ Δωριον ἀνδρωδέστερον τε εἶναι τοῖς βίοις καὶ μεγαλοπρεπέες τοῖς φθόγγοις τῶν πνευμάτων καὶ τῷ τῆς φωνῆς τόνῳ· τὸ Ἰωνικὸν δὲ ἐν πάσι τούτοις ἀνεμιμένον, χαῦνοι γὰρ οἱ Ἴωνες· τὸ δὲ Ἀττικὸν εἰς τε δίδιταν καὶ φωνῆς ἐπιτέχνησιν αἰεὶ διαφέρει· τὸ δὲ Αἰολικὸν τῷ τε αὐστηρῷ τῆς διαίτης καὶ τῷ τῆς φωνῆς ἀρχαιοτρόπῳ, διὰ τοῦτο καὶ τὴν βαρύτητα τῶν τόνων καὶ τὴν φιλότητα τοῦ πνεύματος ἐξηλώκασι». Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ γενικοῦ τῶν διαλέκτων χαρακτῆρισμῶν.

ὑπὸ μερικὴν δὲ ἐποψίαν ἡ μὲν Αἰολικὴ διάλεκτος γλωσσολογικῶς τάσσεται ἢ ἀρχαιοτάτη πασῶν, ὑπὲρ πάντων ἄλλων τὸν ἀρχαιοπρεπῆ τῆς ἀρχαιότητος Ἑλληνικῆς γλώσσης χαρακτῆρα τηρήσασα, ἐξ οὗ καὶ πολλοὶ τῶν λεκτικῶν αὐτῆς τύπων πλείστα πρὸς τοὺς τῶν ἀδελφῶν Ἰνδογερμανικῶν γλωσσῶν ὁμοιάζουσιν, ἰδίᾳ δὲ πρὸς τοὺς τῆς Σανσκριτῆς καὶ τῆς Λατινικῆς, οἷον,

vingati σανκρ., vīcinti αἰολ., viginti λατ., εἴκοσι ἄπ.
 vāsa » , νέτος » , vetus » , ἔτος » .
 tva » , τὸν » , tu » , σὺ » .

Συχνῇ δ' ἐν αὐτῇ εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ δίγαμμου, περὶ οὗ Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεύς (Ἀρχαιολ. Ρωμ. 1, 20) σημειοῦται: «Σύνθηες ἦν τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλήσιν ὡς τὰ πολλὰ προστιθέναι τῶν ὀνομάτων, ὁπόσων αἰ ἀρχαί ἀπὸ φωνηέντων ἐγίνοντο, τὴν οὐ συλλαβὴν ἐνὶ στοιχείῳ γραφομένην, τοῦτο δ' ἦν ὡσπερ γάμμα διττῶς ἐπὶ μίαν ὀρθὴν ἐπιζευγνύμενον ταῖς πλαγαῖς, ὡς Φελένη καὶ Φάνης καὶ Φοῖχος καὶ Φανήρ καὶ πολλὰ τοιαῦτα». Περὶ δὲ τῆς φιλότητος τοῦ πνεύματος ἐν αὐτῇ Ἀπολλώνιος ὁ

Δύσκολος (Περὶ συνταξ. 38, 27 Bekker) λέγει: «Οἱ μὲν ἄλλοι Ἑλλήνες δασύνουσι τὰ ἐν τῇ λέξει φωνήεντα, Αἰολεῖς δὲ μόνον φιλοφιλοῦσι.» Ἰδίᾳ τῆς Αἰολικῆς διαλέκτου ἦτο καὶ ἡ βαρύτης τῶν τόνων, περὶ ἧς παρὰ μὲν Ἡρωδιανῶ (206, 6) ἀναγινώσκομεν: «Οἱ Αἰολεῖς φεύγουσι τὴν ὀξεῖαν τάσιν· πᾶσαν γὰρ λέξιν ὑπὲρ μίαν συλλαβὴν, παρ' ἡμῖν ὀξύτονον, αὐτοὶ βαρύνουσι χωρὶς τῶν προθέσεων καὶ τῶν συνδέσμων», παρὰ δὲ Χαιροβοσκῶ (1203 Bekker) τάδε: «Πᾶσα λέξις ὑπὲρ μίαν συλλαβὴν παρὰ τοῖς Αἰολεῦσι βαρύνεται, οἷον Ἀτρεὺς Ἀτρευς, σοφός σοφός, χωρὶς τῶν προθέσεων καὶ τῶν συνδέσμων· ἐπὶ τούτων γὰρ φυλάττουσι τὴν ὀξεῖαν τάσιν, οἷον ἀνᾶ, κατᾶ, αὐτᾶρ, ἀτᾶρ.» Ὁ αὐτὸς καὶ ταῦτα διδάσκει (1184 Bekker) περὶ τῆς ἐν τῇ Αἰολικῇ διαλέκτῳ παντελοῦς ἁλλειψέως τοῦ δυνικοῦ ἀριθμοῦ: «Ὅτι ὑπερογενῆ εἰσι τὰ δυνικά δῆλον ἀφ' ὧν οὐ πᾶσι αἱ διάλεκτοι ἔχουσι δυνικά· ἰδοὺ γὰρ οἱ Αἰολεῖς οὐκ ἔχουσι δυνικά, ὅθεν οὐδὲ οἱ Ρωμαῖοι, ἀποικοὶ ὄντες τῶν Αἰολέων, κέχρηται τῷ δυνικῷ ἀριθμῷ.»

Ἡ δὲ Δωρικὴ διάλεκτος ἰδίᾳ γνωρίσματα ἔχει 1) τὸν πλατειασμόν, τὴν χρῆσιν δηλ. τοῦ μακροῦ α ἀντὶ η καὶ προφορᾶν αὐτοῦ διὰ πλατέος ἦτοι ἀνοικτοῦ στόματος, *Δαμάτηρ, ἀμέρα, κράνα, δᾶμος* κ.τ.λ. 2) τὴν χρῆσιν τοῦ δίγαμμου, *Φέρρον, αἰφέν, Διφι* κ.τ.λ. 3) τὴν χρῆσιν πολλῶν τ ἀντὶ σ, ἰδίᾳ ἐν τῇ συλλαβῇ *τι* προηγουμένου φωνήεντος, *πλοῦτιος, πλατίος, τὺ* κ.τ.λ. 4) τὴν χρῆσιν τοῦ σ ἀντὶ τοῦ θ, *σάλλει, ἔσκη, σίος, Ἀσᾶται* κ.τ.λ. 5) τὴν χρῆσιν τοῦ ρ, ἰδίως ἐν τέλει λέξεως ἀντὶ τοῦ σ, *τίρ (τίς), σίρ (θεός), πίσρ (πίθος)* κ.τ.λ. 6) τὴν χρῆσιν τοῦ τελικοῦ αὶ καὶ οἰ ὡς μακροῦ, *ἀνθρώποι, γυλοσφοί, τραπέζαι* κ.τ.λ.

Τὴν δὲ Ἰωνικὴν διάλεκτον διακρίνει 1) ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ἀλλεπαλληλία τῶν φωνηέντων, ἐξ ὧν ἡ θρυλουμένη μαλακότης, *εὔροια καὶ εὐφρονία* αὐτῆς, *ἱεροῖα, δόμοιο, κνάνεος, αἰτιώωρται, ἔτε.λεῖετο* κ.τ.λ. 2) ἡ χρῆσις τοῦ η ἀντὶ τοῦ παρ' Αἰολεῦσι καὶ Δωριεῦσι μακροῦ α, *κλιση, ἀρορη, τριήκορτα, διηκόσια, θώρηξ* κ.τ.λ. 3) ἡ ἀποβολὴ τοῦ δίγαμμου καὶ ἡ ἀντικατάστασις αὐτοῦ ἐν μέρει δι' ἀναπληρωτικῆς ἐκτάσεως, *πιοτή, βασιλῆος, εἶαρ* κ.τ.λ. Ἡ δὲ παρὰ τῷ Ὀμηρῷ χρῆσις τοῦ δίγαμμου καὶ ἀλλαγῶ μὲν μάλιστα δ' ἐν ἀρχῇ λέξεων *εἶαρ (ver), εἶδω (video), ἔννυμι (vestio), ἔσπερος (vesper), οἰκος (vicus), οἶνος (vinum)* κ.τ.λ. εἶναι κυρίως αἰολικῆ, διότι ὑπάρχει πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ δόξα ὅτι τὰ ὀμηρικὰ ἔπη ἐποιήθησαν ἀρχικῶς Αἰολιστί, ἐξἠωνίσθησαν δ' ὕστερον κατὰ τὸν 5' π. Χ. αἰῶνα.

Ἡ Ἰωνικὴ διάλεκτος, εἰς ἀρχαίαν ἢ Ὀμηρικὴν ἢ ἐπικήν καὶ *νέαν* διακρινόμενη, εἶναι πολλῶ σπουδαιότερα τῆς Αἰολικῆς καὶ τῆς Δωρικῆς, διότι ἦτο ἡ κατ' ἐξοχὴν ποιητικὴ γλῶσσα. Ἡ Ὀμηρικὴ μάλιστα γλῶσσα ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ ἐσχάτως μεταγενεστέρου Ἑλληνισμοῦ ὑπῆρξεν ὁ τύπος καὶ υπογραμμὸς συμπάσης τῆς ποιήσεως, δι' ὃ καὶ ὀρθότατα περὶ τοῦ Ὀμηροῦ ὁ Vitruvius (7 praef. 8) εἶπεν: «Homerus poetarum parens philologiaeque omnis dux fuit».

Ἡ δὲ Ἀτθίς προήλθεν ἐκ τῆς Ἰαδοσικῆς καὶ τῆς Δωριδῆος

ἐν μέρει, τούτου δ' ἕνεκα ἐτήρησεν ἐκ τῆς πρώτης τὴν μαλακότητα καὶ χάριν, ἐκ δὲ τῆς δευτέρας παρέλαβε τὴν ἀνδροπρεπή βαρύτητα καὶ μεγαλοπρεπειαν. Οὕτω μορφωθείσα δὲν ἠδύνατο ἄλλ' ἢ νὰ ἐπικρατήσῃ πασῶν τῶν διαλέκτων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ νὰ καταστῇ οὕτω γενική καὶ κυρία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους γλώσσα. Ἡ Ἀττικὴ διάλεκτος ἐκπροσωπεῖ τὴν ἀκμὴν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τὸ μεγαλεῖον τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καθόλου, τοιαύτη δ' ἦτο ἡ καλλονὴ καὶ μεγαλοπρέπεια αὐτῆς, ὥστε καὶ τῶν θεῶν ἄξια ἐκρίθη. Οὕτω τοῦλάχιστον ἀπερήνατο Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεύς (Περὶ δειν. Δημοσθ. 23): « Ἦδη δὲ τινων ἤκουσα ἐγὼ λεγόντων ὡς, εἰ καὶ παρὰ θεοῖς διαλεκτός ἐστιν ἢ τὸ τῶν ἀνθρώπων κέρχεται γένος, οὐκ ἄλλως ὁ βασιλεὺς ὢν αὐτῶν διαλέγεται θεός ἢ ὡς ὁ Πλάτων ».

Ἡ Ἀττικὴ διάλεκτος ἐν τῷ διακοσιετῆ βίῳ αὐτῆς (500—300 π. Χ.) δείκνυσι τρία στάδια ἀκμῆς, διὸ καὶ διαστέλλεται εἰς παλαιὰν, μέσην καὶ νέαν. Καὶ ἡ μὲν παλαιὰ ἐκπροσωπεῖται ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου, τῶν τραγικῶν Αἰσχύλου, Σοφοκλέους καὶ Εὐρυπίδου, τοῦ κωμικοῦ Ἀριστοφάνους καὶ τῶν ῥητόρων Ἀντιφώντος καὶ Ἀνδοκίδου· ἡ δὲ μέση ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος μετὰ τινος ῥοπῆς πρὸς τὴν ἀρχαίαν, τοῦ Ξενοφώντος καὶ τοῦ Ἰσοκράτους· ἡ δὲ νέα ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους, τοῦ Αἰσχίνου καὶ τῶν λοιπῶν ῥητόρων, ἔτι δὲ ὑπὸ τῶν νεωτέρων κωμικῶν καὶ πεζογράφων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Πάντες οὗτοι οἱ συγγραφεῖς καὶ ὅσοι ἄλλοι ἐχρήσαντο τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ εἶναι οἱ κατ' ἐξοχὴν δόκιμοι, κλασικοί, ἡ δὲ γλώσσα αὐτῶν καλεῖται Ἀττικισμός.

Ἡ Ἀττικὴ διάλεκτος διαδιδομένη ἀνὰ τὴν Μακεδονίαν, τὴν Ἰταλίαν καὶ μάλιστα τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, προσελάμβανεν ὁσμημέρι καὶ ξένα στοιχεία καὶ ἀρίστατο κατὰ μικρὸν τῆς παλαιᾶς αὐτῆς καθαρότητος. Ὅτε δὲ κατὰ τὸν γ' π. Χ. αἰῶνα διὰ τῶν κατακτήσεων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου εἰσῆλθη ἤδη καὶ παρὰ ξένους καὶ ἀλλογλώσσους λαοὺς, Σύροις, Φοίνιξι καὶ Αἰγυπτίοις, ἡ δὲ ἐστία τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἀπ' Ἀθηνῶν μετετέθη εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ὑπέστη ἐπαισθητὴν ἀλλοίωσιν καὶ παραμόρφωσιν καὶ ἡ τέως Ἀθῆναις ἐκλήθη Κοινή ἢ Ἑλληνικὴ διάλεκτος, ὁ δὲ Ἑλληνισμὸς ἀντικατέστησε τὸν Ἀττικισμὸν. Ἐντεῦθεν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Γραμματικοῖς, ἰδίᾳ παρὰ τῷ Μοίριδι, ἀντίκεινται Ἀττικοὶ καὶ Ἑλληνες, ὡς « ἠδύνασι Ἀττικοί, ἀρτυσαὶ Ἑλληνες » καὶ « ἐπηλυγαζόμενος Ἀττικοί, ἐπισκιάζόμενος Ἑλληνες » καὶ « ἔξην Ἀττικοί, ἔξων Ἑλληνες » καὶ « ἦθᾶν Ἀττικοί, ἀκμάζειν Ἑλληνες » ἠθάσκειν δὲ ἐπὶ τῶν παιδῶν τῶν ἀρχομένων ἦθᾶν ἐπὶ τὸ πλείστον Ἀττικοί, καὶ πολλαχοῦ ἄλλαχοῦ. Ἡ ἀλλοίωσις δ' αὕτη καὶ παραμόρφωσις ἐπετάθη ἐν τοῖς μάλιστα ὅτε ἦδη καὶ ἡ πολιτικὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐλευθερία ἀπόλωλετο, ἡ δ' Ἑλλάς ἐγένετο Ρωμαϊκὴ ἐπαρχία.

« ἤμουν γὰρ τ' ἀρετῆς ἀποαίνονται εἰρόσιπα Ζεὺς ἀνέρος, εὐτ' ἄν μιν κατὰ δοῦμιον ἤμαρ ἔλησιν, »

λέγει ὁ θεὸς Ὅμηρος ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ (P 332—333). Ἐν τῇ Κοινῇ διαλέκτῳ ἔγραψαν οἱ ἱστορικοὶ Πολύβιος,

Διόδωρος, Πλούταρχος, ὁ γεωγράφος Στράβων, Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεύς καὶ ἄλλοι. Τινὲς τῶν συγγραφέων τῆς ἐποχῆς ταύτης πειραθέντες νὰ μιμηθῶσι τοὺς Ἀττικούς, ὡς λ. χ. ὁ Λουκιανὸς καὶ ὁ Αἰλιανὸς, ἐκλήθησαν Ἀττικισταί, οἱ δ' ἑλληνιστὶ συγγράψαντες, ἰδίᾳ δ' Ἑβραῖοι, ὡς ὁ Ἰώσηπος, ὠνομάσθησαν Ἑλληνισταί, τὰ δὲ συγγράμματᾶ αὐτῶν Ἑλληνιστικά, οἷα πρὸς τοῖς ἄλλοις ἢ Παλαιὰ καὶ ἡ Καινὴ Διαθήκη.

Ἄλλ' ἂν ἡ Ἑλληνικὴ γλώσσα διὰ τῆς ἐξαπλώσεως αὐτῆς εἰς ξένους γῶρας καὶ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν Ρωμαίων ἐν τῇ Ἑλλάδι σπουδαίαν ἀλλοίωσιν καὶ παρακμὴν ὑπέστη, τὸ κακὸν τοῦτο εἶναι ἀσημάντον παράβαλλόμενον πρὸς τὰς κακώσεις, ἃς ὑπέστη ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις. Διὰ τῆς διαίρεσεως τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους εἰς Ἀνατολικὸν καὶ εἰς Δυτικὸν, ἡ ἔδρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ μετετέθη εἰς τὸ Βυζάντιον. Καὶ εἰργάσατο μὲν πολλὰ ὁ Ἑλληνισμὸς καὶ ἐν τοῖς Βυζαντινοῖς χρόνοις, ἀλλὰ δεινοὶ πόλεμοι καὶ ἀλλοφυλῶν ἀδιάρκειτοι ἐπιδρομαὶ ἐξενεύρισαν καὶ παρέλυσαν αὐτόν, τὸν δὲ περιπετειώδη καὶ οἰζυρὸν τοῦτον τοῦ Ἑλληνισμοῦ βίον συνεβίωσεν ἀναγκαιῶς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ γλώσσα, οὕτω δ' ἐξεβαρβαρώθη καὶ ἐξεφυλίσθη. Αἱ λέξεις καὶ οἱ τύποι ἀπὸ τοῦ ἰαῖωνος τοσοῦτον παραμεμορφωμένοι καὶ μιζοβαρβαροὶ εἶναι, ὥστε δυσκόλως ἀνευρίσκωμεν ἐν αὐτοῖς ἴχνη τῆς ἀρχαίας λαμπρότητος καὶ μεγαλοπρεπείας. Ἐκ τῆς λελοθιμένης δὲ ταύτης καὶ περικεκαρμένης γλώσσης προῦκυψε τὸ δημῶδες ἡμῶν ἰδίωμα, ὑπερ ἤρξατο ἀγαθῆ τύχῃ ἀποκαθαίρομενον καὶ τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ ἀπολαμβάνον αἰγλήν καὶ λαμπρότητα, πρώτου τοῦ ἀοιδίμου Ἀδαμαντίου Κοραῆ τὴν εἰς τοῦτο ὁδὸν διαχαράξαντος καὶ διατεμόντος.

M. I. ΚΕΦΑΛΑΣ.

G. E. LESSING.

ΛΑΟΚΟΩΝ*

Ἦ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

Τὸ μέσον, οὔτινος χοῦσιν ποιεῖται ἡ ζωγραφικὴ, ἵνα καταληπτὸν καταστήσῃ ἡμῖν, ὅτι ἐν ταῖς συνθέσεσιν αὐτῆς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο δέον νὰ θεωρῆται ὡς ἀόρατον, εἶναι λεπτόν τι νέφος, ἐν ᾧ περικαλύπτει αὐτὸ ἀπὸ τῶν κοινῆ μετ' αὐτοῦ ὄντων προσώπων. Φαίνεται δ' ὅτι καὶ τὸ νέφος τοῦτο ἐξ αὐτοῦ τοῦ Ὁμήρου ἐλήφθη. Διότι ὅταν ἐν τῇ βοῇ τῆς μάχης περιέρχεται εἰς τῶν σπουδαιότερων ἡρώων εἰς κίνδυνον, ἐξ οὗ οὐδεμία ἄλλη ἢ θεία δύναμις ἠδύνατο αὐτὸν νὰ λυτρώσῃ, παρίστανται αὐτὸν ὁ ποιητὴς συγκαλυπτόμενον ὑπὸ τῆς προστάτιδος ὀμπτητος διὰ πυκνῆς ὀμίχλης ἢ διὰ τῆς νυκτὸς καὶ οὔτως

*) Πρὸς ἀριθ. 17, σελ. 323—324.

ἀπαγόμενον, ὡς τὸν Πάριον ὑπὸ τῆς Ἀφροδίτης¹, τὸν Ἰδέα ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος² καὶ τὸν Ἑκτορα ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος.³ Τὴν ὁμίχλην δὲ ταύτην, τὸ νέφος τοῦτο οὐδέποτε λησμονεῖ ὁ Κάυλος ἐξόχως νὰ συνιστᾷ τῷ καλλιτέχνῃ ὁσάκις σημειοῖ αὐτῷ εἰκόνας παρομοίων συμβάντων. Ἀλλὰ τίς δὲν βλέπει ὅτι παρὰ τῷ ποιητῇ ἢ διὰ νέφους καὶ νυκτὸς συγκάλυψις οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ποιητικὸς τρόπος ἐκφράσεως πρὸς ἐκδηλώσιν τοῦ ὁράτου; Τοῦτου ἕνεκα πάντοτε ἐξεπλάγην, καθορῶν πραγματοποιμένην τὴν ποιητικὴν ταύτην ἐκφρασίαν καὶ πραγματικὸν νέφος ἐν τῇ εἰκόνι ἐξεικονιζόμενον, ὅπισθεν τοῦ ὁποίου κρύπτεται ὁ ἦρωας ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ ὡς ὅπισθεν ἰσπανικοῦ τείχους. Ὁ ποιητὴς ὅμως δὲν ἐννοεῖ τοῦτο. Ἡ ἐξεικονιστὴς νέφους πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν ἐν τῇ εἰκόνι σημαίνει ἐκτροπὴν ἐκ τῶν ὁρίων τῆς ζωγραφικῆς, καθόσον τὸ νέφος τοῦτο ἀποτελεῖ ἐνταῦθα πραγματικὸν ἱερογλυφικόν, ἀπλοῦν συμβολικὸν σημεῖον, ὅπερ οὐδόλως τὸν ἐλευθερωθέντα ἦρωα ὁράτον καθιστᾷ, ἀλλὰ φωνεῖ τῷ παρατηρητῇ: ὀφείλεις νὰ φαντάζησαι τοῦτον ὁράτον. Τὸ νέφος τοῦτο δὲν παρίσταται ἐνταῦθα ἀρμοδιώτερον ἢ τὰ περιγραφικὰ δελτάρια, ἅτινα ἐπὶ ἀρχαίων γοθικῶν εἰκόνων ἐξήρχοντο ἐκ τοῦ στόματος τῶν παριστανομένων προσώπων. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ὁ Ὀμηρὸς ἀφῆκε τὸν Ἀχιλλεῖα, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Ἀπόλλων ἀποσπᾷ ἀπ' αὐτοῦ τὸν Ἑκτορα, τρίς νὰ κτυπήσῃ τὴν παχεῖαν ὁμίχλην διὰ τῆς λόγχης, τρίς δ' ἠέρα τῷ ψε βαθεῖαν,⁴ ἀλλὰ τοῦτο οὐδὲν ἄλλο σημαίνει ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ ποιητοῦ, ἢ ὅτι ὁ Ἀχιλλεὺς τοσοῦτον μανιώδης ἦτο ὥστε τρίς ἔτι ἐκτύπησε πρὶν ἢ παρατηρήσῃ ὅτι δὲν εἶχε πλέον τὸν ἐχθρὸν πρὸ αὐτοῦ. Πραγματικὴν ὁμίχλην ὁ Ἀχιλλεὺς δὲν ἐβλεπε καὶ ὀλοκλήρον τὸ τεχνουργημα, δι' οὗ οἱ θεοὶ καθίστων τι ὁράτον, οὐδόλως συνίστατο ἐν τῇ ὁμίχλῃ, ἀλλ' ἐν τῇ ταχεῖα ἀπομακρύνει. Ἰνα δὲ μόνον καταδείξῃ συγχρόνως ὁ ποιητὴς ὅτι τοσοῦτον ταχεῖα ἐγένετο ἢ ἀπόσπασις ὥστε οὐδεὶς ἀνθρώπινος ὀφθαλμὸς νὰ δύναται ν' ἀκολουθήσῃ τὸ ἀποσπασθὲν σῶμα, περικαλύπτει αὐτὸ προσηγουμένως διὰ νεφέλης, οὐχὶ διότι ἀντὶ τοῦ ἀποσπασθέντος σώματος ἐβλεπέ τις ὁμίχλην, ἀλλὰ καθόσον πᾶν τὸ ἐν νεφέλῃ εὐρισκόμενον ὡς ὁράτον φανταζόμεθα. Τοῦτου ἕνεκεν ἐνίοτε καὶ ἀνατρέπει τοὺς ὄρους καί, ἀντὶ νὰ καταστήσῃ τὸ ἀντικείμενον ὁράτον, ἀφῆκε τὸ ὑποκείμενον νὰ πλησθῆται ὑπὸ τυφλώσεως. Οὕτω σκοτίζει ὁ Ποσειδῶν τὴν τοῦ Ἀχιλλέως ὄψεις, ὅτε σώζει ἐκ τῶν φονικῶν αὐτοῦ χειρῶν τὸν Αἰνεΐαν, ὃν δι' ὠθήσεως μεταγεί διὰ μιᾶς ἐκ τοῦ θορύβου εἰς τὴν ὀπισθοφυλακίαν.⁵ Ἀλλὰ πράγματι ἐνταῦθα οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Ἀχιλλέως τοσοῦτον ὀλίγον ἐσκοτισμένοι εἶναι, ὅσον ἐκεῖ διὰ νεφέλης περικαλύπτονται οἱ ἀποσπώμενοι ἦρωες; ἀλλ' ὁ ποιητὴς ἐπιπροσθέτει ἀμφοτέρω ἀπλῶς μόνον ἵνα ἐπαισθητοτέραν διὰ τῶν μέσων τούτων καταστήσῃ τὴν ἄκραν ταχύτητα τῆς ἀποσπάσεως, τοῦθ' ὅπερ ἡμεῖς ἐξαφάνισιν καλοῦμεν.

Τὴν ὁμηρικὴν ὅμως νεφέλην ἐσφητερισθῆσαν οἱ ζωγράφοι οὐχὶ ἀπλῶς εἰς περιπτώσεις, καθ' ἃς αὐτὸς ὁ Ὀμηρὸς ταύταις ἐχρήσατο ἢ θὰ ἐχρήσθη, ὡς ἐν περιπτώσει, καθ' ἃς γίνεται τι ὁράτον, καὶ ἐν ἐξαφάνισιν, ἀλλὰ πανταχοῦ ὅπου ὁ θεατὴς ὄφειλε νὰ γνωρίσῃ τι ἐν τῇ εἰκόνι, ὅπερ τὰ πρόσωπα τῆς εἰκόνας εἶτε σύμπαντα εἶτε ἐν μέρει δὲν ἀναγνωρίζουσιν. Ἡ Ἀθηνᾶ εἰς τὸν Ἀχιλλεῖα ἦτο μόνον ὁρατὴ, καθ' ἣν στιγμὴν συνεκράτησεν αὐτὸν ἀπὸ ἐμπρόκτων ἀτοπιμάτων ἐναντίον τοῦ Ἀγαμέμνονος. Πρὸς ἐκφρασίαν τοῦτου, λέγει ὁ Κάυλος, οὐδὲν ἄλλο μέσον γνωρίζω ἢ τὴν ἐν νεφέλῃ συγκάλυψιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς λοιπῆς ὁμιχρῶς, τοῦθ' ὅπερ καθ' ὀλοκλήριαν ἀντιστρατεύεται πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ ποιητοῦ. Τὸ ὁράτον εἶναι ἢ φυσικὴ κατάστασις τῶν παρ' αὐτῷ θεῶν. Οὐδεμίαν δὲ ὑπῆρχεν ἀνάγκη θαμβώσεως ἢ ἀποκοπῆς τῶν φωτεινῶν ἀκτίνων, ἵνα ἀφανεῖς οἱ θεοὶ καταστῶσιν ἄλλ' ἀπαιτεῖται φωτισμὸς καὶ ἐπίτασις τῆς ἀνθρωπίνης ὁράσεως, προκειμένου νὰ γείνωσιν οὕτω ὁρατοί.

Δὲν ἀρκεῖ λοιπὸν ὅτι τὸ νέφος εἶναι αὐθαίρετον καὶ ἥκιστα φυσικὸν σημεῖον παρὰ τοῖς ζωγράφοις, ἀλλὰ τὸ αὐθαίρετον τοῦτο σημεῖον οὐδὲ κἂν τὴν ἀπαιτούμενην κέκτηται σαφῆνειαν, ἦν ὡς τοιοῦτον ὄφειλε νὰ ἔχῃ, καθόσον οὗτοι ἔχουσιν ἀνάγκην αὐτοῦ τοσοῦτον ἵνα τὸ ὁρατὸν καταστήσωσιν ὁράτον, ὅσον καὶ τὸ ὁράτον ὁρατόν.

ΙΓ'.

Εἰ ὀλοτελῶς ἀπόλλυντο τὰ τοῦ Ὀμήρου ἔργα, εἰ οὐδὲν ἄλλο ὑπελείπετο ἡμῖν [εἰς τε τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεΐας αὐτοῦ ἢ ὁμοιόμορφος ἀλληλουχία εἰκόνων, οἷας ὁ Κάυλος ἐξ αὐτῶν προέτεινε, ἦθελεν ἄρα γε εἶσθαι ἡμῖν δυνατόν—κἂν αἱ εἰκόνας αὐταὶ προῖχοντο ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ τελειοτάτου τῶν καλλιτεχνῶν—νὰ σχηματίσωμεν τὴν ιδέαν, δὲν θέλω νὰ εἴπω περὶ τοῦ καθόλου ποιητοῦ ἀλλ' ἀπλῶς περὶ τῆς γραφικῆς αὐτοῦ δεξιότητος, τὴν ιδέαν, ἣν περὶ αὐτοῦ ἦδη ἔχομεν;

Ἄς δοκιμάσωμεν, λαμβάνοντες πρὸς τοῦτο ἐν οἰοδύποτε τεμάχιον. Ἄς λάβωμεν τὴν εἰκόνα τοῦ λοιμοῦ². Τί βλέπομεν ἐπὶ τῆς ὀθόνης τοῦ καλλιτέχνου; Νεκρὰ σώματα, καιούσας πυρᾶς, θνήσκοντες περὶ τοὺς τεθνεῶτας ἐνασχολούμενους, ἐπὶ νέφους δὲ εὐρισκόμενον τὸν κεχολωμένον θεὸν καὶ βάλλοντα τὰ βέλη αὐτοῦ. Ὁ μέγιστος πλοῦτος τῆς εἰκόνας ταύτης, ἀποτελεῖ πτωχεῖαν διὰ τὸν ποιητὴν. Διότι ἐάν τις ἤθελε ν' ἀποκαταστήσῃ ἐκ τῆς εἰκόνας ταύτης τὸν Ὀμηρὸν, τί ἄλλο ἠδύνατο νὰ παραστήσῃ τὸν θεὸν λέγοντα ἢ τὰ ἑξῆς: «Ἐπὶ τούτῳ ὠργίσθη ὁ Ἀπόλλων καὶ ἐξετόξευε τὰ βέλη αὐτοῦ κατὰ τοῦ στρατοῦ τῶν Ἑλλήνων. Πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων ἀπέθανον, τὰ δὲ πτώματα αὐτῶν ἐγένοντο παρανάλωμα τοῦ πυρός». Πλὴν ἀναγνώσωμεν αὐτὸν τὸν Ὀμηρὸν:

1) Ἰλιάδ. Γ. στ. 381.

2) Ἰλιάδ. Ε. στ. 23.

3) Ἰλιάδ. Υ. στ. 444.

4) Ἰλιάδ. Υ. στ. 446.

5) Ἰλιάδ. Υ. στ. 321.

1) Παρίστησι πράγματι ὁ Ὀμηρὸς καὶ θεότητος περικαλυπτομένης ὑπὸ νέφους, ἔλλα τότε μόνον ὅταν αὐταὶ ὁρατοὶ ἐπιθυσῶσι νὰ ἴναι ἀπὸ ἄλλων θεῶν π. γ. Ἰλιάδ. Ε. στ. 282, 344 845.

2) Ἰλιάδ. Δ. στ. 44—53. Tableaux tirés de l'Iliade. p. 70.

Ἢ δὲ κατ' Οὐλύμποιο καρήνων χρωμένος κῆρ,
 Τόξ' ὤμοισιν ἔχων ἀμνηρεγέα τε φαρέτρην.
 Ἐκλαγξαρ δ' ἄρ' οἴστοι ἐπ' ὤμων χρωμένοιο,
 Αὐτοῦ κινηθέντος· ὁ δ' ἦε νυκτὶ εὐκίως.
 Ἐξέτ' ἐπειτ' ἀπάνευθε νεῶν, μετὰ δ' ἰδὼν ἔηκεν·
 Δειρὴ δὲ κλαγγὴ γέρετ' ἀργυρέοιο βιοῦτο.
 Οὐρῆας μὲν πρῶτον ἐπώχετο καὶ κόνια ἀργούς,
 Αὐτὰρ ἐπειτ' αὐτοῖσι βέλος ἐχέπευκὸς ἐφίειε
 Βάλλ'· αἰεὶ δὲ πρῶται νεκῶν καίοντο θαμειαί.

Ὅσον ὑπερέχει ἡ ζωὴ τῆς εἰκόνας, τοσοῦτον καὶ ὁ ποιητὴς ἐνταῦθα ὑπέροικεται τοῦ ζωγράφου. Κεχολωμένος ὁ Ἀπόλλων, σὺν τόξῳ καὶ φαρέτρῳ κατέρχεται τῶν ἐπάλξεων τοῦ Ὀλύμπου. Δὲν βλέπω τοῦτον κατερχόμενον μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀκούω αὐτοῦ. Ἄνὰ ἕκαστον βῆμα κροτοῦσι τὰ βέλη περὶ τοὺς ὤμους τοῦ παρωρισμένου θεοῦ. Χωρεῖ ὁμοιος νυκτὶ. Νῦν δέ, καθεσθεις ἀπέναντι τῶν πλοίων, ρίπτει — φοβερώς ἤχουεντος τοῦ ἀργυροῦ τόξου — τὸ πρῶτον βέλος ἐπὶ τῶν ἡμιόνων καὶ κυνῶν. Εἶτα διὰ τοῦ δηλητηριώδους βέλους βάλλει καὶ κατ' αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων καὶ πανταχοῦ φλογίζουσιν ἀπαύστως θαμειαὶ καιομένων πτωμάτων. — Εἶναι ἀδύνατον ἄλλως νὰ ἐκφράσωμεν τὴν γραφικὴν μουσικίην, ἣν αἱ λέξεις τοῦ ποιητοῦ ἐπιτρέπουσιν ἡμῖν ν' ἀκούωμεν. Ἐπίσης ἀδύνατόν ἐστι νὰ εἰκάζωμεν ταύτην ἐκ τῆς ὑλικῆς εἰκόνας, κἂν ἔτι αὐτῇ τὸ ἐλάχιστον μόνον ἀποτελῆ πλεονέκτημα, ὅπερ κέκτιται ἡ ποιητικὴ εἰκὼν πρὸ τῆς ὑλικῆς τοιαύτης. Τὸ κύριον δὲ πλεονέκτημα ἐν τούτῳ συνίσταται, ὅτι ὁ ποιητὴς διὰ ὀλοκλήρου στοᾶς εἰκόνων ὀδηγεῖ ἡμᾶς πρὸς ἐκεῖνο, ὅπερ ἡ ὑλικὴ εἰκὼν ἐπιδεικνύεται.

Ἀλλὰ πιθανὸν ὁ λοιμὸς νὰ μὴ ἦναι πρόσφορον σχέδιον διὰ τὴν ζωγραφικὴν. Ἴδου ἕτερον, πλεῖον θέλητρον εἰς τὸ ὄμμα παρουσιάζον: οἱ συσκευπτόμενοι καὶ συμποδιάζοντες θεοί.¹ Χρυσοῦν ἀνοικτὸν ἀνάκτορον, αὐθαίρετα συμπλέγματα τῶν καλλίστων καὶ τὰ μάλα ἀξιοσεβάστων μορφῶν, ὑπηρετούμενα ὑπὸ τῆς ἐσαι νεαζούσης Ἥθης, κρατούσης ἀνὰ χεῖρας τὴν ψιάλιν. Ὅποια ἀφθονία φωτὸς καὶ σκιάς, οἷα ἀντιθετοίς, οἷα ποικιλία ἐκφράσεως! Πόθεν ἄρξωμαι, ποῦ δὲ νὰ καταλήξω, ἵνα τὸ ὄμμα μου τέρψω; Ἄν δὲ τοῦτον γοητεύη με ὁ ζωγράφος, πόσω μᾶλλον θὰ πράξῃ τοῦτο ὁ ποιητὴς! Ἀνοίγω τοῦτον, ἀλλ' εὐρίσκω — ὅτι ἀπατώμαι. Εὐρίσκω τέσσαρας ἐρρυθμούς καὶ ὁμαλοὺς στίχους, οἵτινες ἠδύναντο νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς ὑπογραφὴν εἰκόνας, ἐν οἷς δὲ περικλείονται τὰ πρὸς καταρτισμὸν εἰκόνας στοιχεῖα, ἀλλ' οἵτινες καθ' ἑαυτοὺς οὐδόλως ἀποτελοῦσιν εἰκόνα.

Οἱ δὲ θεοὶ παρ Ζηνὶ καθήμενοι ἠγορόωντο
 Χρυσῶν ἐν δαπέδῳ, μετὰ δὲ σφισι πότνια Ἥθῃ.
 Νέκταρ ἐφοροῦει· τοῖς δὲ χρυσείοις δεπάεσσιν
 Δειδέχατ' ἀλλήλους, Τρώων πόλιν εἰσορόωντες.

Τοῦτο οὐχὶ ἀσχημονέστερον θὰ ἐξεφράζεν εἰς Ἀπολλώνιος ἢ καὶ μετριώτερος ἔτι ποιητὴς· ἐν τῇ περιπτώσει δὲ ταύτῃ ὁ Ὀμηρὸς τοσοῦτον ὑπολείπεται τοῦ ζωγράφου, ὅσον ἀνωτέρω ὁ ζωγράφος ὑπελείπεται αὐτοῦ.

1) Ἰλιάδ. Δ. στ. 1—4 Tableaux tirés de l'Homère p. 30.

Πρὸς τοῦτοις ὁ Κάυλος ἐν ὀλοκλήρῳ τῷ τετάρτῳ βιβλίῳ τῆς Ἰλιάδος οὐδαμοῦ εὐρίσκει εἰκόνα ἢ ἐν τοῖς τέσσαρσι τοῦτοις στίχοις. Ὅσονδήποτε, λέγει, κἂν διακρίνῃται τὸ τέταρτον βιβλίον διὰ τῶν πολλαπλῶν παροτρύνσεων πρὸς ἐπιθεσίαν, διὰ τῆς δαψιλείας λαμπρῶν καὶ ὅλως διαφερόντων χαρακτηρισμῶν καὶ διὰ τῆς τέχνης, δι' ἧς ὁ ποιητὴς δεῖκνυται ἡμῖν τὸ πλῆθος, ὅπερ εἰς κίνησιν ἐπιθυμεῖ νὰ θέσῃ, διὰ τὴν ζωγραφικὴν ὅμως εἶναι πάντῃ ἄχρηστον. Οὗτος ἠδύνατο νὰ προσθέσῃ εἰς ταῦτα καὶ τὸ ἐξῆς: εἶναι ἄχρηστον παρ' ὄλον ἄλλως τὸν πλοῦτον ἐκεῖνον, ὅπερ καλοῦσθε ποιητικὰς εἰκόνας. Διότι πράγματι τοσοῦτον συχναὶ καὶ τοσοῦτον πλήρεις τοιαῦται ἐν τῷ τετάρτῳ βιβλίῳ ἀπαντῶσιν, ὅσῳ ἐν οὐδενὶ ἑτέρῳ. Ποῦ δὲ ὑπάρχει μᾶλλον ἐπεξεργασμένη καὶ ἀπατηλοτέρα εἰκὼν τῆς τοῦ Πανδάρου τῆς ὑποκινίσει τῆς Ἀθηνᾶς λύοντος τὴν ἀνακοχὴν καὶ βάλλοντος τὸ βέλος αὐτοῦ κατὰ τοῦ Μενελάου, ἢ τῆς προσπελάσεως τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ, ἢ τῆς τῶν ἀμοιβαίων ἐπιθέσεων ἢ τῆς πράξεως τοῦ Ὀδυσῆος, δι' ἧς ἐκδικεῖται τὸν θάνατον τοῦ Λεύκου αὐτοῦ.

Τὶ ὅμως ἔπεται ἐκ τούτου, ὅτι οὐχὶ ὀλίγα ἐκ τῶν λαμπροτέρων εἰκόνων τοῦ Ὀμήρου οὐδεμίαν παρέχουσι εἰκόνα τῷ καλλιτέχνῃ, ὅτι ὁ καλλιτέχνης δύναται ν' ἀρυσθῆ εἰκόνας ἐκ χωρίων αὐτοῦ, ἐν οἷς οὐδεμίαν τοιαύτην αὐτὸς οὕτως παρουσιάζει, ὅτι ἐκεῖναι, ἄς οὗτος ἔχει καὶ ἄς ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιοῦσθαι ὁ καλλιτέχνης, ἤθελον εἶσθαι λίαν πτωχαὶ ὅταν οὐδὲν πλεον ἐδείκνυσεν ἢ ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ καλλιτέχνης παρίστανται; Τί ἄλλο ἔπεται ἢ ἡ ἄρνησις τῆς ἀνωτέρω ἐρωτήσεως μου; Ὅτι δηλ. ὅσονδήποτε πολλὰ καὶ ἐξαιρετοὶ κἂν ἦσαν αἱ ὑλικαὶ εἰκόνας, ὅσ' ἄς τὰ τοῦ Ὀμήρου ποιήματα παρέχουσιν ἔσθαι, δὲν ἐπιτρέπουσιν ἐν τούτοις καὶ τὸ ἐλάχιστον νὰ εἰκάζωμεν περὶ τῆς γραφικῆς δεξιότητος τοῦ ποιητοῦ.

ΙΑ'.

Εἰ οὕτως ἔχει καὶ εἰ δύναται ποιήματα λίαν μὲν πρόσφορον διὰ τὸν ζωγράφον οὐχὶ ὅμως καὶ γραφικὸν καθ' ἑαυτὸ νὰ ἦναι, ἀπ' ἐναντίας δ' ἔτι ἄλλο λίαν μὲν γραφικὸν πλὴν οὐδόλως ἐπωφέλεξ τῷ ζωγράφῳ, τότε καταστρέφεται ἡ ἰδέα τοῦ Καύλου, ὅστις τὴν διὰ τὸν ζωγράφον χρησιμότητα καθίστησι λυδίαν λίθον τῶν ποιητῶν καὶ ὅστις θέλει νὰ καθορίσῃ τὴν τάξιν αὐτῶν κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν εἰκόνων, ἄς οὗτοι τῷ τεχνίτῃ προβάλλουσι.¹

Οὐδὲ διὰ τῆς διγῆς ἡμῶν ὀφείλομεν νὰ ἐπιτρέψωμεν τῇ ἰδέᾳ ταύτῃ νὰ προσκτιθῆται τὴν ἀξίαν κανόνος· πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Ὁ Μίλτων ἠθέλε πέσει ὡς πρῶτον ἀθῶν θῦμα αὐτῆς διότι, φαίνεται πράγματι ὅτι ἡ περὶ αὐτοῦ περιφρονητικὴ κρίσις αὐτοῦ τοῦ Καύλου δὲν ἀπετέλει πόσον πηροῖν ἐθνικῆς καλαισθησίας ὅσον συνέπειαν τοῦ ὑποτιμημένου αὐτοῦ κανόνος. Ἡ ἀπώλεια τῆς ὁράσεως, λέγει οὗτος, δίνονται νὰ ἀποτελῆ τὴν μεγίστην ὁμοιότητα τοῦ Μίλτωνος πρὸς τὸν Ὀμηρὸν. Βεβαίως ἀδυνατεῖ ὁ Μίλτων νὰ πληρῶσθαι πινακοθήκην. Ἀλλ' εἰ ἐν ἔργῳ, ἐφ' ὅσον διέσωζον τὸν πραγματικὸν ὄψιθαλμόν, ἢ σφαῖρα τούτου νὰ ἦναι καὶ ἡ σφαῖρα τοῦ ἰσοπερικεῖν ὀφθαλμοῦ μου,

1) Tableaux tirés de l'Homère p. V.

τότε, ἵνα ἀπαλλαγῶ τοῦ περιορισμοῦ τούτου, θ' ἀπέδιδον μεγάλην ἀξίαν εἰς τὴν ἀπώλειαν τοῦ πρώτου.

Ὁ Ἀπολοθεὶς Παράδεισος διὰ τὸ ὅτι ὀλίγας παρέχει εἰκόνας, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ὀλιγότερον ἀποτελῶν τὴν πρώτην μετὰ τὸν Ὅμηρον ἐποποιίαν, ὃν τρόπον ἢ ἱστορία τῶν παθῶν τοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ ἐπίσης ποίημα διὰ τὸν λόγον ὅτι οὐδὲ τὴν κεφαλὴν καρφίδος δύναται τις νὰ εἰδαγάγῃ ἐν αὐτῇ χωρὶς νὰ ἀπαντήσῃ χωρίον, ὅπερ νὰ μὴ ἐπισχόλῃσθε πλῆθος ὅλων τῶν μεγίστων καλλιτεχνῶν. Οἱ εὐαγγελιστὰὶ ἀφηγοῦνται τὰ γεγονότα μεθ' ἀπάσης τῆς δυνατῆς ξηρᾶς ἀπλότητος, ὃ δὲ καλλιτέχνης μεταχειρίζεται τὰ πολλαπλὰ ταύτης μέρη χωρὶς ταῦτα ἐν τῷ μέρει νὰ δεικνύσῃν ὅτι ἔχουσι* καὶ τὸν ἐλάχιστον σπινοῦρα γραφικῆς μεγαλοφυΐας. Ὑπάρχουσι γεγονότα ἐπιδεικτικὰ γραφικότητος ὡς καὶ μὴ ἐπιδεικτικὰ τοιαύτης, ὃ δὲ ἱστοριογράφος δύναται ν' ἀφηγηθῆ τὰ ἐπιδεικτικὰ ζωγραφίας μετὰ τοσαύτης ἐλλείψεως γραφικότητος, ὅσον ἀφ' ἑτέρου ὃ ποιητῆς εἶναι ἱκανὸς νὰ παραστήσῃ καὶ τὰ ἐπ' ἐλάχιστον ἐπιδεικτικὰ ζωγραφίας μετὰ γραφικότητος. Ἄν τις ἄλλως ἐκλάβῃ τὸ πρῶγμα, ἀποπλανᾶται ἀπλῶς ὑπὸ τοῦ διφθορουμένου τῆς λέξεως. Ποιητικὴ εἰκὼν οὐδόλως εἶναι κατ' ἀνάγκην ἐκεῖνη, ἥτις δύναται νὰ μεταβληθῆ εἰς ὑλικὴν εἰκόνα. Ἄλλ' ἕκαστος χαρακτῆρ, πᾶσα συνένωσις διαφόρων χαρακτῆρων, δι' ἧς ὃ ποιητῆς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ οὕτως αἰσθητὸν ἡμῖν ποιεῖ, ὥστε σαφέστερον νὰ γνωρίσωμεν τὸ ἀντικείμενον ἢ τὰς λέξεις αὐτοῦ, καλεῖται γραφικὴ, καλεῖται εἰκὼν, ὡς φέρουσα ἡμᾶς ἐγγύτερον εἰς τὸν βαθμὸν ἐκεῖνον τῆς ἀπάτης, τοῦ ὁποῖου ἰδιαζόντως ἐπιδεικτικὴ εἶναι ἢ ὑλικὴ εἰκὼν, ὅστις δὲ βαθμὸς δύναται ἀμέσως καὶ εὐκολώτατα ἐκ τῆς ὑλικῆς εἰκόνης νὰ ἐξαχθῆ.¹

(*Ἀκολουθεῖ).

ΟΑΓΑ ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ.

ΛΙΝΑ.*

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

Ἐκεῖνο ὅπερ μένει.

VIII.

Τὸ δεύτερον ἦδη ἡ λέξις αὕτη ἀντήχησεν, ὃ δὲ γέρον, ὀλοσχερῶς ἦδη προσελκυσθεὶς, ἀπεκρίνατο :

— Ὅ,τι ἀπρὸς τίς ἐστε ὑμεῖς; ἀναμφιβόλως ὑπάρχει ἀνάγκη διηγενοῦς ἐπαγρυπνήσεως.

1. Ἐκεῖνο, ὅπερ ποιητικῆς εἰκόνας καλοῦμεν, οἱ ἀρχαῖοι φαντασίας ἐκάλουν, ὡς υπομνησθεὶς τούτο ὁ Λογκίνος. Ἐκεῖνο δὲ, ὅπερ ὀνομάζομεν ἀπάτην, ἢ τὸ ἀπατηλὸν τῶν εἰκόνων, ἐκαλεῖτο παρ' αὐτοῖς ἐνάργεια. Ἐντεῦθεν εἶπε τις ὡς ὁ Πλούταρχος λέγει : (Ἐρωτ. Τ. Β. Ἐκδ. Ἐερ. Στεφ. σ. 1351) «αἱ ποιητικαὶ φαντασίαι διὰ τὴν ἐνάργειαν ἐγγρηγορῶτων ἐνὸς πινάκισιν». Μεγάλως θὰ ἠδύνην ἵνα τὰ νεώτερα τῆς ποιήσεως βιβλία παιδῶνται χρῆσιν τῆς ὀνομασίας ταύτης, ἀπέγοντα καθ' ὁλοκληρίαν τῆς λέξεως εἰκόνας.

*) Ἰδε ἀριθ. 17. σελ. 337—339.

Ἀκμύβων δὲ τὸν πῖλον αὐτοῦ ἔσφιγγε τὴν χεῖρα τοῦ κ. Βέρλεϋ καὶ εἶπεν :

— Ἐχομεν ἐλπίδας, ἀλλ' ὄχι πολλὰς· ἐπιτρέπω τὰ πάντα εἰς τὸν συνάδελφόν μου, πᾶν ὅτι ἐκεῖνος διατάζει θὰ ἦναι καλῶς διατεταγμένον.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ ὁ κ. καὶ ἡ κ. Βέρλεϋ ἔσπευσαν πρὸς τὸν Ἰωάννην.

— ὦ, κ. Δαήλ, πόσην εὐγνωμοσύνην σὰς ὀφείλομεν! θὰ σωθῆ, δὲν ἔχει οὕτω :

— Σιωπῆ! εἶπεν ἡρέμα· δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν ἐλπίδας προώρους· ἂν ὁ Θεὸς τὸ θέλῃ, θὰ τὸν σώσωμεν.

— Μετὰ γαληνίου, δὲ σταθερότητος προσέθηκεν.

— Ὑπάγετε ν' ἀναπαυθῆτε, κυρία· ἐγὼ θὰ μείνω πλησίον του.

Ἡ κ. Βέρλεϋ, ἥτις ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν δὲν εἶχε κλείσει τὰ βλέφαρα προσείδεν αὐτὸν δι' ὀμμάτων πεπλατυσμένων ἐκ τοῦ θαυμασμοῦ, εἶτα δ' ἀπεσύρθη.

Ὁμοίως ὁ Ἰωάννης ἀπέπεμψε καὶ τὸν σύζυγον αὐτῆς. Μετὰ τοῦτο προσέταξε τὸν ὑπηρετὴν, ὅστις ἐτέθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ νὰ προσκομίσῃ πᾶν ὅτι θὰ ἦν ἐπὶ ἀνάγκης αὐτῷ κατὰ τὴν μέλλουσαν ἄγρυπνον νύκτα ὡς καὶ τὰς πολλὰς ἄλλας, αἵτινες θὰ ἠκολούθουν αὐτῷ.

Ἀκμύβων πῦρ ἀνήρθη ἐν τῇ θερμάστρῃ, σύρας δὲ ἐδώλιόν τι ὁ ἰατρός, ἐκῆθισε παρὰ τὸ προσκεφάλκιον τοῦ θνήσκοντος.

Ἡ πρὸς τὸν θάνατον πᾶλη ἤρχετο ἤδη.

IX.

Καὶ ὅποια πᾶλη!

Ἐν τῷ σιγητῷ θαλάμῳ οὐδεὶς ἄλλος ἤχος ἐθροεῖ εἰ μὴ ἡ ἀσθμαίνουσα πνοὴ τοῦ τάλανος ἀσθενοῦς, ἡ διακοπτομένη συχνάκις ὑπὸ στόνων, κραυγῶν ὑποκώφων καὶ μανιωδῶν ἐπικλήσεων, φοβερῶν προδόντων τοῦ σφοδροῦ πυρετοῦ. Ὁ Ρογήρος ἐκτεταχμένος ἐπὶ τῆς σιδηρᾶς κλίνης, ἥς τὰ λευκὰ παραπετάσματα κινεῖται εἰς εὐθείας καὶ ἀκινήτους πτυχὰς οἰοεὶ σουδάριον, ἐκίνει ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τὸν βραχίονα, ὑπέικων εἰς τὸν νευρικὸν ἐρεθισμόν, ἐπληττε τὸ πέπλωμα καὶ τὰ ὀνότια δι' αὐτομάτου ὀρμῆς.

Ἐρπίνετο ἐκπνέων, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχων ἀνοικτούς, ὑελοῦς ἀνευ βλέμματος καὶ ἐτοιμούς ν' ἀναστραφῶσι, πεπιεσμένα τὰ χεῖλη καὶ κοίλας τὰς παρειάς. Αἱ ὀλίγαι αὐταὶ τῆς νόσου ἡμέραι ἐξησθένησαν αὐτὸν οὕτως, ὥστε τὸ κατεσκληρὸς αὐτοῦ σῶμα, τηροῦν τὴν μακροτενῆ στάσιν τοῦ σκελετοῦ, ἐξέπληττε πενήθμως τὸ βλέμμα καὶ ἀπέσπα τὰ δάκρυα.

Τῇ στιγμῇ ἐκεῖνῃ ἐπεκράτει οὐχὶ πλέον ἢ πολυτάραχος φρενίτις μετὰ τῶν ἀτάκτων χειρονομιῶν καὶ τῶν ἀγωνιωδῶν ἐπὶ τῆς κλίνης ἀνεγέρσεων· ἀλλὰ τὸ κῶμα, τὸ βρῦ κῶμα, τὸ ἐκαυνοῦν τὴν ὄψιν καὶ διαστρέφον αὐτὴν διὰ σπασμωδῶν μορφασμῶν καὶ δονήσεων, αἵτινες διέτρεχον τὸ μῆκος τῶν σιαγόνων.

Τὰ φοβερά ταῦτα συμπτώματα διεθεβαίουσαν τὸν ἰατρὸν ἐπὶ μᾶλλον· ἀλλ' ἀφῆνης, καταληφθεὶς ἐκ νέου

ὑπὸ τῆς ἀμφιβολίας οὗτος, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν διάγνωσιν τῶν συναδελφῶν αὐτοῦ.

— Ὅχι! εἶπε καθ' ἑαυτὸν· τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν· μόλις πρὸ δεκαπέντε ἡμερῶν τὸ κακὸν ἔλαβεν ἀρχήν· ἀλλ' οὔτε ἡ μηνιγγίτις, οὔτε ἡ πνευμονία ἔχουσιν οὕτω ταχεῖαν τὴν πρόοδον.

Πέριξ ἡ σιγὴ ἦτο τρομερὰ· ὁ καιὼν ὠχροφεγγῆς λυχνίσκος ὠμοίαζε πρὸς φῶς ἐπικηδεῖον· αἱ ἐπὶ τῆς τραπέζης ἢ τῆς θερμάστρας παρατεταγμένοι φιάλαι τῶν φαρμάκων διήθουν τὸ φῶς οὕτως εἶπεῖν, διὰ μέσου τῶν θολῶν καὶ ἐλαιωδῶν ὑγρῶν, ἅτινα ἐπλήρουν αὐτάς. Ὡς μόνον σῆμα παρηγορίας καὶ ἐλπίδος μέγας σταυρὸς ἐξ ἐλεφαντόδοντος ἐξέτεινεν, ὑπεράνω τῆς κλίνης τοῦ ἀσθενοῦς, τοὺς βραχίονας αὐτοῦ τοὺς εὐλογοῦντας καὶ θεραπεύοντας· μακρὰν δ' ἐν τῇ σκιᾷ διεγράφετο ἀμυδρῶς ἡ μορφή τῆς Ἀειπαθένου ἐνούσης τὰς χεῖρας· ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἡ εὐεργετική τῆς ἐστίας φλόξ ἀνέδιδε λάμψεις γοργὰς καὶ ἀσταθεῖς, μετὰ τοῦ μονοτόνου τριγμοῦ τῶν καιομένων ξύλων.

Ὁ Ἰωάννης ἠγρύπνει· ὁ ἰατρός Βεράκι, εἶπεν ὅτι ὁ ἀσθενὴς ἔχρηζεν ἀδιακόπου ἐπιβλέψεως· ἐπέβλεπευ ὄθεν ἐπ' αὐτόν, ἐπότιζεν αὐτόν ὁ ἴδιος καθ' ἕκαστον τέταρτον ὥρας τὰ φάρμακα, ἀνεχόμενος τὰς βιαίας ἀπωθήσεις τοῦ σπασμωδῶς κινουμένου βραχίονος καὶ σπογγίζων ἐπιμελῶς πᾶσαν σταγόνα σιραίου ἢ πτισάνης, ἥτις τυχαίως ἐπὶ τῶν ὀθονίων ἐξέπιπτεν. Ἄλλ' ὅτε ἐσήμηνε μεσονύκτιον καὶ ἐφάνη αὐτῷ ὅτι ὁ ὕπνος τοῦ μικροῦ ἀπέβη κανονικώτερός πως, ἐκλίθη καὶ πάλιν ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου αὐτοῦ καὶ ἐτόλμησε νὰ ππραδοθῆ εἰς βραχὴν ὕπνον.

Ἡ ὥρα αὕτη εἶναι ἀποφασιστική, ἐπομένως δὲ ὁ νεαρὸς ἰατρός οὐδὲν νέον ἐκφοβιστικὸν σημεῖον ἀέμενε μέχρι τῆς αὐγῆς.

Οἱ βεβαρημένοι ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐκλείσθησαν, ἡ δὲ κεφαλὴ του ἐξέπεσε κεκμηκυῖα ἐπὶ τοῦ ἐρεισινώτου τῆς ἑδρας. Τότε μόλις καταβυθισθεὶς ἐν τῷ ἡρεμαίῳ ζόφῳ τοῦ ληθάργου τούτου, ἐνόμισεν ὅτι ἡ θύρα τοῦ βήθους διανοίγεται βραδέως, βραδύτατα, φάσμα δὲ τι ἰδεώδους ὅλως καλλονῆς προσεγγίζον, λαμβάνει θέσιν παρὰ τὴν κλίνην, θωπεύει διὰ χεῖρὸς διαφανοῦς καὶ ἀερίας τὸ μέτωπον τοῦ μικροῦ ἀσθενοῦς καὶ ἐγγχεί ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ τὰ ἀηδῆ φάρμακα, ἅπερ ὁμοῦς οὗτος ἀπὸ ταύτης τῆς χεῖρὸς οὐδὲ ὅλως ἀπωθεῖ. Βαυκαλόμενος ὑπὸ τοῦ ἠδέος αὐτοῦ ὀνειροῦ ὁ Ἰωάννης ἐμειδία πρὸς τὸν αἰθερόμορφον ἄγγελον ὅστις ἀντεμειδία αὐτῷ ἐπίσης καὶ διὰ λαθραίου ψιθύρου, ἀφύθως ἐν τῷ ἀκράτῳ θαυμασμῷ τοῦ ἔρωτος, ἐκάλει τὸ ὄνομά του:

— Λίνα! Λίνα! . . .

Ἄλλ' αἰφνης ὁ Ἰωάννης ἀφύπνισθη ἐν ἀκαρεῖ.

— Λίνα! προέφερεν ἐν τῷ σιγητῷ θαλάμῳ ἄλλη τις ὑψηλοτέρα φωνή.

Καὶ στραφεὶς βλέπει τὸν ἀσθενῆ καθήμενον ὀρθὸν ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ ἐπαναλαμβάνοντα τὴν ἐπίκλυσιν:

— Λίνα!

Ἄλλ' ἰδὼν τὸν Ἰωάννην, ἐπανεπέσε γεργῶς ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου ψελλίζων.

— Κύριε Δαήλ.

Ὁ ἰατρός, ἐννεὸς μένων, διότι ὁ Ρογγῆρος ἀνεγνώριζεν αὐτόν, διότι ἡ φρενίτις ἐξέλιπεν ὁμοῦ μετὰ τῶν δεινῶν ὀνειρώξεων, οἶνει ἵνα βεβαιωθῆ ἄσφαλως, ἔθηκε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ φλέγοντος μετώπου αὐτοῦ καὶ τῷ εἶπε:

— Πάσχεις, μικρὲ μου Ρογγῆρε;

— Ὅχι, κύριε, ἀποκρίνατο ὁ παῖς, προσπαθῶν ἵνα μειδιᾷσῃ.

— Τότε διατί μὲ προσεκάζεις;

— Δὲν προσεκάλουν σᾶς, κ. Δαήλ.

— Ποῖον λοιπόν;

— Τὴν Λίναν.

— Προσεκάζεις . . . τὴν ἀδελφὴν σου; εἶπεν ὁ Ἰωάννης μετὰ σφοδρᾶς ταραχῆς.

— Ναι, κύριε.

— Ἄλλὰ! . . . δὲν εἶναι ἐδῶ ἐκείνη, Ρογγῆρε.

— Εἶναι, εἶναι ἐδῶ! τὴν εἶδον, μοὶ ὠμίλησεν· ἀπήντησεν ὁ παῖς μετὰ βεβαιότητος καὶ ἀταραξίας εὐκρινοῦς ἀντιλήψεως.

Τότε ὁ Ἰωάννης ἐκυριεύθη ὑπὸ τοῦ φόβου· προφανῶς ἡ φρενιτιώδης ὀνειρώξις ὑφίστατο ἔτι, μόνον δὲ τὸν χαρακτήρα μετέβαλε καθ' ὅτι τὸ παιδίον οὐδὲ ὅλως ἠδύνατο νὰ ἴδῃ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, ἐν Ἰνδίας εὐρισκομένην τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ· ἀφ' ἑτέρου δ' ἀνεμνησκέτο ὁ νεαρὸς ἰατρός τοῦ θελκτικῶν ὀνειροῦ, ὅπερ ἄρτι ἐπεφάνη αὐτῷ, καὶ σχετίζων τὰς περιστάσεις ἐφοβήθη. Ἡ ἰατρικὴ οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ διαψεύσῃ καθ' ὀλοκληρίαν παραδόξους τινὰς περιπτώσεις τῆς λεγομένης διπλῆς ὀράσεως, ἧς μᾶττην διὰ τῶν ὑπνωτιστικῶν πειραμάτων καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ ὑστερισμοῦ θεωρειῶν προσπαθεῖ νὰ ἐρμηνεύσῃ καὶ ν' ἀναπαραστήσῃ· μήτοι λοιπὸν ἐν τῷ μικρῷ τούτῳ ἀσθενεὶ πάρομοια τις φρενοπάθεια, θανάτου προάγγελος, ἐξεδηλοῦτο, καταργοῦσα τὰς ἀποστάσεις καὶ τὰς συνθήκας τῶν ἐντυπώσεων; μή τοι ἡ ψυχὴ, μηδὲ ὅλως πλέον συγκρατούμενη ὑπὸ τοῦ ἐξηντημένου ἐκείνου σώματος, περιεπλανᾷ ἐκτὸς αὐτοῦ· ἀλλοίμονον! ὁ τάλας παῖς ἦν λεία ἧς ἤρξατο ἤδη κατακυριεύων ὁ θάνατος.

Ὁ Ἰωάννης καθίδρον ἔχων ἐκ τῆς ἀγωνίας τὸ μέτωπον, ἤρπασε τὸν καρπὸν τῆς ἀσθενοῦς καὶ ἐκνευρισμένης χεῖρὸς τοῦ παιδίου, ὅπως παρατηρήσῃ τὸν σφιγμὸν· οὗτος ἦν διαλείπων, τρομώδης καὶ συνάμνα ἀμυδρῶς τοσοῦτον, ὥστε δὲν θὰ ἤκουέ τις αὐτοῦ ἐκ πρώτης ὕψους· ἀφ' ἑτέρου δ' ἡ θερμοκρασία τοῦ ὅλου σώματος κατήρχετο μετὰ ταχύτητος καταπληκτικῆς, καὶ οἱ μὲν πόδες ἀπέβαινον ἄκαμπτοι, αἱ δὲ χεῖρες οὐδὲ ὅλως πλέον ἐκινουῦντο.

— ὦ! ἐσκέψατο ὁ ἰατρός· αἰφνιδίως τὸν πυρετὸν διεδέξατο ἡ ἀναιμία!

Καὶ ἔψαυσε τὸ ἀκρομήριον· ἀλλὰ τὸ παιδίον διέμεινεν ἀναίσθητον.

— Οὐδεὶς φόβος ἀπ' ἐδῶ· ἐφέλισεν· ἀλλ' ἴδωμεν τώρα τὰ λοιπὰ.

Παρατηρήσας δὲ τὸν ἀσθενῆ, εἶδε τὸ πρόσωπον

αυτοῦ μηδὸς πλεόν μορφάζον, τὰς κόρας τῶν ὑμμάτων ἀκινήτους καὶ ἀπλανεῖς, ἀδιόρατον δὲ τινα μόνον κίνησιν τῶν βλεφαρίδων προδιδούσαν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τὴν ζωὴν.

— Πολὺ ἀργά!! εἶπε κλαυθμηρῶς, καὶ συντετριμμένος· ὑπὸ τὸ βῆρος τῆς θλίψεως ταύτης ἡ εὐσεβῆς καρδιά ἐγονυπέτησε παρὰ τὴν κλίνην, ἐκ τοῦ βάλους δὲ τῆς σπαρασσομένης αὐτῆς ψυχῆς θερμὴ καὶ λυγμῶδης προσευχὴ ἀνεπέδησε.

— Θεέ μου, Θεέ μου! οὐδὲν πλεόν δύναμαι· βοήθησον Σὺ!

Τότε ἀκαριαία ἐλπίς, ἀκατανίκητος ἰσχύς βουλήσεως ἐμφυχώσασα τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἀνήγειρεν αὐτὸν αἰφνιδίως. Ἡ προσευχὴ ἐφθασεν ἤδη εἰς τοῦ Πλάστου τὰς ἀκοάς, ἡ δ' ὑπερτάτη Αὐτοῦ χάρις κατήρχετο ἤδη ἀρωγὸς πρὸς τὴν ἀνεπαρκῆ τῆς ἐπιστήμης ἐνέργειαν. Ὁ Ἰωάννης δι' ἄλματος δραμῶν πρὸς τὴν θύραν ἀφύπνισε τὸν ὑπρέτην, ἤρπασε δὲ εἶτα τὸν παιδα διὰ στιβαρῶν βραχιονῶν ἀπὸ τῆς κλίνης καὶ κατέθηκεν αὐτὸν ἐκτενῆ ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτοῦ.

— Θεομάντατε σιδήρον! ἐκραξέε πρὸς τὸν ὑπρέτην, ἐνῶ ὁ Ρογῆρος διέμενον ὅλως ἀκίνητος, παραλυόμενος ὑπὸ παγερῶς ἀκαμψίας. Ἐμβάψας δὲ πανίον ἐν καθρῶ οἰνοπνεύματι καὶ πληρώσας δι' αὐτοῦ τὴν παλῆμν, ἤρξατο τρίβων ἰσχυρῶς τὰς πλευρὰς καὶ τὸν θώρακα τοῦ ἀσθενοῦς.

Ἐ! καί, ἐπλήρου τὴν καρδίαν του ἐν τῇ τρομερῇ ἐκείνῃ ὥρᾳ ἡ ποίησις τοῦ καθήκοντός του, τὸ ὑπερτάτον μεγαλεῖον τῆς ἱεράς του ἀποστολῆς. Ἰσχυρὸς ἐν τῇ ζέσει αὐτοῦ εὗρισκεν ἤδη ἄξιον πρὸς αὐτὸν κατὰ τὴν ἰσχύν ἀντίπαλον, τὸν Θάνατον! τὸν Θάνατον, ἀόρατος, ἀκατάσχετος ἦν ἐκεῖ ἀπέναντι αὐτοῦ, διαφιλονεικῶν αὐτῷ τὴν ἐσχάτην πνοήν, τοὺς ὑστάτους παλμούς τοῦ παιδικοῦ ἐκείνου στήθους· διέβλεπεν αὐτὸν τὸ σοφὸν ὄμμα τοῦ ἱατροῦ διὰ μέσου τῆς ξηρᾶς καὶ ὠχρᾶς ἐπιδερμίδος, διὰ μέσου τῶν ἀναίμων μυῶν τῶν βλεφάρων καὶ τοῦ στόματος· ἀλλὰ δὲν κατεπολέμει πλεόν τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ, ἐν τῇ μέχρις ἐσχάτων ἐξικνουμένη πάλῃ τὴν γενέτειραν τῆς φθορᾶς νοσογόνου οὐσίαν, τὴν ἀπηνῆ Εἰμαρμένην πάσης ἀνθρωπίνου ὑπάρξεως· οὐχί! οὐδεμία ἐπέβαλλε κανονικὴ φυσικὴ ἀνάγκη εἰς τὸ παιδίον τοῦτο τὸν ἄμεσον θάνατον· οὐχί! δὲν ἐβάθυνε σκληρῶς ὁ ἀδιάρκτος νόμος τοῦ μοιραίου τέλους ἐπὶ τοῦ δεκαετοῦς ἐκείνου πλάσματος!

Δὲν ὑπέκυπτε τὸ τάλαν εἰς τὸν χαλασμόν, ὃν ὁ πνυδακμάτωρ πράξεναι, εἰς τὴν βραδείαν φθορὰν τοῦ ὀργανισμοῦ ὑπὸ τῶν βιωτικῶν καταχρήσεων, ἀλλ' ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἦν ἤδη τὸ παίγνιον τῆς φρικώδους μάχης τῆς συναπτομένης μεταξὺ τοῦ ἱατροῦ καὶ τοῦ ἀντιπάλου αὐτοῦ· καὶ ὁ ἀντίπαλος οὗτος, οὗ ἐκεῖνος ἐνόει, ἠσθάνετο τὴν παρουσίαν, ὁ ἐξολοθρευτὴς ἄγγελος, ὁ πλῆξας πάλαι ποτὲ τοὺς πρωτοτόκους τῶν Αἰγυπτίων, ὁ συλλέξας περὶ τὸ λίχνον τοῦ Ἰησοῦ τὰς ψυχὰς τῶν ἀσπίλων βρεφῶν, τὰ χυνόλευκα ἀνθρώπινα ἄνθη, ἐξ ὧν οὗτος πλέκει τὸν ἀμάραντον αὐτοῦ στέ-

φανον, ὁ σωρεύσας αὐτὰ δίκην ἀμώμων ἀκροθινίων πρὸ τοῦ θρόνου τοῦ Ἄμνους, ὁ φρικαλέως ἀνορθῶν τὰς τρίχας τῶν ἀνθρωπίνων κεφαλῶν ὑπὸ τὴν πνοὴν τοῦ Οὐρανίανος, ἴστατο ἐγγὺς αὐτοῦ ἀοράτως, τὴν χεῖρα ἐπὶ τὸ ἐκλεκτὸν αὐτοῦ θῆμα ἔχων, σθεναρὸς, ἀλλ' οὐχ ἤττον ὑποκείμενος εἰς ἤτταν παρὰ τοῦ ἀνθρώπου ὅστις ἦν ἀκρούντως ἀνδρείος ὅπως ἀντίστη πρὸς αὐτόν, καὶ διατεθειμένος ἔν' ἀπέλθῃ ἄπρακτος ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἐκείνης κοιτίδος, ὡς ποτε ἀπὸ τοῦ φλεγομένου βωμοῦ, ἐφ' οὗ ἐκεῖτο πρηνῆς ὁ Ἰσαάκ.

Ὁ νεαρὸς ἱατρὸς ἔνευσε πρὸς τὸν κατεπτοημένον ὑπρέτην ἵνα καλύψῃ διὰ πανίου τὸν καίοντα σιδήρον καὶ προσκολήσῃ αὐτὸν ἐπὶ τῶν πελμάτων τοῦ μικροῦ Ρογῆρου· αὐτὸς δὲ πνευστιῶν καὶ περιρρέομενος ὑπὸ θερμοῦ ἰδρώτος, ἔνεκα τοῦ συνεχοῦς ἀγῶνος, ἐξηκολούθει τὰς ἐντριβὰς.

Τὸ τρυφερόν δέρμα κατηρυθρία μὲν καὶ ἐξεδέρετο ἔτι, ἀλλ' οὐδόπως ἐθερμαίνετο. Αἰφνης ὅμως ὁ Ἰωάννης ἔστη· πνοὴ βραχεῖα, ἀσθενῆς καὶ ἀμυδρά τις πνοὴ ἐξέφυγε τοῦ στήθους τοῦ ἡμιθανοῦς· ἀλλ' ὅσῳ κἂν ἦτο μικρὰ, διέχυσεν ὅμως χαρὰν ἀπειρον ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νεαροῦ ἀνδρός. Τὴν πνοὴν ταύτην ἠκολούθησεν ἤχος ἕτερος, ἦτοι τῶν βρόγχων ὁ βίαιος ρογγασμός· αἱ πνεύμονες ἤρξαντο ἀναπνέοντες, ἡ καρδιά ἤρξατο ἀναλκμαίνουσα τὰς ἀναπάλσεις αὐτῆς, καὶ ἡ ζωὴ, καίπερ ἐξησθενημένη καὶ διαλανθάνουσα, ἀνεφαίνετο ἐν τούτοις ὀριστικῶς. Ἔδει ὅθεν ἐν ἀναζωπρηθῆ τὸ θερμογόνον· πρὸς τοῦτο ὁ Ἰωάννης, χύσας ἐν μικρῷ κοχλιαρίῳ ἀνά μίαν σταγόναν γάλακτος καὶ ρουμίου, διεχώρισε προσεκτικῶς τοὺς συνεσφιγμένους ὀδόντας τοῦ ἀσθενοῦς καὶ εἰσήγαγε τὰ πατὴν εἰς τὸν φάρυγγα· σφοδρὰ βῆξ συνέστειλε τότε τοὺς μυκτῆρας καὶ συνεκλόνησε σύμπαν τὸ ταλαιπωρηθὲν ἐκεῖνο σῶμα· ἀλλὰ συγχρόνως αἰφνιδία τις πλημμυρὶς ὤθησε τὸ αἷμα πρὸς τὰς παρεῖκας, ἀνεπαίσθητος δὲ τις θερμότης καὶ ἐλαφρὰ, ἀδιόρατος ἐπίδρωσις ἀπέδωκε πάραυτα εἰς τὰ κατεσκληρότα μέλη τὴν εὐκαμψίαν αὐτῶν.

Ὁ Ἰωάννης ἀπέθηκε τὸ παιδίον ἐν τῇ κλίνῃ μετὰ τοῦ καίοντος σιδήρου παρὰ τοὺς πόδας, ἐκάλυψεν αὐτὸ μέχρι τοῦ ἀνθρακῶνος, γονυπετήσας δὲ ἐγγὺς, ἐνῶ ἡ ἰσχύς τῆς βουλήσεως αὐτοῦ ἐνετεινέτο μέχρις ἀδαμάστου ἀποφάσεως καὶ ἡ καρδιά του ἔξεεν ἐν προσευχῇ ἐνθέρμῳ, ἔχασε καὶ πάλιν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ ἀλληλοδιαδόχως ρανίδας ἐκ τοῦ εὐεργετικοῦ ὑγροῦ. Οὐχί δὲν ἤβηλε ν' ἀποθάνῃ τὸ παιδίον τοῦτο, καὶ ἔλεγε τοῦτο ταλμηρῶς πρὸς τὸν Θεόν, ὅστις προστατεύει τοῦ θάρρους καὶ τῆς ἰσχύος, καὶ οὗ ὁ θλιβερός καὶ μελῦμπτερος ἀπεσταλμένος εἶχεν ἤδη ἀποχωρήσει ἄπρακτος πρὸ τῆς θρασεῖας προκλήσεως τοῦ ἐπιμόνου θνητοῦ.

(Ἀκολουθεῖ).

(Μετάφρασις Κ. Α. Π.).